

**J. J. Coleveldts Hartoginne van Savoyen : treur-
blyd'-endend'-spel. ghespeelt op d'Amsterdamsche camer,
den 9. april, 1634.**

<https://hdl.handle.net/1874/35539>

B.M.

II, B, 17

De tyd en heeft noyt weghgenomen

So blinkt hun deugt voor iedereen.

Den naam en 't overschot der vromen

Want nadat zy zijn overleên

I. I. COLEVELDTS

Hartoginne van SAVOYEN

'Treur-Blyd'-Endend'-Spel.

*Hoe seer door valsche Min't vergiftigh Hart comt stoocken,
Soo laet Godt nimmermeer het quade onghewroocken.*

Ghespeelt op d'Amsterdamsche Camer, den 9. April, 1634.

t'AMSTERDAM,

Voor Dirck Cornelisz Houthaek, Boeckvercooper op de
Nieuwe-zijds-Kolck. ANNO 1634.

Aen mijn Eerwaerde Vrindt/

IAN IAN SZ VERVVOV,

Liefhebber der Poësy.

Mijn Vrind,

De wijle de Natuer pder het sijne geeft/ ende de gheest inwendigh dick doet verheughen / soo streckte myn gheneghentheydt/ om dit Spel (t welck ick ontrent gheleden twaelff Jaren / upt lust gherijmt hebbe) V. E. op te Offeren. Ick weet de Rijmery en is niet upmuntend' / doch weynigh tijds bindende het selfde te oberlien/ ick late staen te hermaken. Neemt aen t' ghene waer de voorgaende Jaren Godt en Natuer my mede begaeft hadden. Ik Cheloope de Veris pers verberachten sullen dit mijn gheringhe werck: dan sulcx ick my weynigh aentrecke: Want t'geschiet alles upt lust ende Over: Oock de wijle ick hoop dat ghy dit selfde sulc verdedighen ende laten rusten onder de bleughelen van V. E. trouw-geliefde hart/ ende hier door ick en andere sullen te meerder Yverigh in Liefde Bloeyen. Dit selfde neemt minnelijk aen upt een goede gheneghentheypt van V. E. Onderdanighe Vrindt en Dienaer

I. I. COLVELDT.

Een in t' Hart.

Inhoudt des Spels.

Hy Minnaers comt en liet, doorsnuffelt eens
het gheen
t Gheen hier wert afgebeeld, een gayle brand
van Minne,
Alleen door het ghehoor verliefd' een Harto-
ginne

Op eenen Spangiaert, sy ghehuwt, doch buyten reen

Sy reyft met haer ghesind' nae 't Landt Galicien heen,
Nieuwgierigh, om dees Heldt, (in schyn als Pelgriminne)
Te gaen besoecken, ach! soo comt de Min verwinne
't Verliefd' begherigh hart, 't is vry wat onghemeen.

Terwyl de Hartogin den Bevaert had volbracht,
En tot de wedercomt haer snellelijck bereyde:
Verschynt een Post in 't Hoff, die d'Hartogh doe aenseyde
Hy comen moet te hulp den Coningh met veel macht.

De Graeff van Pancelier in teghenwoordigheyt
Beveeldt hy 't Hartoghdom, by Princen ende Heeren,
Die hem beloften doen en trouwheyt alles sweeren,
Soo dat de Hertogin haer vind' in eenigheyt.

Dewyl de Graef beheert dit prachtige ghebouw,
Soo heeft een vuyle Min het harte soo ontsteecken,
Verfoeckt ten tweedemaal door Nickerlijcke treecken,
Op ontucht, sy! ô schant! de Hartogin Me-Vrouw.

Hy door verradery en valscheelijck beleydt
Vermoordt sijn Bloetverwant, beticht haer, dat s' is schuldigh
Aen vuyle Hoerery, sy lyd' dit al gheduldigh,
Men sluyt haer daet'lijck vast om dit oneerlijck feyt.

De Ridder Don Mendos dees tydinghe hy krijght,
Verschrickten, want hy con haer in het minst bevryen.
De Graeff, een moedigh Prins, beroepter een tot stryen
Voor d'Hartoginnens eer, die hy seer felleijck drijght.

Stilwyghent in het Hoff verschynt dees Ridder doen,
 Verwint de snoode Graef, krijght loon recht nae sijn wercken,
 De Raedt seer wyfelijk hier met aendacht op mercken,
 Mendosse stracx vertreckt, op hem was gheen vermoen.

Met dat sy waer verloft, de tydingh daet 'lijck sweeft
 Hoe dat den Hartogh oudt is inden strijdt verslaghen,
 En als een Weduw kuys nae veel bedroefde daghen
 Naer Eng'landt met veel staet haer vaerdighlijck begheeft.

Mendos als Ambassaed', verschynt in 't Enghels Rijk,
 Verfoeckt uyt 's Conincks last de Dochter van Brittangien
 Te Echten met de Soon van 't machtigh moedigh Spangien,
 Soo dat besloten wordt dit brave Huwelijck.

Hier comt in 't openbaer, door 't sterven d'oude Min,
 Mendos met d'Hartogin betracht te Evenaren,
 Den Coningh dit vergunt, 't gheluckighe vergaren,
 Dus leeft, verstaet, en siet op 't ende alst begin.

Namen

Namen der Personagien.

Don Jean de Mendosse.

Hartogh van Savoyen.

Hartoginne van Savoyen.

Coningh van Enghelandt.

Grave Pancelier.

Isabella, Suster van Don Jean de Mendosse.

Emilia.

Apian.

Neve des Graefs van Pancelier.

Eerste Edelman

Tweede Edelman } van 't Hoff des Hartoghs.

Eerste Raedtsheer

Tweede Raedtsheer } vant Hoff des Hartoghs.

Edelman van Thurin.

Edelman des Hof van d'Hartogh.

Edelman vanden Coningh van Enghelandt.

Broeder Jacob.

't Gherucht ofte Fama.

Trompetter in Spangien op den Tooren.

Helsche Gheest.

Cupido.

Bode van Vranckrijk.

Bode van Enghelandt.

Eerste Wachter

Tweede Wachter (stom) } Beyde byde gevangenis des Hartogins.

Dienaer van Mendosse.

Dienaer des Hartoghs.

Dienaer des Hartogins.

Eerste Soldaet

Tweede Soldaet } Soldaten van Spangien.

Eerste Pagie

Tweede Pagie } des Graefs van Pancelier.

Het Spelletjen speelt binnen Thurin, Spangien, en Enghelandt.

I.I. COLEVELDTS

Hartoginne van Saboyen/

Treur-Blyd'-Endend'-Spel.

Eerste Bedrieff, Eerste Wtcomst.

Don Jean de Mendosse, met noch eenighe Ridders, gewapent.

Mendosse.

E snel ghevelerckte tijt die door zijn zwache leden
Omringht des Werdens sloot/ door luylt beruchte
reden/

Berspreyt sin volle loop en mondighe gherucht/
Tot dat sin zwangh-baer doen ten vollen is be-
vruucht.

Hay alderbraefste Helt/ wat heeft u doen beletten

Dat ghy den Wyandt niet tot stoff en ginght verpletten /
Die van Toledo trots het hartneckigh ghemoet
Neb ick door cracht van Godt ghewentelt in haer bloet/
Door desen frissen Arm deed' ick 't woest Heyt verstroyen/
En al haer wrevelhepdt ghelijchsien wyt doen roeyen.
Dees Princen waren mee in 't navelijck ghebecht/
En 't bloedighe ghelwoel/die mannelijck/en recht/
Door een bewackert ooght op haer waren verbeten.
Wat ist? noch wroeght het hart gheduerigh door 't mee-weten.
Woedighe Helden/dolghit dees u Mendossens leet/
Creet inijn voetstappen nae/ ick wae Princ en Heer
Sal als een Capitain en Ridder wiert gheheten/
Weentigh byst mit daen/en weerstaen 't stout vermeten
Van Toledo's ghebroet/werou'ren 't door 't ontsaek
Des Krijghers sel en wreet/indien de tijdt en dagh
Ons weer door hooghinoet groot/soa sehnelijck comt beschijnen/
Sal ick my als booz-heen daer toe daet-u verdigh pijnen.
Demompelingh die liep onder veel grootse lien/
Dat Toledo's Regiment veel cloecker waer versien
Als ons ghewapent Volck/niet sust/o neen ghy Heeren/
Al bied' sy vreck het spits/niet wilt te rugghe heeren/
Verweert u r' adde leen/en suer vernielt haer Croup/
Dringht tot den Wyandt in/'t is waer/het naer gheroup
Was/dat haer moedigh Heyt/ons elpinmoedigh sou bupghe/
Verstinden tot een stoff/u nam ick tot ghetuyghe/
Saldersterckste Heldt/ghy met gherechtighhepdt/
Recht niet gheleden heeft dat sy bedyeben 't sept.

Mendosse/

Menbasse/Ridder/hoe? laet haer verwaentheydt groepen/
Laet voozts den Hemel mildt hem met dees saeck bemoeven/
Verrecht nae ghy best kunt/door u vernufts belepdt/
Ghedwonghen hebt ghy haer nu tot ghedweegh/ saemheydt.
Dees stale Wapens groff/ die tot een onderstuten
My toeghe-eyghent zijn/der slagghen my beschutten/
En dooz dit blanke stael ter Herden neer ghevelt/
't Waer dooz het wijs toedoen van u grootmoedigh Heldt.
Verwinners zijn vop nu/ O Manhaftighe Princen/
Die nae gheen rijckdom/ neen/ niet dan nae d'eere wilsen/
My hebben cracht betoont met mannelijcker handt/
En 't snoode Hetsch ghespuyt gheworpen in 't boet-zandt.
'k Heb vaerdighlijck de weet/ en schzifelijck gheschreuen
Aen mijne Suster/ die/ als Godt my had ghegheuen
Victory inden slaggh/ sy dan niet na en laet
Den Bebaert haest volbrengt/ en voozts nae Komen gact/
't Gheen sy mer hart en ziel aen handtwest ginch beloven/
Om van dees overwin te dancken Godt hier boven.
Ha' onberwacht ontset/ goetgunstighheydt betoont
Hy vaeck/ die hem bemindt. Sy die hebben ghetraont
Dooz opgheblasentheydt/ en met verwaende saem/
Die laten mi (O schand!) haer van dees handt verwinnen.
Foep onbesnoeyden hoop/ vermetelheydt u doodt/
D'zwarigheden werdt hoe langhs hoe meer vergroot.
D'gulsighe begheer/ u snoode seghelmerpen/
Dooz buyt most ghy/ (O spyt!) dees trotse deysingh Ipen.
Waer streecten u ghemoet? ghy waert voozsen van als/
Van dupsent Wapen-liens/ kinters die veel ghebzal's
Wroerden inde strijt/ verarmde bloode Wichten/
d'Wtheemse Troupen sel mosten tot ondancck zwichten/
Coleed/ u Capiteyn/ waer toe nam hy de vlucht?
En weeck al heel verbaest/ of waer 't woeligh gherucht
Van 't scharyp ghedrynde stael/ 't gheen clonck in zijne Ozen
Dat hy den meelagh niet mocht sien/ noch 't krynggh hoozen?
Waer toe verlusten 't hart? of schzichten ghy alleen
Dat ghy/ tot spyt van ons kreegh/ winst noch overheen?
Blodoose sprockers/ had ghy d'overhandt ghecreghen/
Gheen van ons Princen vroom 't verhalen soude/ versegghen
Had ghy de gantsche macht/ vermoordt/ verbrandt/ vernieft/
Waer eenigh aescem waer/ ghy hebben sout ontseelt/
Colecdo 't is een straff die d' Hemel heeft ghesonden/
D'Volck verstroyt tot niet/ en inde vlucht verflonden.
Moedighe mannen volghit/ laet ons nu trecken voozt
Met Ridderlijck ghesleep/ nae dees Crinnijph behoost.

Alle binnen.

Hartoginne, Emilia.

Hertogin.

W

At woelster in mijn Hart/wat byzmeloose reden
Omringen 't cloeck verstant? wat nieuwde vlamtig-
heden

Zenevelen dees borst? want is het segghen waer/

't Gheen n p dooz spraeck ver'scheen/nu heden/ doe 'k aldaer

Me- Vrouwe Isabel uytbronnend' hoorde sprecken/

Dat gherigh Aerdisch Princes sou werden vergheluecken

By dees mijn schoonicheydt/daer nu (eplaes!) de gheest

Is vol beroerenis tot noch toe vaeck gheweest/

Haer wenschingh 't gheen sy deed' het eenighe ontfortven/

Dan haer sui-rycke gheest/gheluckigh soub' ick houwen

Mijn Broeder/u soo ghy in d' Echt waert met dit Beeldt/

Dit is waer mijn ghed'cht nu stadelijck op sjeet.

Ach! overschoone Heldt/ die 'k blindelinghs moet minnen/

Die 'k noyt mijn leven sagh/can die dus overwinnen

Mijn edel heus ghemoet/dooz darr'le minne kuur.

Ach! reden/oversoet/gheluckigh was de mi'

Doe ick d'eerwaerde Vrouw van dees Prins liet ontbieden/

Wat slaemt s'cheen Isabel/de sinnen al' me rieden

My'te vernemen nae sijn staet en afcomst c'oeck/

Die ick onweten noch moet dienen/dit ver'soek

Waer 't draghende beghet/waer op sy defstich septe

Al haer vermaerd' gheslacht/'t aendachtigh zyt uyt lejde/

Al stem' loos bevende het hart sloegh in haer lijff/

Doch ick bemerkterid' wel aen 't uytelijck bedrijf/

En aen haer Lipkens bleek/doch blos-vertwighe Wanghen :

Maer creegh dooz puer's lust noch gretigher verlanghen/

Sijn denghden sonder tal/syn daden/Al off/en roem/

Dies ick uyt vryicheydt 'k mijn sijn Slavinne noem.

Wat cander vooz een pack zwaerder om draghden wesen

Als heymelijche min? die eer niet sal ghenesen/

Dooz dat de Liefpens twee/een-sinnigh sijn bersept /

Dan wordt haer joust en roude ten lesien vaeck ver'zept.

Bedaert al-wijse Vrouw/waer bliegghen u ghedachten

Die u beknellen steers? waer toe u vlytigh sachten?

't Is alleen om 't ghes'cht 't aenschouwen van dees Prins

Die my vaeck zwiert vooz 't oogh/ach! ick en can gheensins

Verbannen 't lieve licht uyt dit berliende harte/

Maer bzandt hoe langhs en meer met ondraeghlijcke smarte.

Hoe/waerde Hartogin/dencht by u selven/siet

Dat al u Wyperp onwysbaer is tot niet.

Soud ick mijn Echre Man dus schandt'bleckigh belooren

Met daden ban ontrouw? nientandt en soudt ver'schoonen :

Maer wylijck last' ren/want 't hart (oplach!) dan
Sonde had begaen/teghens Godt en mijne Man.
Wech malle sotterij/ wech ydele gheveynsen/
Ick moet dees minne-lust' voor 't weligh Doof wat veynsen!
Dooz best her raetsaemst' is 'k mijn stille Dwyerij
t Ontdecken aen mijn Maeght Emilia/ waer by

Emilia eyt.

Wat my dooz d' Ed'le Drouw in als is wederbaren.
Daer comtse dien ick lieff. Emel. Me-Drouw/ hier dust alleen!

Hertogin.

De eenighepdt verfelt my stadigly met gheveen/
't Gheen my in 't harte yranght/ 'k en derst dooz schaemt niet wten.

Emilia.

Belast 't gheen u ghevalt/ soo 'k eenighe viertuyten
Doer in dees trouwe borst/ de reden seght Me-Drouw/
Sy zyn voor u soo veel als ickse voor mijn houw/
Heft u eenighe dienst of te ghetrouwicheden
In 't minst van my gheynst/ ick bid u dooz ghebeden
Almoghende Princes/ naedien ick weet dat ghy
Hebt voor u trouwe raedt vercozen alleen my/
Vercozen (seght ick) sae/ dooz soo een vast betrouwen/
Dat ick/ 't sy in wat saeck/ u helpe wpt benouwen.

Dus stelt u ziel gherust. Herr. Gherustigh soud' ick zyn
Indien ick enden con mijn ynnelijcke yn.

Ick schrijcke als verbaest/ noch slapen con noch waecken/
Ick manier in mijn daen/ dooz ompt/ yzreck' lijk vzaecken.
De sinnen zyn ontstelt. Emel. Al-wijse Hertogin/
Ist droefhepdt dat u quelt/ of heymelijcke min?

Hertogin.

't Is droffenis en min. Emel. Hoe? droefhepdt/ dooz wat rede?

Dan doch de minne brenghet veel droevigheden mede.
De mensch is van natuer dat hy hem selver quelt
Met veel onnutte sorgg/ daer het ghedacht nae helt/
Daerom ontbindt u last aen dees u trouw Slavinne/
Want ick verhoop in tijds d' yncouste te overwinne.
Hoe vent ghy dus ontroert? bedaert waerde Princes/
En leght my reck' lijk wpt dees u verbroeghen les.

Hertogin

Soo ghy Emilia/ hebt wel vlytigh acht ghenomen
Op mijn manier van doen/ sedert ick ben gheromen
Wt 't roem-rijck Engielandt/ 'k vrees de gheen teghenstaot:
Maer dienstigh ben gheweest den Armen in haer noot/
Wie niet een droeff ghesucht tot mijn waeck quam ghewoghen
Hes ick dooz mildighepdt ghespijset nae vermaghen.
Mijn raedt/ mijn heyl/ mijn hulp/ zijt ghy blonde Emiel/
'k Doet u dan segghen/ 't gheen inwendigh quelt dees ziel.
't Gheseyn dat ick ontdek/ 'k u secker toe betrouwe/
Om ooz saeck/ dat ick denck ghy 't wel by u sult houwe.
In/ wstert. Sedert dat betrock wpt ons ghesicht
Me-Auffrouw Iabel/ ben ick soo seer verplicht
In 't dragghen vande min/ op d' ynnemtenste Ridder/

Ach! als 't hart daer af reyft/steets brandt het niet ghes/oder/
 Daer Zoeder ist/ach Godt! bekeerder die mijn zin
 Met nieuwe blammen pijnit / O lucksalighe Man/
 't Gheen in dees ziele brandt/en sal niet eer upblissen
 Dooz dat de Spaensche Helst mijn liden comt ver sussen.
 Waer ach! het quaetsie is/ick lief die ick noyt sagh/
 Doch wensch sy selschap eens niet meer als maer endaghe/
 Dan soude dese druck bymoedigh wat ontlasten:
 Daer mee het wulpsē Wicht my sehsiel ick hick verlasten/
 En denckt Emilia niet dat my mijn harte teer
 Hem eenighsins ver soucht tot ontucht of oncer/
 Een/ghheen oncup/hedde ist/dan lief hem boven maten/
 En sal vooz 't hart hem siet/uyt mijn ghebacht niet laten.
 Wat staet hier in te doen? Emil. Den mine die ick djae gh
 Tot u begaefde Vrouw die wil ick eben staegh
 Betonen/maer dan hoe/de Princes haer ghebeden
 En hebben sin noch siet/noch ware vasticheben/
 Doch nietemin ick sal haer gheben goede raet/
 Of sy haer gheest gherust met dees ghebonden praet.

In eenigheydt
preekende.

Hertogin.

Emilia bedenckt. Emil. 't Ghebacht is onghetoghen/
 Doeght u dan tot ghehoor / O uen/bedrogh noch loghen
 Ick u bewijsen sal/indien ghy wtstel gheest
 Twee daghen mijn tot tijdt/ick zweer soo waer ghy leest
 Dat ick dan middel sal hier hebben toe ghebonden/
 Dat ghy van pijn en quel gheheel sult zyn ontbonden.

Hertogin.

Ist moghelijck Emiel dat ghy hier in vooz siet?
 Dooz sichtig hier op let/ghen onhepl my verdriet/
 Ginst hanght u boven hooft/gheluckigh sult ghy wesen
 Indien ghy 't middel vindt/deught werdt by u ghepresen.
 Nu ick tre nae het Hoff.

Hertoginne binnen.

Emilia.

Wel wonder ist vooz waer
 Dat sy verkiefen gaet een ander Lieff/als daer
 Sy by in vzeughde leest/veel moepten ende quellingh
 Doet sy haer selven aen/begheert nu mijn versellingh.
 Wat raet? laet zien/bedenckt/hoe ick het best aenlegh/
 De goede Godt die baent my een bequamen wegh. Emil. binnen.

Eerste Deel, Derde Bedrijf.

Waer dat Isabella door een Vertoonigh God looft inde Misse,
 over de overwinninghe haers Broeders, binnen Romē.

Hier siet ghy neer gheknielt aendachtigh in ghebeden
 De Suster van Mendoff, om d'overwinningh goet,
 't Gheen hem door schiekingh Godis is toeghevallen heden,
 't Belofde volght sy nae, valt dienstigh d'Heer te voet.

Eerste Deel, Vierde Bedrijf.

Hertogh, Grave van Pancelier, met twee Edelliens, ende eenighe vande Suyte.

Ghy Ridder's die in Krijghen onbestemde blaghen
 D'hoest-weert en beriet tot spijt der Wyandt koen/
 Een yder na zijn macht/ghelijck betacint om doen/
 Hem mannelijck verplicht in u' Wyandts aenslaghen.
 Dus langh heb ick gheleest in rust en vrede verpligh/
 Van hebbe vaeck ghetemt ghelijck een yder weet
 Den batschen Indiaen/dus ick nu stou vermeet
 In 't by-zijn varru Graeff met winnpleend' schijn-herpligh.
 Hoe menighmael heb ick door dypsende Doet-knechten
 Den D'rankken Prins outset en bystant vaeck gheboon/
 Doet rusten dese hoest/ en creegh noch Crans noch Croon/
 Behiel alleen de eer door 't Ridderlijck aenrechten.
 Heb ick dit Hartooghdom beheert niet soo veel Jaren?
 Heb ick niet als gherust gheleden pijn en smart/
 En door een Krijgh's ghebuyck ghetemt den wred'len Cart?
 Laet niet 't verstaelt ghemoet in gheuer wijs bezwaren.
 D'omplingh heb ick verstaen/doch weet niet oft warachtigh
 En inder daet soo is ghelijck nu werdt ghesep/
 Dat den manhaften Doest/zijn groote Majestept
 Omringhet wordt seer sel van Dwytsche Krijgher's machtigh.
 Dus can ick niet vermoen/naedien 'k en hebbe sehzijningh
 Noch ghenighe beschept u nu' s Coninc enghen handt/
 Hy sal nae doeken nu tot huly en onderstant?
 Om soa de Trouwen veel nae dienst te doen ontlijvingh.
 Trauw harte Edelliens/sae Princen/Wondtghenoeten/
 Indien het soo gheviel dat d'aenslagh waer ghewis/
 Soo wil ick ende zweer by 't Hartooghdom/t welck is
 Een stemfel voer u liens/ghy welghebooren Groeten/
 Dat ghy d. n. in 't gheweert verschynen silt te samen
 Als Leuwen in ghedaent/mienwilt verstoffier op/
 Ghewapent voer 't gheduy's verstaen der Dwytsche kop:
 En doet haer risselen al met angstvalligh beschamen.
 Ghy Graeff/wats 't gheen ghy s'ght? en ghy Edele Heeren/
 Debuut nis doet u Prins/door 't oogherechte stael/
 En sal nae macht en wil al 't gheen ick u verhael
 D' Manlijck treden upt den D'rankken Prins ter eeren.
 Naedien o Hartoogh outd' gheen ware sekerheen
 Wy hebben u nu 't beleggh nae Jaren langh verleen
 Heb ick dit tratse Aiff nae 't uperste vermoghen
 Den Wyandt voorgehsteldt/ 'k en kond' het niet ghedoghen
 Dat sy in wredelijchpdt ons boden 't sharpe stael/

G. v. Panc.

Daer

Daer dese nam zwaack slagh leverde t' eenemael/
 Doot gheen ghedachten hebbe/ ghy die zyt hoogh gheseten/
 Heen/ dat het sulleer waer/ den Coninck deed' u weren.
 In yaste kloecke Veldt/ ghelijckheyt zwoeren wy/
 Indien het soo gheschach/ het zy oock wie het zy/
 Wy tarten haer ten strijde/ en waghen dese leden/
 Met dit ons zwaer belofte gherustigh west te vreden.

r. Edelm.

Grootmoghend' Opper-Heer/ ghy weet dat ick seer langh
 Dienstaer ben gheweest/ en willighlyck aenbanch
 De woorden en 't ghebadt' t' gheen ghy hier hebt ghesproocken/
 Wy nae ons krancke macht en sullen onghewoocken/
 Noch laten ongheschent der dwinghelanden sel :
 Daer stropen 't woeste Veyn/ en volghen u bevel.

2. Edelm.

Heeft opt mijn moedigheyt gheswacht door bloode vresen/
 Seght waerde Hartoogh vroom van Princelycke bloet?
 En hebben wy niet baeck door een ghetrouwe stoet

3. Edelm.

Naevolghers oock gheweest als Ridders wptghelosen?
 Ons daden werden noch by pder een ghepresen/
 Ghelijck u kunbaer is/ doen wy ons lijf en goet
 Doozsetten tot een pandt/ ont sinelijck verwoet
 De harten borsten wy tot wzaeck-lust hoogh gheresen.

G. v. Panc.

Het Veldt waer dick besaeyt van 't menschelijck ghebeent/
 Dooz nidi ghepde en haet wy waren soo versteent
 Dat gheen soo buldigh mensch ons in het minste deerde/
 Verhit soo waer het bloedt/ aemtoechtigh was de bozst/
 Heel krijg' lend' waer ons doen. O die het segghen dozst
 Wy met een winbaer handt veel Standaerts u bereerde.

Hertogh.

't Is waer het gheen ghy seght/ daer nae weer tijdt verscheneu/
 Doen wy door harde dwangh verjaeghen d' Indiaen/
 De vreeselijcke Storm viel haer soo bit'sigh den
 Dat niemandt wist verberest in arwaerts hy vluchte heuen.
 De seghen-rijcke Godt/ die mildigh sent zijn gaben
 Wy heeft door wijs beleyt ghegint een-rijck verstant/
 Ander sints mosten wy gheweecken zijn door schant :
 Iae werden min gheacht als d' alder armste Slaven/
 Als comt in 't lasse hren dees daden veel verstroocken/
 Verheught soo is de ziel over 't ghebre recht.

Hertogh.

Doert nae belofte u plicht. Gr. v. Panc. D onderdane knecht
 Bezopen wil het gheen ghy ons voorleght te weecken.
 Comt treden wy te saem nae mijn versterde Salen/
 Verwachten met verbrach nae 't wit en recht beschept/
 Indien de Dost verschijnt 't werdt waerdigh u ghezeyt/
 En sal u vriendelijck nae u waerdy onthalen.

Alle binnen.

Eerste

Eerste Deel, Vijfde Bedrijf.

Emilia, Hertoginne.

Emilia

Onbescheyde raedt/
't Dooznemen is seer quaet
Van d' Hertogin Me-Broutwe/
Nochtans blijf ick ghetrouwe/
Want sy heeft noyt in mijn
Gebonden valsche seijn/
Ick hoope te vercringhen
Dooz een stil zwijghent zwijghen/
Doch doen alleen de kint
Aen een mijn Lieff en Brunt/
Die wel 't gheheym sal heelen:
Want ziet ick moet nu steelen
De zin en zijn ghemoet/
Dooz vleserijen soet/
Haer Medecijn verheben
Die ist die ick sal gheven/
En kumbaer doen dees saeck/
Want alle zijn vermaeck
Dat hy opt had zijn daghen
Daer om mijn te behaghen.

Hier mee vermurw ick haest zijn hart en zijn ghedacht/
Dat hy in dese last 't mee vlytighlijck betracht,

Sijn liefde ende jonste
De minnelijcke gonste
Die hy betoonde staegh
Heel yuerigh en graegh/
En wat ick hem giueck quellen:
Nochtans zijn lemnen/ellen/
Sijn min/sanigh ghesueeck
My gheensins en ontweeck/
Ick gaf dich dreutse woorden/
Die soo haest hy niet hoorde
Sijn hart bekennde toe/
Hoe wee was hem te moe/
En met een dreutsch beheeren
Singh nechtigh van hem keeren/
Hy sacht doch zijnen gheest
Bleeff innerlijck bedeeft.

Hoe nu Emilia? gaet aen met rijpe samen/
Besiet of ghy zijn liefd' tot uwaerts weer kent winnen:
Want ziet waer d'eerste min ghegrift is in 't ghebeent:
Daer werdt noch 't lieve hart beweeght/al waer 't versteent.
Luct-rijpe Nyan/al ick dit gheeff te kennen/

D' of ghestorven ziel (hoop ick) sal t' nuwaerts wemen.
 Ghetrouw zijt ghy in als/ nochtans soo ducht ick dat/
 Dat ghy met vrees en schrick gheheel sult zijn onndat
 Als ghy aenshoort 't secreet in onse ruwe verborghen/
 Sult door verwonderingh/beconniert zijn mer sozghen.
 Nu hartjen zijt gherust/doch eerst moet ick Me. Drouwe
 Onddecken wel ter sneegh u heymelijck ghetrouw.

Wat heeft mijn ziel dees nacht
 Daer vijtrigh nae ghetracht.

Verdwaelde Hartogin/waer zuieren u ghebachten
 Dat ghy een ander mint! waerom gaet ghy verachten
 D' epghen ziel en lijf? u Man/u Hoofst/u Heer/
 Precint tot een vyeendelingh acunimigh uwe heer.

Herzogin wt

Dae is haer gheest verdoof/die sy noyt sagh noch kendden
 Daer doet sy het ghemoet en sinnen heel nae wenden.
 Dwijght stil/verhoert u Mondt/daer comt Me. Drouwe aen
 Die ick dees oberleggh te recht sal doen verstaen.
 Princeesse zijt ghegroet. Hert. k Coom met aendachtigheden
 Dae u waerde Dziendin met soetichepdt ghetreden.
 Een zwavelijck ghepeyns beclent dit Drouwlijck hart
 Doch moet (als tijdt vereyst) verberghen pijn en smart.
 O sumeloos ghetwoel/wat hebt ghy Wicht bedreven?
 Ghy rooft niet het verstant/maer ziel en al mijn leven.
 d' Herstochten barsten wt met naerelijck ghesteen/
 Een pder mindt de pijn/dan laes! bedroeft allen/
 En heb de min soo ruw ghestort nae dese veynde/
 't Is Don Mendosse ach! die 't hart alsins betemde:
 Dae houdt in vanderst vast/hy isset die de ziel
 Beheerschet nae zijn lust. O Hemel/oft ghebiel/
 Als 't hart verhopend' is/dat 'k mijn ghesicht verclare/
 Mijn zieltjen sal als dan van blijdschap my ontbare.
 Dou reuckeloos ghemoet/bedwelinde Coninghs kindt/
 Staect u weemoedighheidt/ghy dit niet eer verwint
 Door dat dees vrabe Prins ooghschijnigh staet t' aenschouwen:
 O sy in schoonheidt is wel waerdigh soo een Drouwe
 Als my/die Hartogin ben van 't beroende Rijck
 Savopen/wijdt vermaert/ghen Steden zijns ghelijck.
 Coningh van Enghelandt/o liefstalighe Broeder/
 Heel echtelijck ghetreect u in epghen Daer en Moeder/
 Onkundigh is u 't stuck van dit voornemend' doen.
 Dus mijn ghetrouwe raedt/nae dat ick can vermoen
 Dat ghy voorzichtigh zijt in al u doen en wercken/
 Ick zie een bly ghelaet door 't upterlijck bemerkken.

Emilia.

Grootmaghende Dorstin/ick heb dees nachte langh
 Met peynen door ghebracht/doch angstelijck en bangh/
 Beroert soo scheen de gheest uws lasten te volbrenghen/
 Dan ghy sult (hoop ick) noch u levens tijdt verlenghen.

Daeght

Doeght u nae dese reen/gheen beter raedt men hont
 By gheen beracsfaem mensch/al scheen ick selfs doozwort/
 Anders Princes/en soud' 'k hier niet vooz comen vinden
 Als dit mijn diep beleggh: Ghy sult u onderwinden/
 Iae beprisen met een schijn u sieckelijck van aert/
 Deel cranch vooz pders ooggh/'t hart pijnelijck bezwaert/
 Der slapt dan uwe macht en liebe zwackeleden/
 Dus volghet al 't gheen ick seggh/en creedt niet byten schyden.
 Gheeft kennelijck Me-Vrouw/en merkelijck bescheyt
 Indien dat Godt u spaert/met reden veel/verbreyt
 Dit alsins in u sieckit teghen den Hartoggh moedigh/
 Hem dan om Bebaert bid/om luckigh en vooz/soedigh
 Ge dancken uwen Godt/naedien hy heeft beprjdt
 V van dees zware last/dan nae Galicien tijdt.
 De Suster vande Prins sal wederomme comen/
 Wrecht dan indient ghehalt/dits 't gheen is voozghetomen/
 En repst in alder pl in Pellegrims ghewaet/
 Onkumbaer is 't belept/u cledingh en u staet/
 En om u sieckte meer (nae schijn)voozts groot te maecten/
 Soo sal den Medecijn u haest vooz alle saecken
 Pets gheben vaerdigh in/'t gheen werckt dooz groote cracht/
 't Gheen u in 't minste let/maer eerder u versacht.
 Als ghy hem dan ontmoet/wyt dan u Lieff begheeren/
 Men sal u waerdighepdt wel nae verdiensten eeren.
 Dan sult ghy merken haest/oogghschijnelijcke zien
 Den gheren daer u ziel nu nimmer can afblien.

Hertogin.

Seer wel bedocht Vriendin. Emil, Dit dien ick dit volbrengen
 Piet can dooz my alleen/soo wilt vlytigh gheghenghen
 Dat een/de derde man/in dit ons zwaer beleggh
 Me mocht gheroepen zijn. Herr. Wie ist Vriendinne? seggh.

Hertogin.

Maer uwe Medecijn/die veelderley secreten
 En heyrelijck ghebreck tot noch toe heeft gheweten.
 Die ist me waerde Vrouw/want nu verleen twee Jaer/
 Veel jonsten hy mijn doeggh/jae liefde in y voozwaer:
 Iae meendent by in't ernst/ en socht niet my te trouwen/
 Dan ziet 'k en sloeght ge'n acht/'k en gaff niet veel om 't houwen/
 En naedemael de sin niet vast/lyck waer ghelept/
 Gaf vooz beleefdighepdt/'t onwetende bescheyt.
 Soo sal ick hem op niens mijn jonsten gaen weer bieden
 Dooz minnelijck loncken/wyt mijn ghedachten wieden
 De voozgherome haet/een kussen soo ter sneegh
 Ick hem bewijzen wil/'k meen ick zijn ziel beweegh.
 Gheen Jonghelingh hoe stout/of 't hart sal steets beroerent
 Hem scinde dooz de Mm dus haoghelijck hem opvoeren.
 Ghemerckt had hy ghehadt thien dupsent levens braeff
 'k Wed hys schencken sou my dien stigh tot een gaeff.
 Drey-ryck is zijn verstant met dubb'le aerdigheden/

Dit

Dit is mijn trouw belepdt dooz oberlegh van reden.
 Hy ran in dese saeck ghelooft Me-vrouwe by
 Ons seer behulpsaem zyn/want ziet naedien dat hy
 Stil zwijghent is in doen van noodighepdt & belegghen/
 Pincez wat wilt ghy ruop dit booznemen segghen?

Hertogin.

Verheughen gaet ghy 't hart van my/waerde Emiel/
 'k Emhels u nu ypt brencht/naedien ghy dus mijn ziel
 Van zwaarighepdt verlicht/beel jonst en ghefheucken
 Ick u bereeren sal/ in en u ick sal t ghebeucken/
 D uyt ghenomen gheest veel lief de t my waerts sendt/
 Ghelijck het vrouwlijck hart wel kennt 'lyck is bekend.
 En by de ware deught belooff u te verghelden
 Dees Heropcke daet/want staetwigheden quelden
 Dees teer en weecke Boest/indien dees aenflagh gaet
 Naer beyder wil en wensch/gheensins ick dan en laet
 Te doen u in dees staet niet als ghemeene Vrouwen/
 Maer meerder/nae mijn macht/in grooter eeren houdwen.

Emilia,

Me-vrouw 't is onverdient. Hert. 't Belegghen is heel goet.

Gaet by de Mederijn/hem met een winckje soet
 Sijn stae ziel beweeght/dooz een weemoedigh vlypen/
 'k Verhoope dat hy ons in dees saeck recht sal lepen/
 Dat hy dooz snel vernust 't al vaerdighlijck bepaect/
 Dus op het alder hzeest hem dit mijn Min verhaect.
 Gheen Bedelaer/gheen droch/en sal hem soo besturen
 Als 't hart hem houden sal in slaphepdt van naturen.
 Du stelt u doen in 't werck/'k vertrecke nae de Sael.

Emilia,

En ick by Apian/die ick 't gheheym verhael. Binnen,

Eerste Deel, Seste Bedrijff.

Gheblinde Cupido met Pyl en Boogh.

Ist niet wonder dat een Godt
 Daer men steets me drijft de spot:
 Soo de harten ran betemmen/
 Die de Minne meer end' meer
 Doet (nae schijn) veel jonst en eer/
 Niet en comen overstemmen.

Dese Pijltjens stael ghehart
 Brencht d'een vzeughde/d'ander smart/
 Met verlies van sin en leben/
 Off sy woeten dooz veel list/
 Merck 'lyck worden & op ghehist/
 Dus wordt ick in 't minst verd'eben.

Dies sal ick de Hartogin
 Sende Pijlen vande Min/
 Dat haer 't harte werdt ghetoghen

In Mins stricken/daer haer leen
 Wenschen om Mendos alleen/
 't Gheen heel zichtbaer zien dees ooghen,
 Met dees gamwe wtecken siel
 Dal ick dickwils haer soo sel/
 Op die Minne niet nae trachten/
 Want het vlycht al voor dit kindt/
 Doch al 't vlychten is maer windt/
 Wder moet mijn Godtheydt achren,
 Niet het hart u raden sal
 Dat ghy mijsd' het onghewal/
 't Is mijn wil dit te beginnen/
 Woeligh is mijn ziel verheught/
 Siet het brenghet my lust en vzeught
 Die soo onvoor'sens beminnen.
 Tusschen Hemel ende Aerdt
 Smaeff ick vlychtigh metter vaerdt/
 Schiet/die mindt/een schicht in 't harte/
 Want de Goden/hoe sy zijn/
 Crecken t'samen aen mijn lijn/
 Met verdrietens en smarte.

Binnen.

Eerste Deel, Sevende Wtcomst.

Emilia, Apian.

Emilia.

T Gheen 't hart u heeft verhaelt/het heymelijck belegghe
 Van onse Hartogin toont reden op mijn segghen,
 De quellingh die sy lijdt/de passy die sy voest
 Werdt (weet ick) door toedoen van u mijn Lief ghekoelt.
 O waerde Apian/beheerder van mijn sinen/
 'k En ean door eenigherdt dees dinghen niet beginnen/
 'k Deb haer heel trouwelijck by eden vast ghe'ert/
 Dat ick in d'ighen twee haer selicken soude' beschept.
 En ziet/O Prins/mijn ziels jonst wil ick u betoonen :
 Indien dat ghy 't secreet door een rechtbaerdigh loonen
 Van dy te wetsen sy w' aewlegghen wil in 't werck/
 Want 'k met veel reden my cloelicheydt in u beuerck/
 Beloobe oock daer by u echtelijck te trouwen
 Soe ghy u redt en d'edt weed' in dees saeck wilt houwen.
 Ghenighe last of dienst ick u niet afflaen ken/
 't Gheen ghy op my ver'oeckt ick wel ghenootsaecht ben
 Te v'olgen het bevel van u/O wel gheleerde/
 Behalben mijne eer/die 'k niet voor 't eerst begheerde
 Te stellen in w'oghschael/voor dat wy twee te saem
 Door trouw'heydts banden trouw' gheb inden zijn bequaem/
 En tot verseeckeringh soo gaet 't hart u bereeren

Emilia geeft
 Apianen,

Met

Met dese gift tot danck/ 'k hoop dat g' u sult verneeren
Volboeren al 't ghehep/ dees kus neemt tot ghetuygh.
En al 't gheen ghy gh' biedt ick willighlyck nae buygh.

Apian.

Ep wonderlick bedrijs/ wat comt my nute voor en
Derheught u ziele nu door 't minnelijck aenhooren.
Ist mooghtlijck? 't gheen daom? 't is waerhepdt inder daet/
Ghy zijt alleen mijn lust die hier nu voor my staet.
Ick zweere by mijn trouw en by dit soete leuen/
Ick u in ghener wijs sal laten noch b' gheueu.
Aengaende d' Hertogin/ wil ick int maerst a' sgaen:
Maer haer met ziel en bloedt ten wyterste by staen.

Emilia.

En denckt ghelijckde Heer niet op woorgaende woorden/
Die vaech den fleur sichepdt u ziel en leuen moorden.
't Is het ghemeene doen van Dochters jonck en oudt/
Dat sy door d' onnegangh wy- postigh woorden stont:
Iae slanen 't inde windt de voor verhaelde reden/
Dan 't is met my verkeert/ dus troost steidt u te vreden/
Laet swarigheden wien/ comt aen en u vermaecht
Ja dees mijns Lentens Teught. Apian. Dat ben ick genootsaect
Eer-rijcke cic- Gaddin/ soo haest de ooghsens saghen
D' Minnelijck ghegluur/ soo heeft 't hart jonst ghedraghen.
Wat liden/ quelligh groot dat ghy mijn trots aendect/
Ick met dees soete kus in eendwighhepdt verghect.
Du dan/ o lieve helst/ bestuerster van het harte/
'k Meen ick de Hartogin verlichtingh doe van smarte/
Lepdt my ter plaetse dan daer sy haer vaech onthoudt/
Dees lasten u ontboest/ in als op my vertrou

Emilia.

Wel comt treedt aen mijn Lief/ tot een bequame trecken
Soo laet ons de Princes eens mondelingh gaen sprecken.
Gaen beyde binnen nae d' Hertoginnens kamer.

Eerste Deel, Achtste Bedrijff.

Don Mendosse, met een Dienaer,

Mendosse.

Stemme: De stille nacht ghenaeckt, &c.

VV At let dit mann'lick hart?
Wat deerenis of smart

Comen my vaech beheeren?
Ach! Liefde ghy verwinde
Den ghenen die verblindt
Stil sluypent tot u keeren.

Tronende comt ghy uyt,
V aenlockend gheluyt
Doet menigh ziel beswaren,
Verluffingh inde leen,

V groote moghentheen
 Vernieuwt noch alle jaren,
 Ghebeden en gheviert
 Wordt ghy anrycx vergiert
 Met Cransen en veel Bloemen,
 Cupido binghel wuft
 Ghy doet my als verluft
 Noch meerder u kracht roemen,
 't Vogheltje dat uyt lust
 Met sijn Egade rust,
 Tot uytbeeldingh van Minne,
 Soo oock die ghy aenroert
 Werdt vaeck soo hoogh vervoert
 Dat hy 't niet kan verwinen.

Wat conmerlijcke vrees/wat onbeschoorlijck heen
 Caen met veel gheswier dees jonghe hooft bestrenen?
 E sedert dat ick ver sloegh den wyandt sel en wreedt
 Heb ick een prikkelingh ghevoelt/die door veel leedt
 Beslemdt dese ziel met nieuw-ghebonde pijnen/
 En sullen niet voor 't eerst uyt het ghedacht verdwijnen.
 O Waaerlijcke cracht/weer staet dit cleme kindt/
 Zecckt Wijn en Woorgh ontwee/u vande last ontbindt.
 Hoe soud' men/ 'k heb gheen macht/want hy 't en al bedwinghen/
 En voor vermaentheid trots/ons doen clyp moedigh zinghen.
 En heb ick niet verstaen met reden veel ghehoort/
 Saboyens Hartog in is als bedceest verdoort/
 En heelelijck ontroert/dat alleen door 't aensegghen
 Mijns waerde Suster/die 't my weer te voor gingh legghen.
 Sou 't harte haer door Min/soo looslijck zijn verlepdt/
 Och! neen/hoe dan? och jae/ 'k heb veel te vast beschepdt.
 Hoe? werdt ick dan ghe-eert met onbesichte ooghen/
 Den Hemel toont haer gans/soo 't stont in mijn vermaghen
 'k Coe-eyghende dees Dromm mijn ziel een waerde schat/
 En haer hoogh-achtbaerheid ten deele gheuen dat.
 Het scheen dacht my een droom en groote vzeendigheden/
 Dat 't hart begheerich is om liefde te besteden/
 Onkundigh aen dees heldt/o schoonheidt schoon verweent/
 Hoe soud' door sulck ghehoor mijn zieltjen zijn versteent/
 Belofte heeft ghedaen mijn Suster met veel eeden/
 En deed' aen haer 't ver souck met vriendelijcke beeden/
 Dat soo 't ghelegghen quam hi uerdigh wederom
 Soud keeren in re het Hof/het groote Hartagghdom
 Thurein/ghy hebt dit beeldt besooten in u Wallen/
 Oer 't ooghen keurighlijck is greeijgh op ghevallen.
 Siet hier mijn Suster die ghelucklijck my ontmoet.
 Warwaerts dus jachtigh heen?

Tweede Deel, Eerste Bedrijff.

Isabella.

Den Hemel u behoet

Isabella.

Zoeder Mendosse Prins/en d'Heer u wil bewaren.
 Ghy weet hoe dat ick ben by d' Hartogin ghebaren.
 Doen 'k niet dancksegging goet Beoert tot Komen deed
 Ick u/ ghelijck ghy weet/ van alles deed de weet.
 De Beeckjens vande Panu stroomden door vele wegghen/
 En heb een val ghenoech tot mijns verfaet ghekregghen.
 Wat d'acht dees blinde gheeft als ick sagh dir Juwel ?
 Wel duysentd- duysentmael 'k haer wensten u ten deel.
 't Onthael 't gheen sy my deed was niet om upt te spreecken/
 En haer beloven most dat ick nae corte weecken :
 Off soo haest dat den tijdt bequaemheydt gabe/weer
 Besucken soud haer Hoff; daeromme Zoeder-Heer
 Ghelegghenheydt gheeft plaets om soetsens aen te vanghen
 Dees oversoete reys/ 'k weet sy met een verlanghen
 En willighlyck begheert mee reysen sal met my/
 Dan mooght ghy op het best ontfanghen haer waerdy.

Mendosse.

Liefwaerde Suster/hoe dus haestigh in 't vertrecken ?
 Ghy doet een vlammeid vier in dese borst verwerken.
 De ziel is als versuft. Isab. D'wedigh siet/ 't moet zijn.
 Dijn woorden zijn oprecht. Men. Oprecht? Isa. Geen valsche schijn
 Noch omhanghsel voltopt met schoon vercierde reden/
 En oock moet (nae beloft) volbracht zijn mijne eeden.

Mendosse.

In eenighedyt alleen? Isab. Verselt met dese kien.
 Meent eenighe Dagies mee. Isab. Ick dus veel lieber schiep.
 Vergant het my alleen. Mend. 't Werdt u ghejou van harten/
 Daerom u derwaerts spoet/ 't ghemoet steets my gaet tarten
 Dat ick met mijn ghesicht aenschouwen sal dees waerd
 En hoogh verheben vromu van Goddelijcker aerdt.
 Gheluckighe Mendos/ gheluckigh boben allen
 Dat een Princes op u door 't hoozen kreegh beballen/
 En joocht en streelt/ iae vlept mijn Suster om 't ghesicht/
 Dat sy uptboeren sal haer trouws verschulde plicht/
 Bid haer aeminnelijck dees schoonste aller schoone/
 Dat eenmael sy upt jant haer willigh wil vertoone/
 Indien dat sy haer set ghenegghen en bequaem/
 Kiepst vlytigh wederom/ en dan door eenigh saem
 En mondighe gherucht of toeghesloote Zieven
 My dan de trindigh schickt. Isab. 'k Wolbrachte u belieben/
 Neen/ 't gheen ghy my ghebiedt ick gheensins en begheert/
 En door 'en Dagie u sal laten doen de weet.
 Onthaelt haer met een stoet van wack're Edellieden/
 En in haer dienste wilt u heusselijck ghebeiden.

Mendosse. Ghedenckt o waerde Suster dat ick u vermaect
 In als betracht en sal/ iue siddelijck bestaen/
 Soo haest de tijdingh comt sal 'k mijn ter Jaght begheuen.
 Isabella. Seer goet/ dan sult ghy sien de lust en al u leuen.
 Mendosse. Da wille come wt/ ick woude de tijdt verscheen.
 Isabella. De tijdt noch comen sal door vlagghe spoet ghereen/
 Ick my begheef op rep's en wil niet langh verdoeven.
 Mendosse. De rep's die valt wy langh voor diese meest behooven.
 Isabella. In 's lichaems oeffeningh u onderwijs belijst.
 Mendosse. Daenflaghen zijn goet. Iab. Broeder verveckert zist
 Ghy u verheughen sult/ wanteer dat voor de ooghen
 Verschijnt dees gulde Son. Mend. O eenighe vermoghen/
 Dorstinne van mijn ziel/ aenlockster van mijn lust/
 Dorst onck mijnes ghedachts/ besitster van mijn rust/
 Verlanghend' smackt dit hart om u eens te besichten/
 'k Blijf Slave tot u dienst/ ach! aenghename lichten/
 Die stonckerend vast beandt/ en schijnt' righ hem onthoudt
 In dese draeve kas/ daer haer gheen tijdt veroudt/
 Doch Doodt/ noch Helsehe Gheest sal dese borst verflinden/
 Dooz dat ick 't liebe beelde ter plaets bestem/ sal binden.
 Isabella. Berusten wilt soo langh. Adieu/ baert wel o Dings. Iab. bin.
 Mendosse. Ach! haest meer keeren wilt/ en laten 't doch gheensins.
 't Gheluck doet vaeck den Mensch pets onbedacht beginnen/
 En door een soet ghehoor dat sehielijck comt verwinnen/
 Alleenlijck dat het oogh wtwendigh stercks belonckt/
 Al ist maer/ met een schijn van deughden vaeck bezonckt.
 Mendosse 't is een deught die waerdigh is te pynsen/
 En sal u van 't onluck een wegh ter deughden wijsen.
 't Gheluck is d'een te mildt/ en d'ander al te strengh/
 d' Een doet se voelen wrenghet met eenigh overbrengh/
 Van minnelijck ghenot/ daer sy soo in volharden/
 En d'ander jont sy pijn/ nemmer vernoeghet te werden.
 En Min/ wat is de Min? de Minne gheeft te met
 Verdrictenis en sozgh/ 't gheen vaeck de samen let/
 Verscheyden in 't ghebael/ de Minne heeft veel weghen/
 Doch wertse wel wt lest door moep'lijckhepdt verkreghen/
 Want siet of men die Min al wterlijck bemont/
 Daer selen sy vertoont/ en noch ten voozschijn comt.
 Mijn Dienaer. Dien. Mijn heer? Mead. Wilt als het geest tydt/
 dees dinghen
 Besclicken/ om het Wild vast wt zijn Hol te dzinghen/
 D Pijlen snel ghevljint/ gheschaypt wt cender handt/
 En leght se looslijck aen als ghy de Booghe spant/
 Met bracken wust en gauw dooz/ sijnuyght de Haghe- doozen/
 Soo mach ick vanden 't Hart/ waer nae dees graghe oozen
 Wverigh verlanghen/ mischien het werdt ghevat.
 Volbrenghet mijn wijs begheer. Dien. Soo haest wy bande Stadt
 Sullen

Sullen ghecomen zijn/wy plichtigh met de Winden
 Het d'ghelijckse spoor ontloupen/daer de Linden
 Wispren zijn Celghen groen/en dichte beblade Woudt
 Ghezwind oncremen/daer ick meen dat hem omthoudt
 Een stapel van ghebiedt/van Swijnen/wilde Beeren/
 Jae wat mijns Princen hart sou willen of begheeren/
 Nu dan/de tijdt verreckt/de cier Goddinne bront/
 Die met gherustigheyt ons vaeck verwelecomt.

Mendosse.

Biases.

Tvveede Deel, Tvveede Bedrijff.

Hartogh, Apian, Broer Jacob, Pagie stom.

Hertogh.

W At zwarigheden laes! my schichtigh wederbaert/
 De Hartogin Me-vrou onnat met sterck haer leden/
 Bedroef de ziele treunt/treunt segh ick/een vermaert
 End' d'ghetame Princes dus deerlijc wert bestreden/

Een goede wptromst gheeft/dat bid ick/dooz ghebeden/
 Alreeter/goede Godt/verhoort doch mijne klacht/
 Versoekingh doet ghy steets die u do t'stappen treden/
 Daerom haer mogheid Heer Me-vrouwe int ghebacht/
 Soo haest de tijdingh quam ick blijgich heb gheracht
 Om eenigh heylsaem troost/seer diepe Prenepen
 Beclende haer verstant/dies sy eplaes' ver smacht
 Saa ghy gheen wptromst send en immerlijc verbiyen.
 Wat baet nu weelde/pracht/of grootse hofnerden/
 Of 't wijde Hartoghdom 't welck ick viedigh beheer/
 De dootd souid niet een uur voor schattingh u bezopen.

Apian,
Hertogh.

Du Prince weest gherust/beveelt de saeck den Heer.
 Hoe souid ick/'k ben bedroef dat men haer minne meer
 Besichten sal in staer daer sy in heest gheseten/
 'k Verhoope jae/dan doch/een pder heest zijn keer/
 Hoe is den Opper-Doocht dus strengh ov haer ghebeten.
 Ick hebbe dooz een knecht Broer Jacob laten weten
 Dat hy niet toeben souid/maer baerdelijc en rat
 Verschijnen inde Sacl/dat voorts nae zijn verueten
 Hy vorder eenigh goets/'t gheen haer moecht stercken wat.

Apian.

Waer toe dees klacht mijn Heer/in 't hart wilt overwegghen
 Dat ghy dus langh te saem ghesonthepdt hebt verkregghen/
 En weet dat hy u liefd/der al staecht u gheclach/
 Want ghy 't niet wterlijc van Godt vercrijghen mach.
 Godt wil niet aenghebeen zijn met schijn-hepligheden/
 Dus uwe biddingh wilt int heylselijc besteden/
 In u slaep-camer/of gherustigh in u hart/
 Soo sal den Vader her verlichtingh doen van sinert/
 Smeect niet voor pders dooch aen d' epl' d' hoogh verheben/
 Int binnenste des zicls laet zijn u gheest ghebeden.

Doch

- Doch Heer verghesket mijn dit stoutelijck bestaen/
 Of ick my eenigh/sas te buyten heb ghegaen/
 Mijn gheest nu t'waerts is o Hertogh soo gheneghen/
 Volght dit mijn cloeck beleyt/de recht en weyl' ghe weegghen.
- Hertogh. **D** segghen is wel waer nae dat ghy hier verclaert/
 Nochtans dit Hartoghs hart blijf' pijnelijck bezwaert.
- Broer Jacob
 my. **S**iet daer Broer Jacob comt debootlijck aenghefreescken/
 Dies ick pet's noodigh heb in't heynelijck te sprecken.
- Apian. **M**ijn Heer dan met verlos/h vertrecke aen een zy/
 De Pater nae mijn dunct die comt u dichtster by. Apian binnen.
- Broer Iac. **T**er goeder tijdt mijn Heer. **H**err. Derwilcomt moct ghy wesen.
- Broer Iac. **H**oe scaet ghy dus bedeeft? wat jaeght u dus te vresen?
 Soo haest 't gheruchte quam waer 't harte heel verschezickt.
- Hertogh. **O**ch! mocht Pnicessens last van u wat zyn verquickt.
- Broer Iac. **M**ijn wijt ick mi betracht. **H**err. Men dient niet te verwachten/
 Sp heeft noch heyl noch rust by daghe noch by nachten/
 En tiert uyt sumelijck met ijselijck ghebaer.
- Broer Iac. **D**e goedertierentheydt des Hemels haer belwaer.
 Wat ziecht is 't gheen haer let? **H**err. Alsoo men can bemercken
 Soo ist een ziecht mijn Heer die Godt in haer gaet werken.
- Hertogh. **H**y liefd die hy ver soeckt. **H**err. **E**placi! 't gheen ghy seght
 Dat is nae waerheydts schijn heel billighlijck en recht.
- Broer Iac. **W**aer toe versaut u ziel? **H**err. **O**m dat ick haer beminne/
 Iae soo bemin/dat gheen soo wijse Hertoginne
 Ick weer verweruen can voor een te Echte Bruydt/
 Daerom met veel ghebeen 't haer mondelingh beduydt/
 Veel reden zyn ommt hier op dees plaets ver sieten.
Tza Dagie/dactlijck doet uyt mijnen name weten
 Dat pder een vertreckt van haer gheierde Bedt/
 Dan comt ghy vraghen Heer wat quellingh dat haer let. Alle binnen.

Tweede Deel, Derde Bedrijff.

Cupido uyt de Camer vande Hartoginne comende.

Cupido.

Velzacht soo is de wil ter zij/
 Het hart ghetrest is door de Pijl
 Van onghetonde sumen/
 Of sy al woeligh tiert en raest
 En maecht haer selven als verbaest:
 Noch dwingh ick haer tot Minnen.
 Met onrust is het Hoff belaeu/
 Haer sieckte sy in't minst verstaen/
 Onzichtbaer zyn dees leden/
 Gheblint hoecht zyn de ooghen dicht:
 Maer seer vergiftigh is de schicht

Met

Maet dubbel aerbigheden.

Mijn Moeder Doester-bronw der Min
Sal ick mijn winste gheven in/
't Gheen my is wederbaren/
Hoe wel 't onmsogh'lijck eerstmael schein
Dat Minne haer lagh op de leen/
't Gheen deed' de ziel bezwaren. Binnen.

Tweede Deel, Vierde Bedrijff.

Broer Jacob.

NAdien ick het bevel en d' Hartoghs graegh begheeren
Ten uiterst heb volbracht/ soo gingh mijn ziel vernieeren/
Quam by de Hartogin/ want sy nae 't schein/ ghesluit
Kon sy niet weder slaen/ doch heeft my siel beduyt
Maet een seer slantwe stem en nyterlijke schijnen:
Dat sy tot gheen' ghe Diecht op dees tijdt wilde pijnen/
Wat d' oorzacke is/ 'k en weet/ noch heb daer nae ghetracht/
Waerom s' in raserny den tijdt heeft doozghebracht.
't Ghesicht/ de sprack/ de Tongh/ die schenen als bezweken/
Ick deur 't bewijs heur s' hande s' ben stil van daer ghesireken.
Gunt bid ick goede God versterckingh inde leen/
Soo veer u waerdigh is mijn dwoevighe ghebeen.
Wat brenghet de tijdt al mee? de een leeft hier in vreden/
En d' ander word' ghequelt dooz zwaer oneenigheden.
Ghelickigh is de staet en mijn gheruste Cel/
Daer in ick vredigh leeff/ bevizit van zwaer ghequell.
De Wanden zijn daer niet verciert met gou Capyten/
Men hoort gheen wust rumoer elckanderen verwijten/
En haet noch nijdt daer woont/ noch heeft daer eenigh plaets/
Die wy dooz wils begheer nu eeuwigh blijven haets.
Aenlocher van smoolust/ een onrust by veel menschen/
Daer nae den boosaert vaeck ghewilligh gaet om wenschen/
Veel beter ist ghemoet/ gheruster is mijn gheest
Als die in 't weligh Hoff wel schijnen vaeck de meest.
Mijn Hutjen en mijn Klups 't gheen ick stil gae bewoonen:
En s'oud' ick ruplen niet booz groote Keyser s' Croonen.
Luck-rijcke Heremijt/ u licken zijn soo groot
Dat ghy u ziel vernoecht met Water en droogh Broodt/
Daer 't d'artel Hartoghdom angodd'lijck hanc quetteren/
En dencken aen gheen Godt/ noch tot hem niet en keeren.
Met vrachtighe ghewaed' dooz oberdaet van kleen
Belasten sy seer strengh haer wel ghescheypen leen/
Daer ick dees grauwe Kap nu barrevoets moet draghen/
Alles tot goede doen/ om Gode te behaghen.
Mijn Goddel is een Cou heel hart en stijff ghesdapt/

D

Daer

Daer zy in hohaerdyn en door wellustighandt
Bypucken tot lijfs cieraet met Gout an Gout behanghen/
En worden door bees daet in 's Durvels streich ghevanghen.
Wel aen/de tijdt die gaet/ 'tis best ick spoede door!
En bidden in mijn Cel dat d Heer haer doch verhoort. Binnen.

Tweede Deel, Vijfde Bedrijf.

Emilia, Isabella, met twee Sraet-Juffers.

Stemme: *Si tanto gratiosa, &c.*

Emilia,

VV At can de Liefde brouwen
Hier op der Aerd, met schijn wort sy omhanghen,
Wel wonder ist ô Vrouwe
Dat ghy soo haest, jae schielijck zijt bevanghen,
O Hartogin,, Ghy die u Min
Wil gheven aen een ander,
Ghy waent ghenesen,, Te zijn, maer laes! int wesen
Den Salmander.

Yder is vol beroeren,
't Gherucht verspreyt hem nu aen alle oorden,
Wy moeten ons besnoeren
Heel uysterlijck, of 't stuck niet ons behoorden,
Den Medecijn,, En wy een lijn
Eendrachtigh trecken allen,
Maer sulcke Vrouwen,, Die weten haer te houwen
Met bevallen.

Ach! Hemel wilt ghedoghen
Dat dit begin nu mach ten goede lucken,
Sy heeft nu inghesoghen
De Liefde en Min, ach! wiltse niet verdrucken,
Leydt haer een wegh,, Heel soet, niet egh,
Noch daer sy in can sneven,
Dat sy nae lyden,, Verkryght het soet verblyden
In haer leven.

*Ist mooghtijck? ist gheen droom?
Dat soo een wesen broom
Kan sulcker gaen volboeren/
De Stadt is vol beroeren/
Een veder die het weet
Is hare siecht seer leet/*

Veel Princen haer beclaghen:
 Maer weten niet de laghen/
 Soo haest de Water quam/
 Elleck zijn affcheyt nam/
 Dan ick die ben ghebleven/
 'k En hoorde 't noyt mijn leuen/
 Sware anghstvalligheen
 Haer zwache ziel bestreen.
 O wond're aerdt van Vrouwen
 Wat weet ghy quaets te vrouwen.

De ooghen dzapden sincks/ 't waer vreeslijck om t'aensien/
 Het spraeckelijcke lidt sp' t' sprecken deed' verbien.
 Bedarende/ sach op met groot beuemsdigheden
 En heeft als heel bezwaert Gode aldus ghebeden:
 Gloziense Vader goet/ mijn innighlijck betrouw
 Heb ick ghesteldt in u/ en stadigh op u bouw/
 Al stemmeloos verstaen/ ut lach stil/ en heel bezwecken:
 Doch met een sidd'rend' hart sp' wulde sijckwel sprecken/
 In't leste van 't ghebedt deed' sp' d' Hartogh verstaen/
 Dat sp' zijnde ghesont/ mocht nae Galicien gaen/
 Waer op sp' kreegh verloff/ en leyden haer tot rusten/
 O Hemel/ wat niet werckt becozelijcke lusten/
 En ist gheen valsghyepdt in een soo hoogh vermaert
 En wel-ghebooren Vrouw/ daer sp' als wijs bedaert/
 Een ander daer dees bleck eplacs! waer om ghewonden
 Soude afradigh zijn/ nu selfs daer in ghewonden.
 Foep oversnood' ghebruek/ in lusten zijn soo gep!
 Ghy niet bemerkten keint u eyghen schandt noch sepl.
 't Is waer ick oorsaeck ben die 't voort's haer aen gingh raden/
 Doch ick heb hare gonst/ 't en can imp doen gheen schade.
 't Is looffelijck bedacht van haren Medecijn
 Mijn Lieff/ die haer met wil vergrootende dees pijn.
 Wat Vrouwen comen dus blygheestelijcke singhen/
 Laet ick wat aen d' een zo gaen treden/ en bedwinghen
 Mijn selven voort ghesicht/ tot haer sangh is ghe-endt/
 En dan bezraghen gaen waer haer gangh is ghewendt.

Stemme: Phœbus is langh over de Zee, &c.

Isabella,

O Daggh ghewenste dagheraet,
 Schielijck comt ghy en gaet strijcken,
 't Minnelijcke soet ghepraet
 Comt vaeck u ghewest verrijcken,
 V blofverwde Wanghen root
 Gheven laes! veel teghenstoot
 En 't lyden noch vergroot.

D 2

Mor-

Isabella met
 haer twee
 Staet-luffers
 al singende.

's Morghens toont ghy claer u hoofd
 Als de Vogheltjens met lusten
 Op tackjens van het vruchtbaer Ooft
 Haer vermoeyde leden rusten,
 Daer nae quinceleren soet,
 ghenigh droef heydt haer ontmoet,
 Dancken haer schepper goet.
 Soo oock den ondanckb're mensch
 Moet naevolghen dese leere,
 Op dat hy nae wil en wensch
 Willende sijn vreught vermeerere,
 't Overdadigh gulligh hart
 Houdt hem vaeck soo seer benart
 Dar het hem daer toe tart.

Hier is **Thurin** ontrent nae dat ick heb onthouten.
 Nae dat ick 't wel bestien soo zyn het **Spaensche Dronwen**.
Emilia. Gheluckigh is dees plaets daer dees Stadt is ghebest.
Isabella. Onlueligh is hy die dooz Minne leyt ghequest.
Emilia. Verheught soo sal een hart nu van mijn conyste wesen.
Isabella. Waert mooght lijk dat ghy cont een hart alleen ghelesen.
Valen m.l. Dit schijnt de **Spaensche Dronw** die nu onlaer verleen
sanderen om Is met eerbiedigheydt wt 't Hartoghdom ghescheen.
den hals. **Emilia.** **Princede Isabel** gheluckigh ist weerkeeren.
Isabella. 'k Bedanche dat ghy cont met wilcomst my verceeren.
Isabella. Hoe ist met d' Hartogin? **Emil.** Wol siechte/quel/en pijn.
Isabella. 't mooght lijk 't gheen ghy seght? 'k meende 't sou anders zyn.
Isabella. 'k Verblide mijn dae 'k hier soo nae quam by ghetroden/
Isabella. Dan mi eylaes! bedroeft. **Emil.** Justrou steldt u te vreden/
Isabella. 't Is qualijcker gheweest als 't nu is inder daer/
Isabella. Bid haer/als ghy verschijnt/dat sy me heuen gaet/
Isabella. Verloff is haer vergint om met u heen te trecken/
Isabella. Doch velt dan oo het breeft waer dyne reys sal strecken.
Isabella. 'k Hoop ick het alles cloeck me mijn verstant belegg.
Isabella. Pijst seer 't wuchtbare Landt en de bebaende wegh.
Isabella. 'k Verlanghe dat ick sie die leyt in droefheydt smartigh.
Isabella. Ghy zyt/o Godt! een **Dronw** goet-aerdigh en trouw-hartigh.
Isabella. Ghequeten heeft mijn ziel 't gheen 'k hi rd byeed' ghedaen.
Emilia. ghenighe dienst **Princede** hebt byten ghy ghegaen.
Isabella. Spreectt heusselijck **Emil.** **Emil.** De waerheyt doet het schijnen/
Isabella. Daeromne sullen wy ons derwaerts dan verrijnen/
Isabella. Soo haest sy u ghesicht ooghschijnelijck sal sien/
Isabella. Wert ick dat sy verheught tot u sal comen blien/
Isabella. Dieck uel heeft sy gheweest dat ghy sout zyn ghecomen/
Isabella. Daer heeft tot deser tijdt ghedachten moete toomen.

Emilia

Isabella,
Emilia,

Emilia treet in / my 't harte is verblijdt.
Ghy comt vermaerde Vrouw recht op bequame tijdt.

Binnen.

Tweede Deel, Seste Bedrieff.

Hartoginne.

Hoe nu Savoyische Vrouw /
Breekt ghy nu Wet en Trouw /
Van daer ghy langhe Jaren
Me g'weest zijt in 't bergaren.

Hoe mach dit van u hart /
Ach! Liefde / hoe verwart
Ghy menighmael de sinen :
Pochtrans moet ick hem minnen
Onkundigh / maer eplaes!
Wel hoe? mijn dunckt ick raes /
't Ghedacht is opghetoghen /
d' Hertstochten zijn verblogghen /
Sal ick dit seyt bestaen /
En sal dees soeghe laen
Op dees verwonnen ziele /
Jae eer en trouw vermelen /
En laten d' Hartogh dan
Mijn Echte Heer en Man
Soo schandelijck in treuen /
Ach! wat mocht my ghebeuren
Te leggen vasse Min /
Ten past gheen Hartogin.

W

Der fusste Vrouw ontuyckht / wied' alle dees boos heden
Wt ziele en ghemoot / ghebeyckht alleen de reden /
Sal ick dit Vrouwelijck hart bekleden niet een kleet /
Och jae / wat neer ick moet / niemant van 't Hoff het weet.
Schijnheyligh is een cleet eens Pelgerings verheuen /
Want in een sulcken schijn wert vaeck veel quaets bedreuen.
Ach! dat de nur verseeuen / dat 't hart ter plaetse was /
Dat dese Survensche Heldt het lijden eens ghenas /
Het hart vlieght op en neer en can hem niet bedaren
Door dien ick het gheuoet schier selver doe veruaren.
Vermoghen Hertogin / groot van afcomst en bloet /
Die d' aeghtlijck wert ghedient / ghe-eert / dat van een Stoet
Van Edellinghen be-reff / jae ober-rijcke Heeren /
Ick wil al wat ick wil / sp volghen mijn begheeren /
Zawe manhafte heldt / och! dat 't hart u gheuoet /
Dat God be neer! regh deed' / dat de ghewisse hoodt
Mijn Man beyllen quam en velden hem ter Aerden /
Dan sou'd' gheluckigh zijn Mendosse den vermaerden /

Jae brave Spaensche Veldt/ wel hre/waer doolt mijn gheest?
 De bree die ick heb ist voort vertrecken meest/
 Wel ist gheen sottigheydt! wel neen/het doet/wat listen
 Ghebrycken wy in't stuck die ons voornemen slisten
 Bedeckt lijck in't Habijt eens graculwe grove Wy/
 Daer nu dit Lichaem trots becleet is met veel Sy
 Van Purper en Demast/van veelderlepe strickjes/
 Daer de weer/schijne glooz aff toont veel lichte blicckjes/
 Sal dees ourrype draecht n p passen om het lijff/
 Ich jae/ 't is vast beloof/ h by mijn voornemen blijff.
 d Hertogh vergunden my/ als 't hart soud' zijn ghenesen
 Dat heylighlijck men soud' een Bebaert schuldigh wesen.
 De Spanische Juffrou tsaert ghecomen is/ waer voort
 't Me schielighlijck vertreck/ghelijck sulcx toebehoort.
 Nu/ bodert dyne tret/en wilt wat haestigh spoeden/
 Dat ghy raecht over wegh/en 't lucken mach ten goeden:
 Want Isabella ist die my op 't Hoff vertoest/
 't Ghelaet wel vrolijck schijnt/maer 't binnenste bedroeft. Binnen.

Tweede Deel, Sevende Bedrijff.

Isabella, Hertogin, Apian, Emilia, Pagie, in Pelgrims kleede-
 ren ghecleedt, en 't gheen dat daer toe behoort.

Isabella,
Hertogin,

Wat doet den mensch niet al tot zijn lust en begheeren?
 Aenschout Princes/wy zijn onkundig in dees cleere
 Laet ons bevoord'ren haest het geen men heeft beloofst.
 Medrou aensiet u knecht/ set dit alwetend' hooft

Apian,

Beschulpsaem u sal zijn soo langh ick aefem voere/
 Niet depfen wilt Princes/hebt gheuinghe beroere
 Van rommerlijcke schzick/dan steldt u ziel te vreen/
 Betrou de saeck op my/op my seggh ick alleen/
 't Is een verholend' doen 't gheen wy in 't werck gaen stellen.
 Ach my! mijn heus ghemoet soud' schier ter neder vellen.

Hertogin,

Isabella.

Alwijse Hertogin/cieraet van onse tijdt/
 Bedwelmt nu dyne ziel. Emil. Medrou u meer verblijdt/
 Denckt 't is gheweest u wil/u zin/u welghenoeghen.

Hertogin,

Apian,

Emilia,

Sal ick my tot dees daet soo merckelijcke voeghen?
 't Gheen voorzghenomen is dat moet nu zijn volbracht.
 Hoe nu waerde Dorstin? wat speelt u in't ghedacht?
 Aensiet dit hoogh ghebergh/de diepe del Dalepen/
 De hollen sonder tal/meer andere contreyen/
 Siet hoe antper en vreemt al dit gheberghste staet/
 Dat daghelijcx verneert/niet mindert noch afsaect.

Hertogin,

Isabella.

Emilia ghy sececht aenminnigh en woorselctigh.
 Al't ghene ghy aensiet Princes/woorwaer te wichtigh
 En onbegrijp lijck ist/wanneer 't ghekrinnde hooght

In zijn in't haest voorby/ dan sult ghy zien be-doght
 Het Celleg'rijcke Woudt. Hert. k' Berheugh' my door 't acnhooren.
 Als ghy aen d'ingangh treet ter zijden van te voozen
 Sullen wy springhen zien Fonteynen tweemael vier/
 Jae menigh Bron en Beek/en 't hoet ghetierelie
 Vand' held' re. Nachtegael/ neemt daer in u vermaecken/
 Oock met verwonderingh de licht en gure Daerken
 Daer d' Herder met zijn Dee hem voor de houd' beschut/
 Menigh Godes dienftigh mensch daer soberlijck hem mit.
 Hertogin. Wat zijn wy Vrouwen doch belaeen met hoeraerden/
 Daer soo een Boersigh mensch in armoed' hem can lien.
 Haer boedsel/ spijs/ en dranc' ghenieten sy niet vzeught/
 En zijn in soo een staet (meer als wy zijn) verheught/
 't Eendoudigh leven soet hebben sy niet ghenoeghen/
 Ifabella. Den Hemel jant haer heyl en comt haer dit toe voeghen.
 Nu Pagie vlieght voor wy doet Don Mendos de weert/
 Zijn Suster is op wegh dat hy hem maecht ghereet.
 Pagie. Ick volgh' Meyrouws ghebed' / en vlieght door vpele wegghen
 Tot dat Mendosse Prins' dees' tijdingh heeft ghekregghen.
 Emilia. Meyrouw de tijdt die gaet/ com treden wy wat an.
 Hertogin. De tijdt vlieght haerdigh heen nae men bemerkent can.

Alle binnen,

Bode ofte Pagie wederom uyt.

't Bevel mijns waerde Vrouwe ziet/
 Het ghene dat sy my ghebedt
 Is vlichtigh my te gheven
 Nae Stadt/ daer dese Ridder braeff
 Hem huysvest/ dan sy selfs een slaeff
 Sal maken van haer leven.

Ick tree met blide treden heen
 En stappe voort met wijde schzeen
 Om hem haer comst te wpen/
 Langh en dient hier niet ghetoeft/
 Want haer ziele sou bedraeft
 Noeh van weemaede sluyten.

Binnen.

Tweede Deel, Achtste Bedrijf.

Don Mendosse ter Jaght met eenighe vanden Adel ghecleet als
 Jagers, met Winthonden, Mendosses Pagie, Hertogins Pagie.

Mendosse. **T** Schijnt dat den Hemel wil my alle luck toesenden/
 Werwaerts sal ick de g'ingh doch nechtigh hene wenden?
 Waer waren sy ontrent? dat ick h' er niet en wien.
 Hert. Pag. Min Heer doe ick haer liet/ doe waren sy ghewis
 Ontrent Rouffilion, nae ick te recht verstonde,

Daer

Mendosse, Waer men van dese last doch eenmael eens ontbande/
 Seed bare Pimp/voorwaer soo haest ick tydingh krecegh/
 De ziel my schier ontbloogh/het harte opwaerts steegh/
 Hoe langh heeft uwe reys gheballen in t'vertrecken/
 Ach! waerde Suster/stil/ick moet my wat bedecken
 En beynsen voor het Hoff. *Isa* Mannen/dit weer in,
 Waer zijn de Hondē? *M. Pag.* Hier mijn Heer, Mend. Seker 'tgewin
 Van 't wilt ghediert is clem. *Isa* dan ontsteect u Hoozen/
 En blaest mer hel gheclanck doo; d'ruwe Hegh en Doozen/
 Dat zijn weergalnte spzinght met yselijck gheluyt
 Tot lof van mijn Diaen/mijn lieve Titons Buyt.
 Alle binnen met groot ghedruys.

Isabella, Hertoginne, Apian, Emilia, uyt.

Isabella, Lijstert hier ontrent den Adel. *Hert.* En my vol breefen.
 Mendosse wederom op de Iaght met de zijne comende.

Mendosse, Daer is mijn Suster/ach! wie of de schoonst mach wesen/
 Gheluckigh is u comst. *Isab.* My danken u te saem.

Hertogin, Wat is mijn doent? *Isab.* Mend. Gaddin heel aenghenacnt/
Mevrouw nae ick ghevoel/en nae mijn selfe belijden/
 De Ridder's die u eer in oude eentv en tijden
 Besegghenen in 't Woudt/in 't Bosch/of opter jaght/
 De banden vande Min haer hebben sou verracht.
 Hadden sy 't luck ghehadt haer Wapenen en Swaerden/
 Sy souden segghen af/en u met lust/ o waerde
 Ontmoeten/winnelijck in Pellegrijsche staet
 Een soo gentiele Vrouw/van Dorstelijck ghelaet/
 Iae Helm/Swaerd/en Schildt/vergheten/en voorts vallen
 Ghebuyghsaem voor u neer/gheluckigh zijn de Wallen
 Daer een soo lieven Beelde haer huyt best en outhoudt/
 Beleefde Hertogin/het zy wie ghy bedant
 Met uwe asems gear/moet u ghewilligh dienen.
 Den Hemel wil my/ach! soo 'n wijse Vrouw verlienen.

Hertogin, Mijn Heere spreekt seer wel/in dien de Ridder's meer/
 Daer nu dyn tongh aff melt/ontmoet hadden wel eer
 Alstulcke Pelgrem's/als wy zijn voor haer ooghen/
 Soo hoopen doch de gheen daer wy nu al nae poghen/
 Die wy belosten de 'en te doen een Bebaert wijt/
 Sal in ons comste meed' wel hant helt zijn verblijt/
 Waer toe dees reyse waer verghhefs waer t'ondertwinden.

Isabella, Princes besadigh u. *Hert.* Ach! soet beblade Linden
 Cuyghit segh ick/uyghit/en siet hoe 't harte my bezwijckt/
 Ach! schoonhendt/gheen soo schoon met deughden soo verrijckt/
 Hond' ick nae mijne macht u grijpen met dees Armen/
 Hoe soud' mijn zieleen soet hem immerlijck verwarment.

Ach!

Ach! tonghe sus/bedaert. Mend. *Princes*/die stedes bzaft
 Met u saemrijcke gloo?/ziet dees als onbestalt
 Met een volcomen zin hem ginch te jaght begheven/
 Om watighen 't liebe Wildt nae wil en wensch verheven/
 De vanght waerom ick 't spoo? besette bzeet en wijt
 Heeft mp nae lusten ziet ghevanghen selfs ter tijdt.

Beleef de Ridder jongh/wanneer de loose banden
 Cens Jaghers zijn ghelept/ghebnyct hy veelderhanden
 Laghen/om alsoo te ghaneten zijne lust/
 Anders slooft hy ver gheefs niet arbeyt en onrust.

't Is waer alwijse Drouw/ u dappere schoonheden
 My wiert vercondicht doo? veel reden-rijcke reden
 Mijns waerde Susters/soo haest de tijdtigh quam
 Ontstact mijn borst doo? Min/ach! aenghename blam/
 De zinnen die verwart met dysterheden laghen
 Waren als moedeloos ver wormen en ver slaghen.

D heuf heydt is te groot 't gheen ghy aen mp bewijst.
 Mocht soo dees ziele soet met weerhied' zijn ghespijst.

't Waer een te dzoef saeck. Mend. *Hoe*/warom dat *Wetrouwe?*
 Kan ick u helpen? Mend. *Jae*. Hert. *Waer mede*. Mend. *Wt't be-*
 nouwe

't Gheen mp op 't harte seyt. Emil. *Wat dunckje Apian?*
 Die aenflagh haddy wel. *Apian. Jae/jae*/waer heur *Man*
 Onder de klypten/den Hertogh mien ick. Emil. *Gans liden*
 Houtje mondt/sus/sus. Hert. *Wat bzenghen laes?* de t yden
 Al veel veranderinghs. *Lab.* 't Is best *Wetrouw* dat wy
 Gaen wanderen in't *Hoff* onder de *Galderp*/
 Of daer gheleghentheydt gheeft teughel om te sprecken.

Mijn Suster seyt seer wel/laet ons de Jaght op bzecken/
 En met elckander soet nae 't *Hoff* keeren met lust/
 Daer hem een pder voozts van moedigheden rust.

Alle binnen,

Trompetter op den Tooren blaect.

Wanneer de mare nacht hem comt te dzoef vertoonen
 Met dypst're nebel's damp/comt veeltijdt's soo beloonen
 Met pselijck ghetier/daer menigh mensich voo? beeft/
 Van doch gheen onghetval en heb ick noyt beleeft.
 Ick zie vast om en 't om/'tis noch in stilt ghelegghen/
 Dus hoe ick waeck of bzaeck 't is nimmermeer te degghen/
 De Spangiaert vol hooghmoets bezwiert by dagh en nacht
 De ahelighe straet/soo datmen scherpe wacht
 Moet houden voo? 't gheboeft/voo? woorden ende bzan den
 En eenigh oberlast in dees ghelegghen Landen.
 Den nacht bzeekt duncktime doo? *Auroza* stemtigh blinckt/
 Een Liedtjen wyt de dypst/nu lustigh dattet klinkt.

Hertoginne
ayt.

Wachter.

Singht, Stemme: *De Mey die comt, &c.*

AVrora schynt in't Oost,, verpoost
Haer Suster trouw benevelt en bedomt,
De lichten flick' righ staen,, voortaan,
Als weereeloos verslaghen en bemomt,
De droeve schijnsels teer
Legghen de Lampen neer,
Vermaecken met lust haer lieve jeught,
De nare nacht,, heeft veel ghewracht
In eer en deught.

Hertogin. *Wat hoor ghesingh is dat? mijn dinct 't is op den Cooren/
Luyfster/hy singht noch eens/sus/stillich/laet eens hooren.*

Wachter.

De Mensch versot met lust,, niet rust
Voor dat sijn wils begheren is vol-endt,
Treet dickwils in ghevaer,, de maer
Comt schielijck ons voorvallen ongheschendt,
Soo dat bedruckt, bedceft
Door een te swacke gheeft
Voorsichtigh men let op sulcken last
't Gheen 't hart bedroeft,, doch niet vertoeft,
Maer sel aentast.

Hertogin.

*Eben soo gaetet my ghelijck den Wachter singht/
Een ander hem vermaeckt/een ander juyght en springht/
Ick laes! met rouw en dyck behanghen met veel plaghen/
En moet noch meerder pijn steeds in mijn boesem draghen.*

Wachter.

De Harder met sijn Vee,, ghedwee
Gheruster is als die in overvloet
Hier leven opter Aerd,, onwaerd,
Wat baer haer Rijcdom,pracht,of hooge moet,
Hy heeft ghenigh verdriet,
Maer alle onrust wiedt
Wt sijn te arme Hutjen kleyn,
Hy looft den Heer,, met danck en eer,
Met stemme reyn.

Hertogin.

*O wel vernoeghde Mensch/ghy leeft in stille vree/
Ick in een raserij/een woest en dulle Zee.
Dit Liedt my wel behaeght/'k moet hier noch wat verbedden
Tot dat hy sal met lust upt 't lieve demtje scheidden.*

Wachter.

Syn Schaepjens wauw'len ras,, het Gras,
Betreden 't Claverwey seer bol en nat,

De

De fuyghelinghen daer,, feer klaer
 Haer Voefter-vrouw gretigh hebben ghevat,
 Nutten in ned righeydt
 Haer voetsel wel bereydt,
 Niet volght dit d' onbesnoeyde Mensch,
 Maer leeft onguur,, in't wesen stuur,
 Nae eyghen wensch.

Hertogin,
 Wachter,
 Wie daer? Hert. 't Is vriendt. Wacht. Wel Vader dus alleen
 Broeg inden dageraet? Hert. Mijn meningh is. Wacht. Waer heen?
 Om Bevaert. Wacht. Waer? Hert. Daer God my wil geleiden.
 Den Hemel jon u luck. Hert. Mijn vriendt dat ghy eens sepde
 Wat dat de klokke wyft. Wacht. Oudt-Vader ontrent vier.
 Wachter binnen.

Hertogin,
 Mendosse uyt
 Ick weet u hoogh'lijck danck. Wel hoe/wat woo? ghetier
 Komt gins dus woeligh aen? 't hart my begint te schycken.
 Mendosse uyt al verbaest, soeckende de Hertoginne.

Mendosse.
 De reden de waerom moet ick recht overwicken.
 Wel hoe gentiele Drouw/'k en haddet noyt ghedacht/
 Poch eenighsins eplaes! dees daet van u verwacht/
 Dus met een stillighepdt doch sonder eens te sprecken/
 Dat ghy wooz lichten dagh dus pligh op gaet breecken.
 Is u yet leets gheschiet? of waer Goden mijn doen
 D nimmer aenghenaeu? Princes 'k en kan 't vermoen
 Waer dat de oorsacck lept/gheliefstet u Mevrouw
 Dat ick nae mijne macht u steets gheselschap houwe
 Tot daer ghy hebt beloost u Bevaert/ooch Goddin
 Ick u gheleypden sal tot d'ed'le plaets Churin.
 Hertogin,
 Heer Ridder hout u rust. Mend. Ach! waerde Hartoginne
 't Waer my gheluck gheweest dat in het overwinne
 Mijns Dpandts 'k had ghekregghen de meerlaegh/dat doot
 My had ghesonden doe in Charons zwarte schoot/
 Mijn Suster om dees winst een dancksegh deed' te Romen/
 Keunt ghy u straffe zin mist temmen en betomen/
 Want laep! ick gheboel een pijn/een wyrede pijn
 C sedert u lieve comst/heel innerlijck in mijn.
 O strijdt/ach! stercke last/die mijn bezarighde harte
 Alsoo bevanahen houdt/dat gheen verdriet noch smarte
 Ondzaeghelijcker is/en op wie ick de clacht
 Nu uytstort als op u/die my hebt in u macht/
 Ghy sehdvt my/evenleens of 't hart u veel misdede/
 Ghy neemt u rep'ingh aen in dicke dypsterhede/
 Ghy doet my nu op nu vacck sterben dypsent doon/
 Gint my/dat bid ick u/weer-mime tot een loon/
 C ff saeght ghy liever ach! Mevrouw my dus sterben/
 Laet 't hart eens rijpe raedt uyt uwe bozt verwerken.

Hertogin. Signoos Mendosse! ken can de reben noch verstan t
 Met diepe overleggh niet grijpen by der haer
 Soud' ick u sterben doen' ken waer niet waert te seiden/
 Dus wat u sinnen wilt dees' acht verdocht begheuen.
 Sal't u weent' maeken dan dat ick by vele sien
 Droem/u Loff/u zee/niet waerdigh' acht/naedien
 'k Mensagh u heel ghelact dat ghy my sacp! toonde/
 Ghy niet met weeliefds' danck my euen gr' aegh beloonde/
 Waer by mijn selven dacht dat in u quaet vermoen
 Ghegeoint west waer/oft by manier van doen
 Dat ick te milde waer mijns eer/o neen/wilt tomen
 D loofselijck opset/ Prince ick ben gheromen
 Ghelijck u is bewust/om't Hoff ben ick bezwaert/
 Dits d'oozsaeck mijns vertrecks/dus uwe gheest bedaert/
 Deen ick wel anders' sie door' soete minne treecken/
 Deegheest mijn onghelijck/wilt nimmer daer van spreekē/
 Op sulcken p'ast beloft/dat' rgheen mach zijn volbroecht
 Die Duidelijcke plicht/ben Bebaert dien ick socht.
 De mis daet die' ken aen u dus stouelijck heb beganghen
 'k Verhoope ghy't in't quaetst' noch straffe sult ontfanghen/
 Midts' dat ghy weder heert nae u beroemt Casteel/
 Dit nu ghewilligh jont/want ziet/ghy weet/een deel
 Van mijn ghesind' en staet dit lichtelijck soude merken.
 Dus Dins' waert wel.

Hertoginne binnen.

Mendosse.

Dorsin' voor alle wercken
 Ghezwind' u weder spoert/helaes! sy is de gheen
 Waer steets' mijn ziel nae blamt/sy isset die alleen
 Door' minnelijck ghenot my in Mine strecken leude/
 Nu mach ick niet gheduldt haer wedercomst verbeuden/
 Tot sy belasten heeft nae wil en wensch' ghedaen/
 Want sy niet sozgh en last nae't scheen/heel was belaeen.

Binnen.

Derde Deel, Eerste Bedrijf.

Hertoogh, Bode van Vranckrijck, Pagie, Edellingh.

Hertogh.

VVat voor veranderingh bekenmert mijne sinnen?
 Wat of de oozsaeck is dat nu't hert soo beroert?
 Wat of de reden twyghet die my als' heel verdoert?
 Soo dat men nauw'lijck weet wat raedt men sal beginnen.
 't Hart overlept nu stercks' waer dat de Hartoginne
 Nach toeben/haer vertreck is langhe tijdt verleen.
 'k Verwonder nu haers' doen' ken can de rechte reen
 Noch ghenighe befehpt van haer by p'emandt binnen.
 Ep Wereldtse eier'act/wat schijnt u trotse roemen
 Daer mee ghy zijt besinet/omgozt/behanghen stijf/
 Ghy viert/jae maect nu heel een Afgodt van u lijff.

Piet

Niet (segh ick) zyt ghy meer als last verlexte Bloemen.
 De Jacen cal ick gaen/de daghen/uren/tyden/
 Vlien sejielich ick voor-heen ghejckmen merck lijk niet/
 Een yder is verheught/maer last die t ghebedt
 Als ick verrachte moet/die sal veel reden myden.
 De haert my raden gingh dat ick my soude schicken
 Met veel gheselschap groot nae haer mijn waerde Vrouw/
 Haer conijte noch (epiaes!) ick voor onvecker houw/
 Soo dat men niet en weet hae men dees saeck sal wicken.
 Soud' ick in eenigh ydt my op dees reys begheven
 En laten t Hoffghe in haer tomen lag en wy/
 Daer dickwils d' een den aer door afgouft/jalousy/
 Elckander bits en straff haest helpen om het leven/
 Dan doch het raed saemts t geen ick raden soud' en achten/
 Als dat in stilligheydt men derwaerts trecke heen/
 Ik Verlanghe nae de comst mijns Hertogins alleen/
 Die stedes leest in my met hart/ziel/en ghedaechten.

Pagie uyt.

En Bode die vermaest heel zwaeghende comt reimen
 Vercondicht Heer aen my zyn coers t uwaerts te weimen.

Hertogh.

Wel wat is zyn begheer? Pag. Daer dat men can verstaen

Hertogh.

Soo zyn het saecken Hyns die u Hoogheydt aengaen.

Wel dat hy hier verschijnt. Pag. Mijn Heer het sal gheschieden.

Bode uyt, vallende te voet.

Bode.

Veel dienst zyn Majesteit aen u Hyns doet ontbieden/
 Dewyl ick dus te Post seer naerdigh com ghereen/
 Den Coningh heeft belast en minn lijk mijn ghebeen
 Dat ick niet rusten soud' by daghen noch by nachten/
 Maer met een volle toom soud' reimen/loopen/sachten.

Hertogh.

Wel hoe/wat isser gaens? Bod. Dees Brieven hy u sendt
 Alder-ghenadighst Heer. t Beplegher is ghewendt

En heeft zyn hoers ghenomen
 Om hem te Veldt te comen/
 Anghtvalligheden sel
 Belasten haer seer snel/
 Hy als Coningh verheben
 Heeft my dees last ghegheben/
 Dat ick met volle ren
 Tot hier ghecomen ben/
 De Dupdtsehe Edellieden
 Die doene baeck bespieden
 Dat niemandt oock hoe yrat
 Hem ghebe buppen Stadt/
 Ick ben nae mijn vermoghen
 Noch steelwijs door ghetoghen.
 t Als rontsom strenghe beset/
 Doch gheen Mensch heeft ghelet

Dat ick had een' ghe **W**ieben/

Dies ick 's **C**onincx belieben

Ten vollen heb volbracht met haestigheden groot/

Ghy sult door dit bevel hem hulpsaem zijn in noot.

Hertogh.

Gaet heen bootschapt u Heer datmen niet sal ontsegghen/

Maer waer ick can of mach strydt barigh stryden voor/

Vertreckt/doch binnen toest/tot ick gheef 't recht ghehoor.

Besehept men lev' ren sal niet boos' sichtig aenlegghen. Bode binn.

Edelingsh
uyt.

Grootmoghend' Heer de maer die loopt seer snel en rat

Dat d' Hertogin **M**ezoudu hier is ontrent de Stadt/

Met cerelijcke staet. Hert. Verwilcomt zijn sy t'samen/

Waer zijn sy nu ontrent? Edel. Maer dat wy 't recht vernamen/

Hier dicke byde plaets/ontrent 't bekladigh **H**off

Hertogh.

En Cellegh' rijck Gheboont/niet berre van het Hoff.

Du mach ick mijn **P**rinces gheluckelijck ontmoeten/

En met beleefdigheyt haer met welcomste groeten. Alle binnen.

Hier tusschen gheschiedt een Vertoningh over de wel-
comst des Hertoginnes.

HEt gantsche Hoff en Raedt door aenghenamelust
Verwelcomt de Princes, met veel omstandigheden,
Den Hartogh oudt bejaerd' vindt hem nu seer gherust,
Elck gaet verblyt ten Hooff met groot ghenuchte treden.

Derde Deel, **T**weede Bedrijf.

Hier moeten de Gardynen gheopent werden, waer dat de
Hertogin Godt looft, als een Vertoningh, een wey-
nigh stil swyghende.

Hertogin.

Die- eenigh eeuwigh **G**odt/ ghy die het hart en nieren
Dan 't **M**enschelijck geslacht/ al wat om hem gaet zwierē
Doortast heel minnighelijck/ bedout met dyne gheest/
Ghy zijt mijn hepl en schilt in mijn verdriet gheweest.
De geyle snoode **M**in hebt ghy (beken ick) **H**eer/
Soe nechtigh wederstaen/ dat ick 't onkupsch begheere
Wel trouwlijck had gheliefd' in mijn te duille san/
't Doornemen is in my dat ick de byple **M**in/
De locksteros mijns ziels voort ren sal vlytigh schouwen/
En lieben steets mijn **M**an/ niet op **M**en doesse bouwen.
Ghesondighet heb ick **H**eer/ het is alleen mijn schuld/
De ymen draegh ick mi in harte met ghedult/
Laet ick gheen schandvleck zyn voor de ghemeene **L**ieden/
Besadighet u myn ziel/ wilt dese onhepl vlieden.

Binnen.

Derde

Derde Deel, Derde Bedrijff.

Hertogh, Grave van Pancelier met al her Hoffghesin ende eenighe Edelen.

Hertogh.

NAdien ick Hertogh ben Stadthouder Generael
Ghesteldt tot een vooghdyp over de vaste Landen/
Een peder die my liefd die laet sich nu vermanden/
Eneerbiedigh hem toont in dees vercierde Sacl/
Maer ick nae het ghebied' als Deysten u onthael/
Want my dit Hertoghdom ghelevert is in handen/
Moedighe Princen/laet (bid ick) u harten branden/
Diet dooz een bloode vrees wilt schulwe 't sneghe stael.
Soo langhe als my Godt in heer schingh heeft gaen voeghen
Soo wil ick bystandt doen met redelijck ghenoeghen/
Ons Coningh/Prins/en Heer/wal heerlijcksheydt en macht/
Gheluckigh is mijn ziel/gheen zwaer becommert wyzoeghen
My teelt nu inde sin/verlaet u jachtigh zwoeghen/
Houdt Ridderse dese reen volcomen in ghedacht/
Heel Drauckrijck werdt belast dooz over-Duytsche Princhten/
Dol Goyelogh en twist is de vermaerde Stadt/
Deel sidderingh en vrees hebben sy vaeck ghehadt.
En zyn van meningh nu heel by wat wy te rechten.
Ick Hertogh ben ontboon dooz 's Coninc eyghen Zieken/
Om soo met grooter macht hem hulpsaem te zyn/
Daer over sy als Hoofst nu heeft doen stellen mijn.
'k En slof niet/maer volbringh zyns Majesteit's believen,
Daerom ghy Welben/die ick niet een lief begheeren
En dooz deemoedighheydt ben biddende voort aen
Dat ghy u Prins en Heer in't minste wilt afgaen/
Maer niet oprecht ghemoet hem dienen ende ceren.
Laet dooz den Camborjn luytruytigh gaen verbreyen
Om met ghemeender handt r'ontsetten dese Prins/
Maer vaerdighlijck u spoet/versuyntet doch ghrensins/
Gaet dan met stille vree 't krijgh/volck te Schepelopen.
D/Graef van Pancelier/beveel ick te bestieren
Wdit ghemeene Landt/dooz u vernufts beleydt/
Doet vlytichlijck dees last 't gheen u wordt aenghesepdt/
Ick dareljck vertreck nae Drauckenrijer quartieren.
Djont en denghde zyn nu menighmael ghebleecken/
Daerom beveel ick u het Hartaghdom/en voort
Ghedurende 't vertreck soo voordert alst behoort.
Laet niet aendachtighheydt op dit mijn doen en spracken.
Indien als ghy als Dooght voor wyl begheert te setten
My als bestierder cloeck over dees trouw ghemeent/
Soo wensche dat Godt my nae mijne macht verleent
Een kumbaer wetenschap om ontvreed' te beletten.

G. v. Panc.

- Ick z meer u waarde Heer/soo langh ick aefem roere
 Met ghy ick doen sal beuoderen dit stuck/
 Betroonttet my in als/gheen hartseer set noch dzuck/
 Maer wilt u zwaer ghemogt bemattighen en snoeren.
- Hertogh. Ghy Ridders eel bej aert/wol dapperheden machtigh/
 D werdt belast u in u Hoost/Vertogh/en Heer/
 Ghy dees ghesette Graeff bewijst de jonst en eere
 Als my/die in dees staet gheseten ben dus prachtigh/
 Mijn trouw-lieve/ide hart en dese grijsse Varen
 Sout ghy door opzoer vaeck bezwalcen seer ontsoet/
 Onthoudt mijn trouw ghebied'/en treed' niet onderuoet/
 Dees din ghen die nu zijn van my u weder varen/
 Godt ghebe dat men mach gheluckigh overwinnen
 Dit onghereghelt Hery der Krijghers bats en wyret
 Men door de Bode strace sal laten doen de weet
 Dat hy mijn tot zijn dienst ghedienstelijck sal winnen.
1. Edelman Gheluckigh zydy Prins en waerdigh Landu're Croonen
 Te vlechten om u Hoost/tot eer/wyt liefd' en lust/
 Dat ghy tot een bescherm u haerdighlijck toe rust/
 Om soo de dencht en trouw aen Danckrijck te betoonen.
2. Edelman O wijs bedachte Heldt die hem niet laet verschoonen/
 Maer waeght zijn lijf en bloedt/het gheen wel is bewust/
 Heel Danckrijck weet u danck soo ghy haer lyden blust/
 Den Coninck met syn Hoff het danckbaer u sal loonen.
- G. v. Panc. D leden zijn wel zwack/maer wackerder u raden
 En 't spit snuigh vernust belet veel boose daden/
 Door dien 't trouwhartigh hart ien heusselijck bevindt/
 Mijn Heer 't vermaerde mijck wilt vrylijck op my laden/
 Want ziet u hoogh ghebodt en moghende ghenaden
 Ick wel nae comen sal als een trouw bare vrint.
- Hertogh. Wel doet nae mijn begheer en ghy Edele Heeren
 Volght met een rijp verstandt dees uytgheleude saeck/
 Leest langh in rust en vree/doch neemt u lusts vermaeck
 In 't minnelijck vermaen/tot ick sal weder heeren.

Alle binnen,

Vertonigh tusschen beyden 't afstrecken van
 den Hartogh.

DEn Hartogh treckt ten strijdt met haestigheden groot,
 Beveeldt 't vermaerde Rijck in 's Graven eyghen handen,
 De Hartogin bedroeft, hy vreeft gheen teghenstoot,
 Tracht om den Vyandt loos te brenghen heel tot schaanden.

Derde

De Neve vande Graeff, met een Edelman van Thurin.

- Edelman. **G**est wel bequaemhepdt Heer dat hier is in ghesteldt
Den Graef als Doest en Prins/en d' Hartogh treckt te veit
Met menigh dupsent man/en laet hem de regheringh/
Gr. Neve. Nae 't aschepdt dat hy gaff soo waert syn wils begeringh.
Edelman. Handthaest hy nu de saeck als d' Hartogh hem beval
Soo krijght hy eer en loff/anders ist niet mendal/
Dan 't heeft veel moecten in het gantsche Hoff te temmen.
Gr. Neve. Hy laet hem lichtelijck niet van pemaendr ober stemmen.
Edelman. Nochtans valt reden veel/dat reden weder wijcht.
Gr. Neve. Dooz reden/tael/en sein de reden niet bezwijcht/
Derwerpt soo niet de Graeff/hy valt soo licht niet onder.
Edelman. Dat ghy zijn woordt dus hout/ 't en geefstme gans geen wonder/
Hy die u Gonn niet recht ghegoent mach worden/ziet/
Heeft hy nu 's Hoff's bevel/ghy krijght licht oock 't ghebiecht/
Gneen mijn waerde Heer/ghy derft het niet beclaghen/
Houdt u stil/want 't gheluckt wel aen een goude Waghen.
Gr. Neve. D al te sotte praet en slae ick gans gheen acht.
Edelman. Allijckwel 't master wpt/'t speelden in het ghedacht.
Confrater dunckt 't u goet dat wy de Jaght bezoeven?
Gr. Neve. Gneen/wooz dees tijdt niet/de Graeff sal ons vertoeven/
Het Hoff sal zyn vergaert/waerom/ick niet en weet.
Edelman. Ghy waert zyn een' ghe stut soo ghy althijt vermeet.
Gr. Neve. Jae 't gheen pet's zwaerlijck is en sal hy ny niet segghen.
Edelman. Daer ran gheen zwaerighepdt soo haest verborghen legghen/
Hy 't harte seer verlanght om 't schuwe vluchtigh Wilt.
Gr. Neve. Dooz dees tijdt lyden blift/u jachte byz wat stilt/
Cant treen wy nae het Hoff/den staedt die sal vergaren/
Daer nae soo sullen wy (met 't gheen ghy seght) voortbaren.
Mijn Vriendt/den Hemel gun in lijden u gheluck.
Edelman. 't Hart is ghenoeght/ken denck aen gheen verdziet noch druck.
Beyde binnen.

Derde Deel, Vijfde Bedrijff.

Grave van Pancelier, Herroginne.

- Gr.v.Panc. **H**oe ist ghemoet bedeeft/de sinnen my begheven/
Ick sterre dagh op dagh/en heb noch lust noch leven.
Wel hoe moedighe Prins/ set zwaerighepdt aen kant/
Eplaes! ick voel te veel/ 't hart noch inwendigh brandt/
O lijden zwaer verdziet/quellinghe en wresen
Beleemmen dese ziel! het schijnt 't moet nu soo wesen.
En den ick niet ghesteldt als Dooght int groote Hoff?

Waerom en om wat saeck nemen mijn sinnen of?
 't Is s'atjehpdt 't gheen ick denck dat ick sal mijn wysheden
 Men haer te bunten gaen/die gheen Man oberleden
 Heeft/dwaese Menich/wel hoe/is d' Hertogh niet ter slagh/
 Tijdt gheeft ghelegentheid dat ick haer sprecken mach.
 Croon draeghter van dees ziel/die door u eenigheden
 Betreect dit wijt Paleys/in eendracht en in vreden/
 Soud' ick verstanten van dit seer beschroomde hart/
 Verhoope dat het krijght verlichtingh van zijn smart/
 Het aenstaen vaeck vererijght soo ist ghemene segghen/
 Maer denckt wat swarighcen hier in verborghen legghen/
 't Is wel een vrabe Vrouw van reden en verstant/
 Sallicht men vreesen soud' vooz dozperhepdt of schandt/
 Dat ick versoecke gae vooz my een Hartagime/
 Nochtans de reden toont dat 't hart haer moet bemine/
 Wel aen cloeck-harte Graeff/set bloeydt aen een zijd/
 Op dees tijdt werd't mijn ziel bedroeft en seer verblijdt/
 De blijtschap dien ick voel dat is haer schoon behaghen/
 De droeffnisse is te zijn dreuts afgheslaghen.
 Heer Ridder u bedaert/siet dat ghy d'onrust nijdt/
 En door het stout bestaen u met onheyl bestrijdt:
 Want ghy zijt nu ghesteldt als Dooght van al de Leuen/
 Mijn Zielep bedaert en weest gherust te vreden.

- Hertogin wyt Van doch wat schaet versoecht. Siet daer/de Enghel comt/
 Het harte trilt van angst/de Tongh die blijft verstant.
 Ter goeder tijdt Dooghdes. Hert. Wel Prinz u van gheijcken.
 Wat reden gheeft dat ghy dus eenfaem hier gaet strijcken?
 Gr. v. Panc O Godt. Hert. Wat ist? Gr. van P. Mevrouw. Hert. Du wyt u
 nare klacht/
 Gr. v. Panc Wel aen ontstunt u gheeft en 't Princelijck ghedacht.
 Mevrouw hoe ick meer bemerk u lieflijck wesen/
 Hoe meer mijn ziel ontraert met hondert duysent wesen.
 Hertogin. Wat ist Graef 't gheen ghy seght. Gr. v. P. De liefdeloose smart/
 De pijnen die ick voel beknelen 't lieve hart.
 Goetgunstighse Dofsin/tsedert ick moft beheeren
 Dit prachtigh ghebout/soo gingh in my vermeeren
 Een vper/een blannend vper 'tvermeesterde 't ghemoet:
 Maer ben eplae?! beducht dat ghy 't noch schutten doet.
 Hoe menichmael heeft 't hart met droef becommertheden
 Gheproeft het eggigh suur door al dees cloecke leden/
 Verhoopendetot loon lofrijcke Dianin/
 Door mijn verdiensten veel so'n wijse Hartogin
 Als ghy/cieract van 't Hof/doz lusten te ghenieten/
 Van sou inwendigh 't leyt my niet soo seer verdieten.
 Hertogin. Wat onbehoorde reen blaest ghy hier in het Doz
 Foep obervalsche Graeff? wat reden wendt ghy vooz?
 Soud ick als hoere slood utwe begheert volbzenghen?

Verlatende mijn Man/en met u gaen vermenghen?
Heen/denckt niet inple Mensch dat ick vergheuen sal
D looselijck opset/my tot een onghewal.

Er ghy een sulcken saeck beginnent waer te uppen
Soo mercht in u ghemoet wat datter upt een spruyten.
Soet verght dat uws ghelijck van staet en oock van macht/
Er dat u quaedt boozneem niet schand'lijck werdt belacht.

Gr.v.Panc.

Ach! eenighe vermaeck. Hert. Wegh segh ick/gaet vertrecken/
Er ghy tot tooznighepdt my meerder doet herwecken.

Gr.v.Panc.

By d' Hemel ick u zwoer uptmittende Goddin/
Dat ghy tot gheender tijdt sulst blieden upt de sin/
Ick lief u als mijn ziel/mijn eyghen/mijn bewinde/
Hoe soud' men opter Aerd' een schat doch waerder vinden/
Bedaert u/weest gherust. Hert. Bedaren/hoe dorst ghy
Pu sulcx met boos opset legghen te boozen my?
Die noch in hulw'lijcx bandt gheseten is verheben/
Hoe can 't verduyvelt hart hem tot dit seyt begheuen/
Foep onghehoarde vzaegh. Gr.v.P. Verzouwe dit vergheet/
D is gheschiet van my oneer of eenigh leet.

Hertogin.

Ist gheen oneers ghenoech dat ghy mijn dit comt vergheuen?
Ghy blaest u hellsch senijn en comt my daer me terghen/
Wilt op een ander mael byp nechtigh booz u sien/
'k Vertrecke/houdt u rust/of 'k sal 't u doen verbien. Hert, binnes.

De Grave staet als veruft.

C.v.Panc.

Ha Grave wat s u doen/zijn 't pdele beusfelren
Die my mijn zwoer ghemoet intwendelijck bestrepen?
Wat middel ick bedenck/'k heb nu al het ghebiedt/
Doch selden men een Boom in d'eerste vallen ziet.

Daerom neem ick mijn keer/
't Booznemende begheer
Noch eens upt lust te stieren
Met claegh-rijcke manieren/
Den Hartogh oudt ghejaert
Daer sy me is ghepaert
Mocht comen t'overlyden
In het cloec kmoedigh stryden.

Wat staet my dan te doen? de sozgh/de anghst en last
Is/die dus onboozsienis my schielichlijck aentast.

En staet niet byp het vraghen?
Iac't/dits 't gheen ick beclaghe/
Dat 'k plighlijck en radt
Sepden 't bekende padt/
't Is waer/dooz onghenoeghen
Heeft sy 't antwoordt gaen boeghen/
Dat 'k my boozts wachten soude/
't Menspreecken soo een Vrouw.

Sust niet o stouthe doest/laet u dus niet beheeren/
Want siet men moet in tijds niet schande of schade leeren/
O gloziere Vrouw van leden gheen soo schoon/
Ick merck dat deughde vast blyft by u metter woon/
Reghente van mijn hart/eerwaerde soete ooghen/
Mijn smeecken en ghesteen u heeft in 't minst bewoghen/
Doen ick u eerst aensagh/u wesen en ghedaent
Heeft my tot Minnen soet gheduerighlyk vermaent.

En is sy niet ghesmit ?

Maer toe u quel vermit ?

Den Hertogh die my stelden

Zoben veel brave Helden

Dat ick mijn vlytighedyt

Soud' toonen wydt en brydt/

Du varen laet 't verfloutwen

'k Salt noch aenstaende houwen

Indien dat sy ontmoet die/die in 't harte leydt/

En wachten met verdrygh van haer het recht bescheydt.

Graef binnen.

Derde Deel , Seste Bedrijff.

Helsche Gheest of Quaet-ingheven comt onder het To-
neel byt.

DE dunst're nare Doel waer war' ghe Gheesten zween/
Maer wyt 'k mi rijse op/moet my daed'lyck begheven
Met pelyck ghetier/met gruwelijcke schijn
Op 't Hoff/om soo de Graeff te trecken aen ons lijn/
By volghet de Hertogin op wypl' outwichts bedrijven/
Met boos ingheven sal en wil ick hem inlijven/
Dat hy nau weten sal warwaerts hy vluchte gheen/
Dees raserne sal bezwalcken zijne leen.
De Helsche Cerberus drie-hoof digh in het wesen
Daer mach de snoode Graeff wel schzickelijck voor vzesen.
Het Herdtrijck schudt en lilt van dese gruwel grep/
Noch meerder Woogbery gheschieden sal op 't Hoff.
Ick nae de ziele haect/de Dyrvelen die woelen
En waken hare lust versadighen en hoelen/
Met dese Fackels blan 'k daen knaghen sal zijn doest/
Dat hy in gheeuwer eentw nimmer nae wrake doest.
De Helsche Gheesten ick seer hetsigh op sal stoocken
Dat sy van zijne ziel op onse Outaers roocken.

Quaet ingeven binnen.

Derde Deel, Sevende Wtcomst.

Grave van Pancelier ghecleet als een Boer, met een Schop.
Hartoginne.

G. v. Panc.

V At is de loop des tijds ghelijckmen heden siet?
Wat breeinde spoockerij my inde sinnen siet?
Sal ik weer verstouten my met opgeblase sinnen
En sien of ic haer 'thart door sincken can verwinnen/

In dese Boere cleen ben ich haer nu ontinndt/
Moecht sy door tijds toedoen my eenmael zijn ghegundt/
Gheen beters soud' het hart op d' Kerde comen willen/
Dat sy met haer ghesicht mijn lijden pete quam stillen/
Beroemde Hartogin als men aerumerckte u gheest/
Dan comt in mijn ghedacht de liefde's pijnen meest/
De pijnen die de ziel inwendighlijck abraecken/
Ghy keunt indien ghy wilt u wil tot wille maecken.

Wel Graeff hoe dus ontint? nochtous de Minne praanght
Mer bin' ghe schichten wraet in dit mijn inghewanght.
Sabopsje wijse Drouw doer dees ghedachten vielen
In't bryneloose hooft die gungghen vast vernielen
t' Belemmerde ghemoet/bemerckten steets Godsin
De schoon bevaldigheen eens liefsalighe Min.

Hoe stel ich dit in't werck? laet sien/best ist te vernisen
En spelen soo met lust inwendigh met ghepeynsen.
Wat schiede my doe trots waimeer sy had verstaen
De meningh mijnes ziels/jac ben beschacnt ghegaen
Mer boevighe ghesicht mijn ongheluck berlaghen/
Dus moet ich sien of t' Wilde mi niet is om te jaghen.

Daer is des Werelts pronck. Herr. Wel vrient wat jaght u hier
Doch blyten om het Hoff? Gr. v. P. Mer wou t' ghetierelie
Dan t' Nachtegaels ghegalut my deed' hier hermaerts voeren.

Ich meen men gheen vernaecken vand' by slechte Boeren.
Gr. v. Panc. De Boer sijck vaeck een Boer/doch anders inde schijn.

Hertogin. Wat een gheruste saeck ist soo gherust te zijn.

Gr. v. Panc. Wat ist een zware last de Min met Min te voeden.

Hertogin. Wyslingen mer soud' de Min in u doch niet bevoeden.

Gr. v. Panc. Hoe wemich ist ghedacht van haer op my ghestelt.

Hertogin. Wat is u doente vriendt? Gr. v. Panc. Mer t'nat bedoude Welk
Smorghens voor dagheraet te spitten/delven/graven.

Hertogin. Wat zijn dees arme liec doch commerliche slaven.

Gr. v. Panc. Jae slaven vande Min daer mi in gheborden leyt.

Hertogin. De staet van onse twee is groeten onder scheidt.

Gr. v. Panc. De blam die stijght om hoogh tot boven inde haeslen/
Doe langh om haren t'wil sal t' hart beclent doch parssen.

Hertogin. Wat is u clachte vrient? Gr. v. P. Princes t' is om een Drouwen.

Hertogin. Een Drouw/wel hoe? Gr. v. P. Een Drouw. Herr. Zijt ghy daer me in trouwen

Gr. v. Panc **W**ch! neen/jae lief haer seer/jae meer dan men can segghen,
 Hertogin. **S**oud' in soo flechten Mensch me Minne rouwen legghen?
 Gr. v. Panc **H**oe vaeck dat ick haer sneeck mijn reden sp niet acht.
 Hertogin. **H**ad noyt gheen coztosy van u mijn vriendt verwacht.
 Gr. v. Panc **H**oe Mevrouw Herr. Vermits 'tblijckt aen d' ipterlijcke werckel.
 Gr. v. Panc **I**n't Boersche aert men vaeck veel vyeendighen bemercken.
 Hertogin. **D**ees Vrouw die ghy dus liefd' ist teghe is hare sm?
 Gr. v. panc **S**p acht noch clacht noch reen/noch lief des vaste Min.
 Hertogin. **H**oe sou' hi haer dienste doen die my gingh dood'lick haten.
 Gr. v. panc **L**ieber ick sterben wil eer 't hart haer moet verlaten.
 Hertogin. **B**eclaegh'lijck ist boozwaer dat Min u dus verboert.
 Gr. v. panc **H** Ghelove of Mevrouw my ipterlijck beboert.
 Hertogin. **O**nmodigh Husman ist u quel in Min te stellen.
 Gr. v. panc **O**nmodigh waert Mevrouw gingh my de Min niet quellen.
 Hertogin. **I**s dat u Minne quelt neemt haer niet byder handt.
 Gr. v. panc **B**egonnen ist begin/'t of wijcken dubbel schandt.
 Hertogin. **H**oo haer oneers alleen dat sy 't ajsont gaet voegghen.
 Gr. v. panc **H** Draeght met ellendigheen/doch met een goet ghenoeghen.
 Hertogin. **'t** Aenhouden vaeck vercrijght/soo is de reden & Wet.
 Gr. v. panc **H**oe heeft Natura u begaest met wesen net.
Warft my beclemde bozst/vertoont u byp in 't wesen/
Ghy zijt de Phenix-Vrouw die mijn ziel cont ghenesen.

De Grave valt op sijn knies.

Hertogin. **W**el Gzabe nae mijn dinct 't is huften alle reen/
Wet d' eerste wepgheringh behoort ghy zijn te vreen/
Sonder u sot boozneem soo klack' loos te verbolghen/
Ghy doet tot rasen my wecken onberbolghen.
Vergheet ghy eer en trouw/daer d' Hertogh mijne Man
V heeft als Hertogh self vooz wiyl ghemaecht daer van.
Is dit Stadthouders doet? zijn dit de trouwhepdes banden
Die ghy den Hartogh zwoert/te bzenghen my in schanden?
Neen/hout dit booz ghelwis/indien ghy weer aenstaet
D Plickerlijck boozneem en schelmachtigh quaet/
Ick zwoert u Gzabe dan/ick zwoert/en heb ghezwoozen
Datmen u straffen sal als sulcke toebehozen.
Foep onghesoozde daet/noyt had ick dit verwacht/
Gonteert het Hartoghsdonn/u en u grantsch gheslacht. Hert. bian,
 Gr. v. panc **W**at onbehoorlijck seyt heb ick eplaes' begonnen/
Dan nu 't gherockent is soo moet het zjn volspinnen.
Nu dan dooz tooznighepdt en schendighe ghelaet
Ick haest beletten sal met deereelijck verr'aet.
Ick zwoert u Hartogin dat ick in van 't beginne
Verghelden sal de smaect gans tegghens wil en same/
Daer comt af wattet wil/doch 't harte schzickt en breeft/
Ou dat op dese daet 'hi noyt kumbaer ben ghelweest.
Verschoot den Hartogh dit waer sal ick my verberghen?

Dat soo een snoode stuck ick d' Hertogin gingh verghen,
 Had ick doch wederstaen niet keacht en niet ghewelt
 Mijn dwaafelijck begheer/wat ist ick heb ghestelt
 Mijn selfs in groot ghevaer/vergat gherustigh leven/
 En sal als heel beducht noch in ellende sieven
 Indien door 't gantche Hof van som dees maer verspreyt/
 Dus moet perss zijn bedacht/ten dient niet langh ghebeyt.
 Laet sien/mijn Heeff/dats wel/de welke is er oaren
 Int snacken vande Min/oncrent oudt achtghien Jaren/
 Die sal ick maken vroet met veel omstandicheen
 Dat d' Hertogin Mevrouw ghestadichijck alleen
 Met minnende ghelaet hem lierd in hare harte/
 Dat sy verberghen can haer pijnelijcke smarte/
 En dupsent dinghen meer/'t moet aerdigh zijn volbrocht/
 Die had dees schelmery soo haestelijck bedocht/
 En blasen hem doorts in doorrrapte valscheden
 Dat hy zyn soete lust moet inder pl besteden/
 En hem verschuylen gaen des nachts onder de hoets
 Daer sy al rustend' slaept/dit is alleen de toets
 Daermen op vast moet staen/en doorts sal ick dan zweeren
 In teghenwoordighydt van al d' omstaende heeren/
 En dyncken dese klingh den schellem inde doort/
 Dit is daer an de werck ghehelelijck nae doort/
 Betichesten d' Hertogin in overspel bevonden/
 Op dat mijn wyreckens lust ten ysterst wert ontbonden.
 Wel aen spoent u te werck aenrecht dit snoode seyt
 Dit sal voor 't eerst mijn Heeff zyn vaerdigh aengheseyt.

Binnen

Derde Deel, Achtste Bedrijf.

De Hertogin gaet te rusten.

Stemme: De stille nacht ghenackts &c.

DE ruste mijns ghemoet
 Is nu soo overfoet:
 Maer een saeck my gaet quellen,
 Dats d'ontucht vande Graef
 Die my vervolght als slaef,
 Dit doet dees ziel ontstellen.

De duyft're nare lucht
 Beswalckt van 't gherucht
 Door dese schelm bedreven,
 Als d'Hertogh comt weerom

Sal

Sal hem tot welckom
 Een straffe zijn ghegheven.
 In eenigheydt alleen
 Wil 'k d' Heere met ghebeen
 In mijn ghebedt besluyten,
 't Is rontsom vast beset
 Ick legghe mijn te Bedt
 En laet onvrede buyten.

Gaet stillijck rusten halende de Gordynen toe, hier is wat stilte.

Vierde Deel, Eerste Bedrieff.

De Neve vande Graeff van Pancelier.

K Verwonder dat natuer opt sulcke schepsels teelde
 Luckrijck in staet als ick / of ist mijn inghebeelde
 Waenwijse sothepdt / neen 't is secker al te wijs
 Dat Minners krachten teer in 't hart verborghen is /
 Kan my Fortuna wel tot sulcken hooghepdt setten
 Dat my dees Drouwe Liefd' / hier staet wel op te letten
 't Gheen dat mijn waerde Conde Graeff my heeft gheseyt /
 Ick vollegghe het bevel zijns waerde Majesteit /
 Soud' wel zijn haer begheer / het is om te verwond'ren /
 Wat waer verbaest mijn ziel doe 't quam in d'oozen doud'ren /
 Edele waerde Drouw / O roet in bin eenw en tijdt /
 Hoe is mijn kleene ziel dus innerlijck verblijdt.
 't Is al in stille rust / een pder leyt in dromen /
 Om aente rechten 't stuck ben ick hier stil gheromen /
 Du salmen sien / 't is nu recht nare middernacht /
 Ick nae haer Camer tree / dan wil ick treden sacht
 Een haer vercierde Bedt / omhelsen dees te schoone /
 Gheluckigh hond' ick my die soo tot dienst ten loone
 Derkrijght na wensch en lust een soo verheven Sou /
 Ach! dat ick nu mijn wil in als besteden con.
 Nu ick mach my ter schijnpl onder de kroetse steeken /
 En sien of men haer hart vermurwen can en breeken.

De Neef vande Graef gaet legghen onder de Koets.

47

Vierde Deel, Twveede Bedrieff.

De Graef van Pancelier met twee Raedtsheeren en eenighe
Wacht, comende inde Kamer vande Hertoginne met
Fackels, en doorsteect sijn Neve onder de Kbets.

Gr. v. Panc.
Hertogin.
Gr. v. panc.

Boef doender, al te wreedt soo is u stout bestaen.
Ach my! ach Wapen! moort/ken deerelijck verraen.
Echt bzecker/swoode ghyt/u toemeloose handen
Zijn dus langh wy gheweest/u doot is in mijn handen.
Ghy Heeren oudt bedaeght/dees schant vleck 't gheen ghy siet
En is van heden noch als ins van gisteren niet.
d'Oneerelijcke trots die in dit Hoff bedzeven
Is/booz een wijs gheweest/t is 't eerste niet haers leuen
Dat sy hier met mijn Dreeff heeft schand'lijck gheboelcert/
Daer mee sy haren Man en 'rgantsche Hoff onteert/
Ooghmerck neemt alleen op d'onkuyfsehe manieren
Off ick gheen reden heb soo vzeeselijck te tieren/
De straffe is te kleyn die is aen hem gheschiet.

2. Raetsh.

Gr. v. Panc.

't Is een bedzoef de saeck t' aenschouwen dit verbriet.
Wengaende van Verzouw/wat Vrouw/gheen Hertoginne/
Een ober speelfter wypl/die haer te echte Mume
Dooz veel oneerlijckhep dts te bryten heeft ghegaen/
Het noodighst datter dient nu in dit stuck ghedaen/
Is dat ick niet en ben van wil haer te castpen.

1. Raetsh.

Gr. v. panc

Gr. v. Panc

Wat droevelijcke schrick schiet hedens daeghs ten tyen/
Omroogh lijk waert gheweest 'k en hadden nopt ghedacht.
Ghy Heeren/dit is mijn zin. 2. Raet. Wats 'rgene ghy verwacht?
Dit ist/ghy woet de Wet/hoe datmen sal uptropen
Der Vrouwens overspel/ghelijck van oudts Sabopen
En Lombardpen me ghehandhaest hebben sal/
Dat sy ghewelen zijn ten vyer/dan vermidt's d'uytstel/
Dat binnen 't Jaer de gheen/de welck haer gaet ontseed' ghen
Beroept een tot ghevecht die d'eere sal verbeed' ghen.

1. Raetsh.

1. Raetsh.

De saeck die trest ghy recht. 2. Raet. 't Doet inder waerheyt zijn.
Nopt waer in mijn gheweest dat een soo valsche schijn
In d'Hartoginens hart gheblinchoekt waer ghehouden/
Nu heeft sy eer en trouw/laes! t'eenemael gheschonden.

Gr. v. panc.

Wengaende dese staet daer my den Hertogh tsaert
Ghefelt heeft als een Dooghht/soo wil men metter vaert
Een Post van stonden aen zijn Majestept toe senden/
Doe ick niet dese saeck mijn endelijck sal wenden/
En laten weten hem hoe dat Verzouwwe smoot
Daer Lichaem heeft bezwaekt dooz veel oneere groot.

Hertoginne tredende vande Koets.

Hertogin.

Och ongheluckighe/die onnoselijck het leuen

G

En

En ziele heeft verraeen/door 's Duybels fel ingheben.
Hier staet nu voor het ooghe de Moorder van de gheen
Die hier lept neer ghebeit/door jammerlijck gheueen.
O Hemel doch be-doght/wilt eens dees daet aenmercken
Wat dat de snoode Graeff aen my eplaes' comt wercken.

De Hertogin valt op het doode lichaem in swym.
1. Raetsh. **I**k En weet niet wat 'tbeduyt/madien sy maer beslaeght
Den desen/niet haer selfs/'t is 't gheen my niet behaeght.
't Is wonder 't gheen wy sien/en veeemt 't ons comt te hooren
Dat wy van d' Hertogin dees schantbleck moeten hooren.
Hertoginne comende by haer selfs.

Hertogin. **G**hy Heeren die mi ziet dit draeve schouw-spel aen/
Ghebnycht gheen recht t'onrecht/hy heeft u niet mis daen
Soo waerlijck als den Godt hier boven leeft in vreden/
Soo ist begheer van my met vriendelijcke beden
Dat desen jongher Heldt ter Werden sy ghebracht/
Niet als een Moorder/maer onschuldighlijck gheacht.
Want siet ick mi bemerk waerom hy dus gaet woelen/
Dat is/dat hy zijn brandt aen mijn niet conde koelen.

2. Raetsh. **D**en tijdt wel leeren sal/steldt u ghemoet te ween.
Hertogin. **D**en tijdt wel wijzen sal/'t gheen ick al fins beneen.
Verrader/Verdieff/soep/niet waerdigh zijn u schyden
Dat ghy dit Hartoghdom in onrust gaet betreden.

Gr.v.Panc. **D**e woorden woorden zijn/'ken acht u raserny.

Hertogin. **O**schelm u stout bestaen is maer verradern.

Gr.v.panc. **O**nschuldigh uwe eer. Hert.'k Hoop d' Heere sal 't verclaren.

Gr.v.panc. **M**et Hese kerens vast sal men haer doen bewaren/
Verwachtede 't bescheyt watmen hier in sal doen/
Dewyl meught ghy 't ghemoet mi stects niet sichten doen.

De Hertogin wort ghebracht inde gevangenis. Alle binnen.

Vierde Deel, Derde Bedrieff.

Helsche Gheest ofte Quaet Ingheven daelt weer
ter Hellen.

Nis de Moordt bestaen/nu is de gruwel groot
Ten wyterste volbracht/mi dael ick nae de schoot
Der Hellsche Goden/en dit haer ten vol verhalen
Wat datter is ghebeert in d' Hertoginnens Saellen,
Onschuldigh is de Vrouw/maer wec hem/die mi heeft
Weganghen dese daet/euwigh in onrust leeft/
Hoe sal de ziele stects beclaghen d'onghelucken
Die hy met wils begheer ghedaen heeft/en 't verdrukken
Van zijn te waerde Heeff/die noyt dacht eenigh quaet/
Daerom hy zekerlijck bestont 't deerelijck verract/
Daer dat den schelken staet sal niet in brede leven:

Maer al ons sinnen sal tot wzaecke zijn ghebedden.
 Gaet byp in liefde voort/verrenght dees aenflagh boos/
 En woelt in uwe sond'/tot dat ghy Geddeloos
 De sinckt ter Hellewaerts/by ons n'wooningh maechen/
 Daer sult ghy door dit sepe wel lichtelick in raechen.
 Ick haer/dan nu ghy volghet/u boest die knaecht/n'wzoeght/
 Wy Gheesten hoe wy zijn/zijn nimmermeer voltoeght.
 De Dozsten zijn verheught/de Coningh vander Hellen
 Sal ick mijn nieuwe dienst heel aenghenaem vertellen.
 Quaet Ingheven biannen onder Toneel,

Vierde Deel, Vierde Bedrijf.

Grave van Pancelier, Bode vande Coningh van Enghelandt.

Gr. v. panc.

N is de wzaeck op handt 't gheen s' aen my heeft begaen/
 Pu is de lust gheboet waer 'thart me waer belaeu/
 Middell heb ick ghenoech om dit haer op te tpen :
 Door dien men niet en weet dese boose schelmerpen.
 De Raedt die schijnt betreurt om dit onwetend' stuck/
 Mijn hart toont hem verblijt/doch vol verdriet's en dreck.
 Wat denckt ghy in u gheest/dat ick wzaeck soecht te wzaecken/
 D'schotse wuple Congh/om mijn aemminnend' smeecken/
 't' eerste waert mer my even ghelijck de gheen/
 Die upt een diepe droom upt'waigh zijn ghetreen :
 Maer doen ten andermael ghy drent'igh my gingh vallen/
 Vergat ick eer en trouw/jae achtend' niet men dallen.
 Coningh van Enghelandt/wel wijse waerde H'er
 Ghy van u Suster sult u nu verwond'ren seer/
 Maer meer den ouden Man/den Hartogh/die heel vierigh
 Ten strijdt ghetrocken is/zijn eer is te staet-gierigh/
 Wat is nu dyne staet? niet dan een handt vol windt/
 Waer nae voor pders ooggh g'u Echte Eght ontbindt/
 d'Onnoofselhepdt mijns Preeffs die 'k Moordigh soo vermoorden
 Ontroert my meest de ziel/nadien my niet behoorden
 Soo gruwelijcke daet te hebben aenghenaen/
 Dan doch het is gheschiet/wie can 't nu wederstaen ?
 'kVerwacht van dagh tot dagh d'Hartoghs en 's Coninck brieven
 Waer in ick volghetrouw haer Majestepts believen.
 Ep Graeff/wat ist belept? seer licht Fortuna keert/
 Siet dat ghy door een aer u selven niet onteert.
 Dees trats' trots die 'k nu dus trots'gh gingh betoonen
 Mocht noch in 't leste wel zijn Meester selver loonen/
 Dus moet ick achterdocht wat stellen aen een kant/
 En moet vast houden staen dees opghelpepde schandt.
 Wat of de schoztingh is/'k sie ten tot n'p ghetreden.
 Wel vriendt wats u begheer? Bod. Den Hemel jon u byeden.
 'k Bedanck u hooghelijck. Bod. Alder ghenadighst H'er

*Bode wy: met
 eenige Brie-
 ven, met
 Helm, swaer
 en Schildt.*

Gr. v. panc

Den Coningh u doet groeten
Dies bugg ick door de voeten
Uws wijse Majesteit
Met een eerbiedigheyt.

Gr. v. Panc. Wel spreekt en uyt wie is last dat ghy hier zijt ghecomen.
Bode. Myn meningh en mijn reys is Heer nae u ghenomen,
Siet door u wijs bestier
Soo send' hy u alhier
Tot danck en eer verheben
Datmen u soude gheben
Dees Helm/ Schildt en Swaert
Tot een eergifte waert/
Wilt dit van hem ontfanghen/
Oock Zieven van belanghen
Hy my beval op mi
Te gheven Dins aen mi.
Dat hy u meer ontbiedt ghy in dees Zieff cont lesen.

Hier leest hy den Bræff.

Gr. v. Panc. **D**E Ridderlijcke daedt en 't Manhaftighe ghenoedt uws dienst is my seer lief om hooren, maer ben gheheel ontfet inde schandvleck en oneerlijcke doente mijns waerde Susters, de welcke ick noyt (in ghevalle) sulcx toe betrouit hadde, verstaet de onderteekeninghe der principaelste Raedtheeren, en dat de doot die ghy u Neve aenghedae hebt, veel te gheringe is, maer hoorende swaerder nae verdienste gestraft te werden, dus doet nae het gherechte eyt, ik en wil gheensins verdedigen haer, om yemandt qua suspicie te gheven, en neemt danckelijck in danck dees gifte die ick u sende tot een teecken van danckbaerheydt nae verdienste.

*Wt de Hooghe Salen des Coninghs, onderteeckent met
zjn eygen hant, Eduwaers Coningh van Engelandt.*

Mi is beantwoordt 't stuck/doch ben in d'uyfent byesen
Daermen dus pligh voort met d'ongherechte saeck/
Wat sal my volghen dan/een knagtingh/jae de waerck
Sal steet s verstellen my/waer ik mijn doctsoolen sette/
En sal dit boos voo'meem heel schzickelijck verplette.
Een wep'nigh u ghebeynst. Bode b'ijst byder handt.
Dertoesi daer inde Sael. Bod. Gelwilligh mijn Heer. Bode binn.

Gr. v. Panc

Want
Het s ick schy juen sal daer veel is aen ghelegghen/
Dit stuck moet men ter deegh en daerbigh overwegghen. Binnen.
Vierde

51
Vierde Deel, Vijfde Bedrijff,

x Gherucht ofte Fama.

Stevens: De sike nacht gheuerck, &c.

VV At droevighe gherucht,
Wat deerelijck ghesucht
Men hoort al momp'lend' uytē,

Eylaes! al veel te swaer
Is dees ruchtbare maer
x Gheen men nu hoort van buyten.

Becommert met een schrick
Is in een ooghenblick

De Hertogin verwesen,
Den Raedt die is vergaert,
Doch zyn te saem betwaert
Mer hondert-duyfent vresen.

Wt last der gantsche Raedt

Men besichlijck toegæet
Omdat wel te volvoeren,
Ontrent Thurin de Stee
Sullen sy seer gheree
Yer sonderlinghs aenroeren.

x Betichten vande Graef
Van d'Hertoginne braef
Men een Pylaer sal stellen,
Dat binnen jaer en dach
Doch yemandt comen mach
Die 't onrecht wil neer vellen.

In stercke Yfers vast
Leyt sy nu swaer belast,
In Kercker laes! ghesloten,
Daer sy al heel beducht
Looft menigh banghe sucht,
Als moedeloos verftoten.

De maer quam in het Oor
Des Hertoghs, en waer door
Syn leden heel besweecken,
Doch schryft met swaer berouw

Men vry voortvaren souw
 Om t' Overspel te wreecken.
 Ick vlie vastheenen weer,
 'k Sie staegh van boven neer
 Op watter mach gheschieden,
 Nu derwaerts ick vaer heen
 Mijn vlugghe treden schreen
 Onder ruchtbare lieden. Binnen.

Vierde Deel, Seste Bedrijf.

Emilia, Hertoginne, inde Ghevanghenisse met eenighe
 Staet- juffers.

Emilia. **M**ezrouwt nae datmen hoozt soo is de mare droef.
 Hertogin. In leyt mijn hart gheparst mi ick wel troost behoes.
 Emilia. Princes u pijn en last ghebuldigh wilt verdraghen.
 Hertogin. Heb ick gheen reden/ ach! mijns ong'lux te beclagen?
 Emilia. Jaer reden hebt ghy veel/ meer als men segghen can.
 Hertogin. 't Ontschuldigh beticht m' aen mijn bekeimen can.
 Emilia. Ontschuldigh niet alleen/ amosel aen 't bezijnen.
 Hertogin. Ghy moet lijdsamigh zijn/ in als stantvastigh blijven.
 Emilia. Seght my/ wat isser gaens? Emil. Dae dat my wert gheseght
 Hertogin. Van pder die men hoozt/ sal werden oppherrecht
 Een Marbersteen Placer met letters veel ghehouwen
 't Betichten bande Graeff aen d' Hertogin Mevrouw.
 Dat eer het ronde Jaer zijn loop sal zijn ghe- endt
 Ghy eenen Ridder soeckt die dese schandt doch mendt/
 En u verbededicht door het Ridderlyck aenrechten/
 En alsoo lijf om lijf te samen sullen verchten.

De Hertoginne al schreyende.

Stemme: *Si tanto gratiosa, &c.*

Hertogin. **O** Bitterlijcke pijnen
 Hoe wert 't ghemoet dus schichtigh opghetoghen,
 Wat comt voor my verschijnen?
 Wat swoelt en swiert uyerlijck voor dees ooghen,
 O lyden swaer,, de banden daer
 Ick dus legh me ghebonden,
 't Lichaem belasten,, door 't ruwelijck aentasten
 Mijns gheschonden.
 Niemandt heeft medelyden,
 Verlaten siet, van Godt en alle Menschen,

Yder my gaet af snyden,
 Hoe soud' men troost op d'Aerde connen wenschen,
 Mijn sinn'lijckheen,, zyn als vergeleen,
 Plotsigh ter neer gheslaghen,
 Ten helpt gheen suchten,, maer schep mijn lust en vruchten
 In het claghen.

De moorder die dees ziele
 Met nieuwe pijn inwendigh comt rabraecken,
 De wrack sal hem verniele,
 En my eylaes! als heel ontschuldigh maecken,
 't Is Godt die 't weet,, ick sulcx oyt deed',
 Noch had in mijn ghedachten,
 Liever in vreden,, dan sulck ontsinnicheden
 My verkrachten.

De Hertogin wort half rasende, scheurt haer clederen,

Wie sal verlossen my? men seyt hier als verlaten.

Emilia. Bedaert Mevrouw/bedaert/wilt niet soo heftigh praten.

Hertogin. Faep dwase Werelds prouck/ick raed' u laet my gaen,
 Emilia. Met een betrouwen waer/wilt op u Godt vast staen.

Hertogin. Liever men sterben wil dan dus zyn een ghevtinghen.

Emilia. Bidt Godt met een berouw/wilt vlytigh hem aenslanghen.

Hertogin. Iffer gheen Mensch of dier 't gheen dees ketens ont slapt.

Wel wat /hoe int' siet daer/wel wat of dit beduyt?

Siet daer den Jonghelingh beclad met bloede tranen/

En daer de wrede schelm die om 't onrecht quam manen.

De wrack ist die hem volghet/zijn ziele stedes wrdeghet/

Noch selijnt wel is zyn gheest in 't eerste niet volnoeght.

Det zwerbende gheswoock comt zweven vooz dees ooghen/

Sier daer de waerhepd naecht die aelster volghet de looghen.

Mevrouwe ghy vermoept u teer en zwacke leen.

Emilia. Waerom in banden vast dus eenighlijck alleen.

Hertogin. Alleen niet/neen Mevrouw/mien wi u gaegh ver sellen.

Emilia. Ach my! wat mach mijn ziel haer weder dus ont stellen.

Hertogin. Iffer gheen middel dan Vriendinne? seght een woort.

Emilia. Gewoegh/stelt u gherust. Hert. Wat doech? Emil. Op lieve hoorz?

Gheen tijdt en is het mi/laet staen u heftigh schrepen/

'k Verhoop den Hemel ons in dees saeck recht sal sepen.

Du sterckt u vast ghemaect teghens u Wyandt hoen/

En wilt in tijdes de raedt die 'k u sal gheven/doen.

Ghy sult u Bedecijn seer haestelijck heen senden

Paer d' Ridder Don Mendos/dit's 't gheen ick u voorwenden/

By die de hreeste is daer Spaniens hooghste Doff

Wel op byaberen mach/de roemen eer van 't Hoff?

Indien hy krijgt de t'pugh van u ontschuldigheden/
 Zijns Lichaems cloecke gheest hy om d'eer sal besteden/
 Schrijven sult ghy aen hem een vrientdelijcke Brieff/
 Laet die dan zijn bestelt door Apian mijn Lief.
 Soo ghy dees raedt niet volghet/'k weet niemant die zijn leven
 Teghen dees Graefs gheweldt soo uiterlijck wil gheven.
 Want hy ghelijck ghy weet/men ghenigh Ridder vindt
 Die hem in stercke cracht in 't verhten overwindt.

Hertogin.

Ach! doet 't gheen u beliest/'t zy of ick leef of sterbe
 Mijn ziele die wil Godt tot een kentecken erven.
 De eer is mijn onteert/'t gheen nimmermeer en sal
 Weer comen/ach! te recht/onluckygh ist misval.

Emilia.

Beroumert niet de eer/laet Godt voor d'eere sorgen.
 Heden soo zijn wy pets legghen ter neder moeghen.

Hertogin.

Emilia.

Men u bestellen sal 't gheen tot dees saecke dient.

Hertogin.

In noodt soo kennem eerst een rechte ware vriendt. Alle binnen.

Vierde Deel, Sevende Bedrijff.

*En weynigh
ghepancers.*

Emilia met een Brief, Apian.

Emilia.

ND moet ick heen/en sien of ick mijn Lief Apian
 In 't Hof/of op de plaets nimmerghens vinden kan/
 Bevelen hem dees saeck seer plich te beschicken/
 Dat d'Hertogin Met zou pets sonder's mocht verquiche.

De Beerckens blieten af uyt hare ooghies teer
 Met deerelijck ghesicht langhes de kaecken neer.
 Bedruchte Drouw/helas! wat mach u ziele denken?
 Dat soo een Graef een schelm/u eer t'onty comt krencken?

Apian zyt.

En werpt u op een schandt hier voor noyt meer ghesien/
 Den Hemel sal zijn wil niet laten vol gheschien.
 Siet daer de ghene daer my 't harte nae gingh pooghen.

Apian.

Waerlijck mijn waerde Lief/u lodder soete ooghen
 Wanneer men die besiet/soo voelt mijn zwacke gheest
 De vlammen vande Min in dese boesen meest.
 En soete Coveres/het hart my tipghet tot Minnen.

Emilia.

Dees fantasy die stelt voor wyl wat uyt u sinnen.
 Ghy weet hoe d'Hertogin is in benauthepdt groot/
 Dat haer niet liebers is als een ghewisse doot/
 Om dat sy sonder schuldt onnosselijck sond' streven/
 Wats sy ontschuldigh is soo walghet haer 't lieve leven.
 Wy hebben 't overslept/helacs! door wanhoop hly/
 Dat niemant beter 't suck uytrechten sou'd als ghy.

Apian.

Wats 't gene ghy versoeckt? Emil. Dees Brieff in hant te geben
 De Spaensche Ridder/jae de sleutel van haer leven/
 En doet hem voort de saeck en stuch gheheel verstaen/
 Hoe sy seer schandelijck is door den Graeff verraeu

En lept gheklupstert en in Kerker strenght ghebanghen/
Want lichtlijck can Mevrouw haer leven hier aen hanghen.

Meent zy dooz hem te zyn in alles dan bezijdt?
Ghy weet wat Minne doet dooz d'werckende tijdt.
'k Kentraerde het ghebodt. Emil. 't Is vriendlijck haer begeerten.
'k Hoop dat d'alhoeder wil dit doch ten besten heeren.

Den Hemel jon u luck en voozsuoet op u reys.

En kus vooz 't laetst mijn Lieff.

Apian binnen.

't Afscheyden heeft zyn eyts.

Och! macht mijn ziele haer bezynnen van doods pynen/
Nu mach ick d'Hertogin met dese maer verschynen/
Vertrousten haer met reen/tot my het recht beschept
Verkrijghen vande gheen die in dit harte lept.

Emil. binnen.

Vierde Deel, Achtste Bedrijff.

Don Mendosse vermoeyt uytcomende.

Mendosse.

Hoe tobelt het gheluck
Benevelt dooz het juck
Van onbetemde vlaghen/
Die peder gaet nae jaghen

Met schand're wijde schreen/
Dies ick de lust beweene

Die 't hart wel had vooz desen/
En nu bedriecht vol vresen/
Dooz dien mijn ziel mijn licht/
Mijn recht schuldighe plicht

Ginght eenemael verachten
Mijn conunerlijcke clachten/
Epsoete Lovers/
Die my als dol en bles

Heeft in Mins strick ghetooghen
Dooz u waerdeerde ooghen/
Danmeer ick droomme sacht

In nare midder-nacht/
Steets comt dees Son verschijnen

En doet my dypsent pynen/
Hoe woelt naeck inde sia

De soete sotte Min.

Die soete sotte Min.

Heeft in Mins strick ghetooghen
Dooz u waerdeerde ooghen/
Danmeer ick droomme sacht

In nare midder-nacht/
Steets comt dees Son verschijnen

En doet my dypsent pynen/
Hoe woelt naeck inde sia

De soete sotte Min.

Die soete sotte Min.

'k En weet niet waert my schozt/wat my mach wederbaren/
'k En weet niet hoe de gheeft soo lod'sigh comt bezwaren

Dit uytgheputte bren/dooz slaverny verteert/
Daer mi 't wanluste hart de vyfscydt heel ontbeert/
Ach! Lieff a reys is zwaer/my valt te langh 't vertoeben/
Mijn selver ick mi selfs doe droevelijck bezorben.

Die soete sotte Min.

'k En weet niet waert my schozt/wat my mach wederbaren/
'k En weet niet hoe de gheeft soo lod'sigh comt bezwaren

Dit uytgheputte bren/dooz slaverny verteert/
Daer mi 't wanluste hart de vyfscydt heel ontbeert/
Ach! Lieff a reys is zwaer/my valt te langh 't vertoeben/
Mijn selver ick mi selfs doe droevelijck bezorben.

Die soete sotte Min.

'k En weet niet waert my schozt/wat my mach wederbaren/
'k En weet niet hoe de gheeft soo lod'sigh comt bezwaren

Dit uytgheputte bren/dooz slaverny verteert/
Daer mi 't wanluste hart de vyfscydt heel ontbeert/
Ach! Lieff a reys is zwaer/my valt te langh 't vertoeben/
Mijn selver ick mi selfs doe droevelijck bezorben.

Die soete sotte Min.

'k En weet niet waert my schozt/wat my mach wederbaren/
'k En weet niet hoe de gheeft soo lod'sigh comt bezwaren

Dit uytgheputte bren/dooz slaverny verteert/
Daer mi 't wanluste hart de vyfscydt heel ontbeert/
Ach! Lieff a reys is zwaer/my valt te langh 't vertoeben/
Mijn selver ick mi selfs doe droevelijck bezorben.

Die soete sotte Min.

'k En weet niet waert my schozt/wat my mach wederbaren/
'k En weet niet hoe de gheeft soo lod'sigh comt bezwaren

Dit uytgheputte bren/dooz slaverny verteert/
Daer mi 't wanluste hart de vyfscydt heel ontbeert/
Ach! Lieff a reys is zwaer/my valt te langh 't vertoeben/
Mijn selver ick mi selfs doe droevelijck bezorben.

Onderwische
als dit ge-
speelt worde,
werde de be-
richting op-
gesels binnen
Thuis.

Wist men de reen waerom ghy u dus hoelt jens hout/
 Of ist dat van u reys den Hertogh pets wantrout.
 Hoe diekwils heeft mijn ziel ghestelt haer uyt de sinne/
 Hoe diekwils reden toont dat 't hart haer moet beminne.
 Denckt ghy Wendosse niet dat te versoeken haer
 Hier is als pdelhepdt/door dien ghy weet voorwaer
 Dat sy met d' Hertogh is ghepaert in vaste banden/
 Brecht ick mijn selber niet in ober-groote schanden.
 Rust u Wendosse rust/laet asu naer ghesicht/
 Wilt's dien ghy nu niet hoozt van haer een: gh gherucht/
 Ghy quest u sin/u ziel/jae terghyt u enghje leven/
 Hoe soud' men soo een Vrouw haer schooneyt dus begheven.
 Twee saecken krencken my die mijn zwaerlijcke gheest
 Maecten opoerigh door groot's verwonderingh meest/
 Het eene is de slagh die 'k haestigh heb verlooren/
 Het ander is weermin/die 'k haer heb vast gheswooren.
 Dus is de raedt ten endt/'k en wete niet wat doen/
 Best ist dat ick in stilte de sinmens Coor gae voen/
 Int overdencken veel wat hier al mach uyt rijzen/
 'k Verhoop dat d' Hemel nu een rechte wegh sal wijzen. Binnen.

Vijfde Deel, Eerste Bedrijff.

Een groote slagh van binnen, Apian verbaest uyt met twee Soldaten, zynde ghevanghen.

Apian.
 1. Soldaet.
 Apian.

T Sweet my van vrees hreect uyt door dzingē vant gebecht.
 Wat packen doeje hier? wat benje beur een knecht?
 Een Dzeemdelingh. 2. Sold. Van waer? Apian. Van Chur-
 rin d'ed'le Stede.

1. Soldaet.
 1. Soldaet.

Hoe comt ghy hier versept? Apian. 'k Waer garen eens te rede
 Met uwe Capiteyn. 2. Sold. Met wie? Api. Wendosse uwe Prins.
 Wat boot'schap ist? Apia. 'k Dou ick hem selber sprack. 2. Sold.
 Heen/ gheensins.

Apian.
 1. Soldaet.
 Apian.
 2. Soldaet.
 Apian.

Esa packje woort's ewegh/ of ghy krijghyt u huyt vol slagghen.
 In evenwel ick wou 'k hem mocht een woordtje vragghen.
 Seght wat je segghen wilt/ doet ons het recht bescheydt.
 Ick bid u vriendelijck ghy mijn toech by hem leydt.
 't Sal zijn/maer een gheschick dat moeder eerst uyt springhen.
 Dat's onghewepghert/hout daer. 1. Sold. Soo moetmense lee-
 ren singhen.

Apian.
 1. Soldaet.
 Apian.

Comt volghyt ons vlytigh nae daer wy u doen ghelep.
 Men 't weer verghelden sal aen u o Mannen bep.
 Wy treden voort's met u nae zijn ghecierde Camer.
 Dit's al nae mijne wensch/ gheen saeck veel acinghenamer.

Alle binnen.

Vijfde Deel, Tvweede Bedrijff.

De Graeff van Pancelier uytcomende eenigh , bedroeft zynde, valt in slaep.

Onderwyl verschynt hem als een Gheest sijn Neve.

Gr.v.panc.

WMer dat ick gae of stae/altijdt comt int ghebacht
De wzeede daet die ick heb acn mijn Aeff gewracht/
Ep my! bedroefde Doort/ Doort die tot alle daghen
Ick vrees my rouwen sal/ en eentwighlijck beclagen/

Geest uyt.

'k Verclaghe noch den dagh dat ick soo heb gheco ghy
Nae vuple lusten/daer noyt 's Princen hart nae pooght/
't Becomerde gheuoet tot rusten is gheneghen/
Rust/rust benaude ziel/wanhoopigh en ver slegghen.

Gheest.

Wec Graef van Pancelier/wat is u vals bedrijff?
Wec/wraeck den Hemel opst/siet hier 't bebloede lyff
Dan uwe Zoeder's Soen/die ghy met schoone reden
Hebt tot den val ghebacht/ door veel swode ghebeden/
Maert u noch niet ghenoech dat ghy 't pachtigh gebouwt
In rust en vree besat/dan 't oogh viel op een Vrouw
Dermetel onbesipst/ en quam als wijs my maccken
Dat sy my liefde/wec Graeff/vervloecht soo zyn u saecken.
Ick volghde u beloft/gheloof den 't gheen ghy sepd/
En comt met loos verracdt betichten ach! op 't seyt
Wewrouw de Hartogin/ dat sy in wellust leefde/
Maer u onkupsche ziel haer tot oneer nae streefde/
't Welck dese bozt helaes! verghelden most 't ontsienst/
Waerdigh zyt ghy een strafte straffen nae verdienst/
De wreedt en bloeghe wraeck sal volghen op u hielen:
Om dat ghy mijn/ u Aeff/onnoosel ginght ontsielen.
De blam u bozt nu knaeght/ tot dat ghy hebt ghe-ent
D levens strenghe looy/en hebt u selfs ghescheidt/
Onteert/ghelastert met veel gruwelijcke sonden/
En leght d'onshuld' ghe Vrouw in handen strack ghebonden.
Wec Graeff/ tynghet niet dijn ziel met pichelend' ghewoel
't Verradelijck bedrijff? zyt ghy noch even koel?
Ick gae/ dan d' Hemel wil u soo door wraecke plaghen
Dat ghy bekennen meught u listighe aenflaghen. Gheest binnen,

De Grave wordt schielijck wacker.

Gr. v. panc

Wat narelijck ghespoock my voor de ooghen zweeft/
Wel hoe/hoe of mijn ziel dus anghstelijcke beeft?
Wat of den diepe slaep soo schielijck comt verstreuen?
Wie of de ghene is? welck opent ach! de Deuren
Dan 't onderaerdtse Rups? Graeff 't is u stout bestaen/
Dat ghy u waerde Aeff onschuldigh hebt verracn.

Wat

Wat is het gheen by eyse? hoe spreec ick dus vermetel/
 Verschijnt zijn bloedigh Riff niet slapend by mijn Zetel?
 Waerom soo knaeght dees ziel? daer/daer/ha sich verzoont/
 Comt neemt u state klijng/ u Ona doch niet verschoont.
 'k Verschicke/hoe nu/wie vat my daer? ach! vol wesen
 Soo woelt 't verduste hreyn/ hoe nu/wat wil dit wesen?
 Saeght ghy o Grave niet de wonden varesch bebloedt?
 Sagh ick den Jonghlingh niet/ daer ick op als verwacde
 Hem als een Toghder wreedt/ontschuldigh stout vermoorde?
 Gy my! het hart my hreect/door dees te vlygge woorden.
 De inghecrapte haet des waerde Hartogins
 Is hier de oorsaeck van/ O krancke kraecht des Mins/
 O hart als sancloos/het Doff schijnt te misnoeghen/
 Inwendigh dese ziel my gaet ghestadigh wroeghen.
 Doch tans 't beginnen werck ick volghen moet soo langh/
 Tot Atropos de draet mijns levens sel en strangh
 Ghecoort wil hebben/en heftigh my laet voeren
 Daer ick bekennen moet te recht mijn Mondt te snoeren/
 Tot lasteringh van haer met boos en wreede schijn/
 Dan sal 't oneerbaer hart volnoeght int wesen zijn.
 Midts dien nu niemant weet van dese schelmerijen/
 Soo sal ick tot het lest daer vinnigh teghen strijen.

Binnen.

Vijfde Deel, Derde Bedrieff.

Don Mendosse uyt, bedroeft zynde over de tydinghe
vande Hertoginne.

Vat droebelijcke maer bezwalckt het heus ghemoot?
 Wat pijnelijcke pijn de sinnen maect verwoet?
 Wat is erbaeren my niet dees ghesonde Ziebens?
 Wat staet hier in te doen? sal ick mijn Lies believen
 Nu volghen? jae/och neen/ want doen men Apian
 Weer door ghewelt liet uyt/het antwoordt 't gheen den Day
 Dan my ontfanghen heeft/is ach! niet veel besonders/
 Wat heeft my aenghegaen? doch 't is al vry wat wonderse
 't Gheen 'k uyt de Zieff verstant dat zy ghevanghen leyt/
 Ghekeent en gheboept/ onschuldigh aen het seyt/
 En dat den Graeff zijn Dreef soo schichtigh gingh ombrengghen/
 Int klijck 't gheen ick beheer en soude ick suler ghehenghen/
 Gherusten can mijn ziel by daghen noch by nacht/
 Steets comt me waerde Drouw becommert int ghedacht/
 Necht ick bekennen moet dat dees boest niet is waerdigh
 Te voeren dese last van Wapenen seer aerdigh/
 Noch worden meer ghenaeint een Ridder inder daet/
 Door dien 'k mijn Soumens beeldt in eenigheyt dus laet.
 Het Ridderchap 't welck my ten aensien is ghegheven/

Is om te weder staen de ghene die nae 't leven
 Verwoed'lyck trachten/ soo is sulcx my toeghepast/
 Om die benaude boom te helpen upt haer last/
 Maer sonderlinghe meest vooz teer en zwache Drommen/
 Die veeltjits oberhoopt haer als vermeerster honduen/
 'k Bekent o blonde Dromm/ 'k heb hier soo in ghesaect
 En heb de doodt noch meer op uwe hals ghesaect/
 Hebt ghy om mynent wil de reys niet aenghenomen?
 Zijt ghy om mijn te sien dus verre met ghecomen?
 Ick liever sterben wil in arremoedt verstaedt
 Ver ick mijn lieve Pimpf in doodts verschrieken laet.
 Heeft sy in vooz spoet my ghesocht wt reynder harte/
 In teghen spoet ick haer verlichten wil van smarte/
 Wat staet nu vooz het oogh? de oberwegingh meest
 Ick nu herdencken moet in dese benaude gheest/
 Bevelen mijn ghesaect/ ick derwaerts moet vertrecken/
 Besichtighen 't nau om hoe veer haer saech sal strecken.
 Indien s' ontsculdigh is/ soo zweere ick u Gracff
 Met dese handt te staen/ vertreden tot een slaess
 Onder mijn soolen del/ en dese klingh strack par'sten
 In dijn verbloecte ziel/ dit sal de lust verbarffen/
 Wepmedighe Rabant/ eerloose Pict en Doch/
 Soo langg ick asen poer sal dese ziele doch
 Betrachten na de eer welck nu indt als verwoeden/
 En soo ick u verwinn/ in 't Dier ghy werdt verflouwen.
 Want daghelijc men siet al na her ondt' ghelwoont/
 Ghemeenlyck doch het quaet int eyndt zyn Meester loont. Binnen.

Wijfde Deel, Vierde Bedrijf.

Apian, Emilia.

Apian.
 Emilia.
 Apian.
 Emilia.
 Emilia.
 Emilia.

Groot de Princesse seer mijn Lieff van zijnen 't weghen.
 Men dese droeve maer is wepnigh aen gheleghen.
 'k Weet dat haer' thart verlangt na weer comst en bescheyt.
 Jst so al waerde Heer? Ap. Ghelooft' t'gheen is gesept.
 't Antwoordt dat docht my vrentt vermits zyn trouwe liefde.
 Wat dacht hem van 't verraet? Ap. Doen ick 'them heel beziesde/
 En hy mercklijck las den inhoudt van 't gheschijft/
 Waer/ soo 'r oogh upt' rlyck sagh/ weemoedt in hem ghegrift.
 Sijn ooghen vloepden nat van tranen/ doch int wesen
 Maecten wepnigh ghetier int Bries wel oerlesen/
 Hy 't niet volbz' ngen con waren zyn leste eer.
 Daert wel mijn Lieff/ waert wel. Apian binnen.
 Tot weder siens ick meen.

Emilia.

Emilia treedt nae de Ghevanghenis.

Emilia.

Dit sal de Hertogin in 't harte deerlijck snijden.
 O Godt/hoe mach u goethepdt dit verdriet doch lijden,
 Ick na de Kercker tre e 't volmondigh legghen npt/
 Sp haest wel mercken sal wat mijne comst beduyt.
 Merrouw/ Godt wil u gheben
 Een soo voozspoedigh leven
 Als men wenschen kan/
 Helas! mijn Lief Apian/
 k kant qualijck u vertellen
 Wat tyngh hy vooz gaet stellen.

Hertogin,

Wat isser? ach! ick sie aen u bedroeft ghelaet
 Dat 't avontuur nyp mi gheheelijck teghens gaet.
 Vriendin nyp doch vertelt/begint/en wilt niet schromen
 Wat hem weerbaren is int heen en weder comen.

Emilia.

Doen hy ontrent de plaets verbaest ghecomen waer/
 Ontmoet hy onboozsien een Mensche/welck hy naer
 Mendossens leven vriegh/na staet en zijn afcoomste/
 Wt Spangien is hy Heer/ghesproten vande zoomste/
 Maer zijne staet helas! is soo ter haest verkeert
 Dat nyp zijn zwaer verlies te jammerlijcke deert.
 Wats d'oorjaeck waegghden hy: Maer seer onlanghs gheleden
 Soo leeffde hy gherust in eendracht en in vreden/
 Soo zijn daer hy gheval vergadert aen een kant
 Coledens Reghement/en hebben hem vermant/
 Gheslaghen inde vlucht/in nare Begh en hoecken/
 Soo datmen ghenigh Mensch niet weder dozste soecken,
 Mendosse tradt te rugh/is na de Stadt ghekeert
 En heeft sich met de zijn van binnen soo gheweert/
 Dat hy door veel gheweldts den Opandt hiel daer bupten.

Hertogin,

Emilia.

Van slawwighepdt mijn ziel inwendigh wil toe sluyten.
 Nu doe het soo gheviel/hoecht hy seer noest en wilt/
 Een Hellem/koer/en Swaert/een oudt verwozpen Schild/
 En soo daer mee na Stadt ghedronghen/is ghevanghen/
 Men kreegh 't zy wie het waer/hy datelijck most hanghen/
 Door roouen van zijn Brieff soo raecten hy alsins
 Met moept met giften groot/by Don Mendos de Prins/
 Die hy de saeck gheheel int langhe gingh vertrecken/
 Van tranen laep! vol/cond hy hem niet bedecken/
 Verhalende 't verlies 't gheen hem bejeghent waer/
 Soo setten hy hem neer/ver schoot van dese maer/
 Zijn wil die scheen wel gaet/maer siet het zwaer belegghen
 Sjins Opandts/weer dees daedt soo dra gingh teghen segghen.
 Sijn siet wel Apian sprack hy niet reden deel/
 In stede dat ick son u Drouwe ach! ten deel
 Verlossen npt de handt der boos en snood Verrader/

Ick

Ick oock de doodt verwacht van uir tot uir noch quader/
Het is onnooghlijck my te helpen haer uyt pijn :
Vermidts ghy merck lijck siet wy in benauehepdt zijn.
Doe enden ziju ghepreeck/ heeft niet meer comen prater/
En heeft den Medecijn met kracht uyt Stadt ghelaten.
Soo dat dooz tijdt: behulp hy weer ghecomen is.

De Hertoginne valt in swym,
Wat bedarende.

Hertogin. Met recht ick segghen mach mijn leben nu ghewis
 Emilia. Een eyndt wil maecken en het Wereldtse verlaten.
 Hertogin. Meyrouw/ wat kan 't gheschrey u eenighsins doch baten?
 Emilia. Nu boel 'k niet nare pijn/ hoe dat Godt niet ghedooght
 Hertogin. Beveymde Godts dienst/ daer ick soo na had gheooght/
 Emilia. En dat de Minne die het hart hem heeft ghedraggen/
 Hertogin. Een oorzpronck is mijns quacts/ dat my comt schendigh plaghen.
 Emilia. 't Dacght qualijck/ ach! Princes/ dat ghy dus buldzigh spreeket.
 Hertogin. Dan spijt dooz raserij my 't harte stucken breeckt.
 Emilia. Ghedenckt Princesse doch dat zwaer benaueheden/
 Hertogin. Die d' Hemel ons toe sendt/ 't ziju merckelijcke reden/
 Emilia. Ja niet dan proeuen groot onses ghetrouwsheds eel/
 Hertogin. liechwaerd ghe straf ghy seght comt duldigh u ten deel/
 Emilia. Stelt u beroepingh maer in d' hooghe Godt Almachtigh/
 Hertogin. Hy u bezijden wil dooz ziju ghenade krachtigh.
 Emilia. 't Gemeene spreekwoordt luydt : Dat die op Godt vertrouwt,
 Hertogin. 't Voorspoedighe gheluck op hem is menighfout.
 Emilia. Dies waerdighe Vorstin/ wilt int berouw volharden.
 Hertogin. 't Dalt een te troosten licht/ dan zwaer ghetroost te warden.
 Emilia. Het leben ick verlies/ maer d' eere noch veel meer.
 Hertogin. Ghy in gherechtigheddt verliest nu gans gheen eer.
 Emilia. Vertrecken wilt Prindin/ laet my wat eenigh bliuen.
 Hertogin. Den Hemel jont veel heyl in alles u bezijden.
 Emilia. Stort neder u ghebedt/ en bidt den Hemel goet
 Hertogin. Dat hy verhooren wil my in mijn teghensoet. Binnen.

Vijfde Deel, Vijfde Bedrijff.

Don Mendosse, Broer Jacob, comende beyde uyt de Kluyse.

Mendosse. **M**ijn Heer 'tis wonder vreemt het geen men nu bemerkē/
 Broer Iac. Ick niet ghelooven kan dat d' Hertoginmens werken
 Mendosse. In wyl boeleringh swoot haer hebben soud' misgaen/
 Broer Iac. Een straffe quam haer toe indien zijt had ghedaen.
 Mendosse. 't Gherecht deed' onghelijck soo sp dees daet kerfshoonde.
 Broer Iac. 't Gherecht deed' onghelijck soo het ontschuldigh loonde.
 Mendosse. 't Gheen

Broer Iac. 't Gheen ghy my hebt verhaelt de afcomst vns gheslacht
 Dat speelt noch waerde vriendt meusgierigh int ghedacht/
 En dat ghy voor I pons dees tydingh kreegh ter ooren/
 't Ong'luck des Hertogins. Mend. Dreeft dacht het my te hooren/
 d' Welck ick soo d' Heer belieft dees leste druppel bloedt
 Wil waghen voor haer eer/ soo verre het ghenoecht
 Myn wuyght s' ontschuldigh is/ in d' opghetpghde schandent
 Ick haer verlossen wil/ ontkluyfseren haer wt banden/
 Een ick 't niet trachten wil noch oock het leven waegh
 Soo sy handtdadigh is aen d' eer vergheten plaegh.
 eens anders nuf daet door 't gheuecht te verantwoorden
 En is gheen s'ns mijn sin/ dan lust- meten bekoorden
 Mijn scherp sin/ ghe gheeft beueeght door haer verdriet/
 Dat ick slechts weten mach of sy schuld' heeft of niet.
 't Waer sanmer een Prince most soo ontschuldigh lijden/
 Indien s' ontschuldigh is/ de Heer sal voor haer strijden.

Broer Iac. 'k Verbligde my mijn Heer inwendighlijck soo groot/
 Dat ghy voor d' eere kupsch wel sterben wilt de doot/
 Aengaende kloecke Prince d' onnooselheyt mijns Vrouwe
 Dat sy gherechtigh is ick wis en seecker houwe.
 'k Gheloove niemant leeft nu nergens hier ter tijdt
 Die u uitlegghen kan dees kommerlijcke strijdt
 Als d' Hertogin en Graeff/ gheen ander als sy heyden.
 Mendosse. Verraderp verbloecht/ wis mach men u bescheyden.
 Broer Iac. En u verseeck ren wil soo langh ick soude en leydt
 Met zware boet en breec in teghenwoordighheyt
 Hier in dees kluyse heb mijn tijdt tot dienst versteten/
 Heeftmen aen haer ghemerck noch gheen ontucht ghelueten/
 Vermids gheen haers ghelijck het Landt heeft wijs bestiert/
 En met toesicht en heyl heeft vbedigh gheregiert/
 De Grave na mijn dunct is zwaer te overwinnen/
 Henleght 't met rijpe raedt/ en wet u cloecke sinen/
 Sijn crachten die zijn groff/ te stout om wederstaen:
 Want hy van souer ten kringhen Orzogh heeft ghegaen/
 Daerom werdt hy gheacht de pyrc in het voozbechten.

Mendosse. Indien 't gherechtigh is/ den Heimel 't wel sal sleeten.

Broer Iac. Dan d' overwinnigh cloeck besaet hier aldermeest/
 In 's Lichaems sterke kracht en Godes goede gheest.

Mendosse. Ick heb ghedacht mijn Heer tot onderstant mijns naesten/
 Door een bewackert hart/ mijn inder pl te haesten/
 Om weten dese strijdt die door mijn soud' gheschien/
 En eens het rechte wit door 't hooren wou besprien/
 Dat onder decksel van Diecht ick wel woude wgen
 Waerheden van dit sept/ of s' oock haer had vergheten/
 Indien 't u Wader dunct soo sal ick metter waerd
 Mendoen ghelijck Labijt/ soo kledingh als oock Baert/
 My voeghen na de Wet/ in schijn als ghy int wesen/

Op dat de Hertogin van 't linden mach ghelesen/
 'k Wren dat wy lichtelijck passer en door de Wacht.
 Het ghene dat ghy seght heeft 't harte me ghedacht.
 Den tijdt des Jaers vergaet en is bykans verstrecken.
 Vernanen moet ghy haer/en tot ghebultthept sprecken.
 Laet my daer me begaen/ bestelt my stercht's een kleet.
 't Gheluck u dienstigh valt/u reden wel besteeet.
 Besteden sal ick 't Heer tot dienst des Hertoginne :
 Want dees verraderp die quelt mijn ziel van binnen.

Broer Jac.
 Mendosse.
 Broer Jac.
 Mendosse.
 Broer Jac.
 Mendosse.

Vijfde Deel, Vijfde Bedrijff.

Don Mendosse ghekleet als een Capucijn, met de Hertoginne
 ende Broeder Jacob, eenighe vande Wacht.

1. Wachter
 Mendosse.

DE Paters nae wy sien treen by de Hertogin.
 Het gaet noch wel mijn Heer/ 'k bender seer lustigh in/
 Het kleet dat voeght my wel seer aerdigh om de led en/
 Comt laet in eenighepdt my na de Kercker treden.
 Mijn Heeren na ghy siet dat d' Hertoginnens endt
 Pu daegh lijck naerdert/soo is mijn comst ghewendt/
 Gheneghen haer in noot te troosten nae vermoghen/
 Want niemant isser 't schijnt die met haer heeft medoghen/
 Of 't Lichaem sy verliest/haer ziel behouden werdt :
 Want dese zware last bezwanght het Vrouwlijck hert.
 Het past wel datmen troost ghevanghen's in ellende :
 Daerom soo com ick hier na haer seer nechtigh wenden.

2. Wachter
 Mendosse.
 Broer Jac.

Pu Vader doet het best. Bejde de Wachters binnen,
 Ghy om een hoeck vertoeft.
 'k Beclaghe de Princes met tranen heel bedroeft.
 Ick mach hier om een hoeck de Prince weer verwachten/
 En sien of d' Hemel wil verhooren hare clachten.
 Broer Jacob gaet sitten aen een hoeck van Toneel.

Don Mendosse comende by de Ghevanghenis gaet sitten
 voor de tralien.

Mendosse.
 Hertogin.

De Drede u jont heyl/ de Drede is met dy.
 Wel Vader hoe komt doch ghy vrede wenschet my/
 Daer ick eenparigh ben in diepe strijdt ghetreden?
 En my besoecken comt/begroeten met veel vreden/
 Verwachtende het endt/ 't laeste van mijn verdriet :
 Om dat veel onghelucks t'onrecht aen my gheschiedt.

Mendosse.

Verwondert u Wevrouw over dees wensch behendigh ?
 Waer Drede is/ is Godt/ anders d'omvree ellendigh
 Plaeght menigh Mensch eplaes' dickwils in veel voozspoet.
 Het leven 't gheen ick voer/ 't gheen leeft in mijn ghemoet/

Hertogin.

Ic wot mijn selver niet/maer Christus is het leven/
Die zijn unnosel bloedt voor ons al heeft ghegheven
Tot een versoeninghe van al de zonden waer.

Mendosse.

Het gheen **Mevrouwe** seght is merckelijck en waer.
'k Ghehoove dat ghy weet dat alle onghelucken
En tegghenpoeden groot/welck ons vaeck onderdrucken/
Niet comen by gheval/maer in voorseuighheyt
Des Heeren/die door wil ons sulcer heeft opghelept/
Ghelijck men claerlijck siet/hae Godt heeft doen vermonden
Door Amos den Propheet/gheen quaet of 'k hebt ghesonden/
Oock den lijdsame Job/die vanden Satan strenghe
Is deerelijck ghequelt/niet sonder d' Heers ghehenghe/
En weet Princes/aemmerkt de lasten die daer heden
Ous mi zyn opghelept/zijn de behoude leden/
Vercooren hoogh by Godt/streckt ons tot saligheyt/
Anderz soo waren wy na dat de waerheyt seyt
d' Ellendighste Creatuers diemen op d' Aerd mocht vinden.

Hertogin.
Mendosse.

't Waer goet men trachten gingh nae dit te onderwinden.
Sterckt u **Mevrouwe** kloeck in Godes Heeren naem/
Wilt u bereyden dan t'ontfanghen heel bequaem
De doot. schyck niet Doosin/weest duldigh in u lieden/
't Veploose leuen strenghe wilt weerstaen in u strijden.
Weynt ghy dat is bereort zyns rechte rechter handt
Om te bedwinghen radt de gramscap uws Vpandt/
En nedertwerpen hem op dees te logghe Aerde/
Dat hy na zijne macht in nummermeer bedaerde/
En kneusen 't Beckeneel/gheklepust tot nulle stoff/
Den Hemel doch betrouwt/hy helpt u haest hier off.
Hoe menigh sietmen ach! als Weseloos verlaten
Dan bystant/hulp of troost/Godt comtse noch te baten/
En doetse wederom ghevoelen lust en vzeught/
Als sy hebben ghelcen verdziet en ongheneught.

Hertogin.

Ach Hemel! die soo mocht in dees onrecht heyt steruen.

Mendosse.

Isst stuck rechtvaerdighlijck den Hemel sult ghy eruen.

Hertogin.

Het waer te vzeemde saeck ick sulcker had bestaen.

Mendosse.

Ich kan 't ghelooven niet dat ghy u hebt misgaen.
Verhaelt my grondigh eens u opghelepde sonden/
Daerom ghy legt veracht aen ketens & strack ghebonden.

De Hertoginne al schreyende.

Hertogin.

Ontrent een Jaer ghelcen doen **Danc**rijck waer in noot
Van **Duydt**se Krijghers/doe men inder pl outboot
Den Hertogh mijnen **Dan** door 's **Coninx** Brieff besegheit/
Hoe dat heel over hoop sy laghen onghereghheit/
De **Dooft** vergaren liet zyn staedt voozdachtigh hoen/
Vield haer te voozen trouw wat voozsicht men sou'd doen.
Ader sepd' zyn ghevoel/de reben zyn ghesloten/

Van

Dan dese verre reys heeft (Godt weet) my berdzoten/
 In teghentwoordighepdt van al d'omstanders kloeck
 Soo deed' hy aen de Graeff een errenstigh verfoeck/
 Beval hem 't Hartoghdom soo langhe te beheeren/
 Tot dat yfclac' hy van Brancryck weer quam keeren/
 D' Hertogh die trock ten strijdt liet 't Rijck in handen staen
 Dien schellem die my heeft verradelijck verraeen.

Mendosse.

Wats 't geen hy had in't sin? Heer, 'k kan 't qualick u verhalen/
 Een wijl na 's Mans vertreck quam by my inde Salen/
 My verghden/ach o schandt! en epsten dooz Mans schijn
 Te hebben graechelijck zijn wuple wil van mijn/
 Soo werdt mijn ziel ontroert dooz dees onnutte reden:
 Ja machteloos verflawwt om dees ontuchtigheden/
 Gaff noch soo veel verstants dat hy soud' laten staen
 't Onereelijck verfoeck/en ben quaet wegh ghegaen.

Mendosse.

Weyrouw/ick verschieck/zijn dit een Graeff zijn daden?

Hertogin.

Poch meerder overlast 'k om zijent wil moet laden/
 Een dagh na dit verdriet/soo heeft een Duyvels lust
 Hem 't harte soo ghestoockt/berghetende de rust
 Waer in hy weligh sat/my t'andermael verfoecken/
 Wee hem/en mach den dagh doen 't schiede wel verbloecken/
 Het straffe antwooydt 't gheen eens Vrouw mondt opt sprack
 Bejeghende hem/lanckmoedighepdt my ontbrack/
 Doen dese dreytfe reen hem inde oogen vloghen
 Waer hy als suneloos/vermetel/opghetoghen
 In Riekerlijcke schijn/wat gingh den schellem loos
 Aenrechten? o gruwel/o hertfeer fel en boos
 Had soo de raserny der Duyvels inghesoghen/
 En heeft zijn Broeders Soon doe wijs ghemaect een loghen/
 't Gheen noyt in gheender eentu by pemandt zy bedocht/
 Dat ick wpt gaple jonst hem tot boeleringh socht/
 Den Jonghelingh versot deed na zijn Ooms ghebieden/
 Derbolghden zijn opset/o aerdt van slechte lieden/
 Onder de koetsse del gingh legghen/ach! te leyt/
 Doen heeft de guyt sche guyt aenrecht dit wrede seyt
 In nare midder-nacht/wanneer den Godt der droomen
 Schielijck de ooghen luyckt/is den Tyran gheromen
 Met een' ghe van het Hoff/voor mijn gherierde Bedt/
 Verbaest voor pders oogh/dan sy hebben ghelet
 Op 't gheen hy had ghesepdt/zijn Heeff als halff besloten/
 En heeft hem met een Dagh (doch sonder reen) deursloten/
 Betichtende vooyts my 'k met hem in Over spel
 Een langh wijl had ghepleeght/doen heeftmen my seer fel
 Ghehercker na ghy siet/soo waerlijck Godt Almachtigh
 My 't leven heeft ghejont/was 't noyt ghewcest indachtigh/
 Wat gaet den Woorder doen? hy met d'onkunde raedt
 Veraetflaeght hebben/soo datmen oprechten gaet/

Ghelijck 't oock is gheschied een Paël/maer op gheschreven
Staet het betichten/ en de overdaet mijns le ven/
En gaff uptstel een Jaer/datmen beschicken souw
Een Ridder/die de eer vooz my verreechten wouw.

Mendosse.

Dus ist verlooren raedt/ich wilt den Heer bevelen.
Men can seer lichtelijck een Mensch de eere stelen.

Hertogin.

Affer pets meer Wevrouw dat quelt u zwaer ghemoet?
Anderz ter Wereldt niet mijn moeplijckheer aendoet/

Noch en begheere niet dat Godt my sal verghewen
De sonden die ick heb met wil willens bedreven:

Maer een onkupsche Min die my soo heeft verwoert/
Dat my een Spaensche Heldt de samen heeft ontroert/
Welck ick dooz valsche schijn Godts dienstigh gingh besoecken/
Dooz dalen wijdt en zijdt/in ver en vzeende hoecken.

Dandach behiel mijn eer/hierom ist hart beducht
Of Godt vergramt moecht zijn over dees gapl ontucht/
My ogheworpen heeft dees ongherechtigheden/
Doch hebt met een ghedult dus langh eplaes' gheleden/
Dit knaeght dees droeve Ziel hoe langher en hoe meer.

Mendosse.

Hertogin.

Stelt u gherust Princes/laet rechter zijn de Heer.

Vader hoe wel van staet 'k gheweest ben seer hooghwaerdigh/
Ghelijck u kumbaer is/maer hebben my on aerdigh

W' t goet heel af gheruckt/'k behiel alleen de eer

En dese Diamant/die ick u scharcke weer/
Als ghy in uwe Cel aendachtigh zijt ghetreden/
Doert mijn ontschuldighheer na d' Hemel met ghebeden.
Dees Kingh vereerde my den Coningh doe 'k in Echt
Wel eer ghetreden ben/met d' Hertogh goet oprecht.

Mendosse.

Hertogin.

'k Bedancke de Princes/den Hemel jon u vrede.

Het ghene ghy my wenscht het self d wensh ick u mede.

Hertoginne blijft inde Ghevanghenis.

Don Mendosse gaet weder by Broer Jacob.

Mendosse.

Mendosse.

Ontschuldigh is Wevrouw.Br. Iac. Hebt ghy een vast beschept?

In weet dees borst/ach Godt! dees opghetijghde sept

't Niet is als schelmery en een versierde looghen.

Broer Iac.

Mendosse.

O Hemel kint ghy dit nu langher doch ghedooghen.

Foep Grave/al te licht verwoert en onbesuyst

Zijn u aenlaghen loos/dan eer dit ruff verhuyst

En scheidt van 't Aerdt'sch Concel/ soo wil ick graeghlijck maghen

Mijn leven/roet en bloedt/haer eer tot Gode draeghen/
Of by ghebal 't gheviel dat 't Avontuer mislaeght
Dat ghy mijn jonst en plicht aen haer vooz 't laeste draeght/
En seght de Hertogin met redenen seer bondigh/
Mijn afromst/naem/en staet/ghelijck ghy weet/volmondigh/
Dan soo het leven my van Godt gheschoncken wert/

Der soeck ick dat ghy 't sult verberghen in u hert.

Broer Iac. Betrouwt vrylyck op my. Mend. **W**ijn Heer laet ons betrecken/
En bidden soo de Heer 't gheen can tot diens te strecken.

Bejde binnen inde Kluyt.

Vijfde Deel, Seste Bedrijff.

Grave van Pancelier, en een Edelman.

Gr. v. Panc. **T** Anghstballighe gheluck speelt parten veelderlep/
Ja gaet soo ruym en dick int vlacke Claberwoep/
Laet het voornemend' doen verstickt en heploos' stecken:
Soo dat dees' stale ziel niet is om stucken breecken/

Dud' oozigh eben staegh niet veel bekommertheen
Nets' pligh my toe comt/het leyt me op de leen/
k En weet niet wat ick doe/ghedachten tolzyp springhen.

Dickwils acht ick 't bedrijf te zijn maer benselinghen/
Dees' opghelepte daet roep wrake int verstandt/
En Grave/u beleyt is een te groote schandt/
Nochtans in spijt van haer moet ick het staende houtwen/
Al soud' dit Pickers' seyt my naderhandt beroutwen.

Luckwel ick wilde 't gheen nu is eplaes' volbracht/
Dat my de wyceekens' lust soo niet en had vercracht/
Ap nijdiggh hart tot quaet van joncks' af toe ghenegghen/
Hoe kon een Vrouw gheslut u stale ziel bewegen.

Edelman nyt

Holla/wie daer. Edelm. **W**ijn Heer den traect u doet de weet/
Op morgghen haerdiggh zijt te toonen u ghereet/
Om de betichtingh zwaer/die ghy als noch houdt staende/
Off soo de reden is als ghy int Hoff vermaende/
Een Ridder die u doen herroepen sal het gheen
't Gheen ghy de Hertogin opleggghent zijt alleen/
Hy 't lidt benemen wil waer me dat is ghesproocken/
Dees' laster al te wreedt laet hy niet onghetwoocken.

Gr. v. Panc.

Edelman.

Wie is de gheen mijn vriendt die my dees' last ontbiet?
Hy onkundigh is. *Gr. v. Panc.* Wan waer? *Edelm.* Niemandt en
wetet niet/

Gr. v. panc

Sijn Princelijcke hart wilt hy hier niet verschoonen.
Soo veer hy hem berepdt haer hulpsaem hier te toonen/
Gaet secht den Ridder dan dat hy niet langh verbeyt:
Maer schrijben naem en staet. *Edelm.* Hy is gans niet bereyt
Om sulc te doen/neen. *Gr. v. P.* Nochtans moet ick het weten/
Hoe heb ick eer en trouw als achteloos' versmeten.

Edelman.

Sijn naem onnodigh is te stellen soo ten toon/
Maer eer den abondt valt ghy kerighen sult tot loon
Een recht herdiende straff om alle dees' aenslagghen. *Edelm. binn.*

Gr. v. panc

Waer toe mach deughde goet 'k veel liever niet nasagghen?
Edelm. binn.

Hoe trikt en schriekt mijn ziel om de aenstaende strijd/
Hoe wel ick ben bedroeft/noch toon ick my verblijdt/
'k Vergaren doen den Raedt en houden haer te hoorzen/
Dit hart my wijs'lijck tughyt dat d'eere is verloorzen.

Bianen.

Vijfde Deel, Sevende Bedrijff.

Don Mendosse uytcomende, lesende de betichtingh, al ghewapent zynde met een Kasquet vermomt.

DE ontucht die de Graeff optyght de Hertoginne
Hy staende houden wil, met leven, ziel en bloet,
Die hem in 's Lichaems kracht vechtend kan overwinne,
De eer verkrijght sy weer die nu leyd onder voet,
En soo dat een van twee nu snevelt in het vechten
Salmen seer strengelijck nae eysch des Rechters rechten.

Onderwylen als hy dit leest comen al het Hoffghesin, de Grave van Pancelier ghewapent, Hertoginne, Emilia, inde rouw, Apian, eenighe Edelen, den gantsche Raedt gaende sitten, twee Trompetters.

Mendosse,

Meyoutu 'tis u bekend/hoe dat ghy waert verheert/
Beticht van dese Graeff/indien ghy nu begheert
Dat ick mach wyken 't stuck/die hier is vooz u staende
Dy presenteert zijn dienst/Princesse siet/aengaende
't Zp schuldigh of onschuldt/dooz Wapenen seer kloeck
'k Verrechten mach dees trots/is 't eereelijck versoeck.

Hertogin.

Ach! Ridder/'t ware recht stel 'k met barmhertigheden
Aen Godt/welck kent mijn hart/daer noyt ontuchte zeden
In gh'weest zijn waerde Helbt/Heer die hier vooz u buyghyt/

De Hertoginne valt op haer knien.

Mendosse,

Ghy selfs nu selver siet dat ick wordt overtuyghyt.
Aen Hertoginne rijst/bematiight uwe lijden/
Ick ben 't die vooz u eer nu wil ghewilligh strijden.
Verrader/swoode Graeff/die noch trot'sigh bwaert/
En hebt dooz valsche verraed' de Hartogin onteert/
't Gheen een versiersel is/sa loghens in het schijnen/
Verdedighen de eer soo com ick mijn verpijnen/
Ghy die u Bloedtverwant onrechtlijck hebt vermoort/
Den Hemel waecke opst en is op u verstoort.
Hoe nu eerloose gup/ghy hoozt u wel te schame

Gr. v. panc

Om teghens my te slaen/die niet en berst zijn namé
 Stellen als ick ten toon/ of ghy hier in misgaen
 D'had/en werdt bekenet/vermits 'tis stout bestaen/
 Meent te beschutten haer die in veel Hoererijen
 De tijdt verleten heeft/ick can dees hoon niet ipen.
 Wie zijt ghy? 'k gheloobe vast/nadien ghy gheen beschepde
 Wilt lev ren op mijn woordt/vreeft ghy te zijn verbruydt/
 Off zijt ghy Hossiaen des Hertogins Mevrouwwe?
 Dier beters ick u acht. nu tsa/wilt handt aenhoutwe.

De Trompetters blasen, 't ghevecht aengaende, een weynigh
 hier nae valt den Grave onder de voet.

Mendosse. Grave de mur is hier dat een te wzedede doode
 Gr.v.panc D ziele voeren wil in al der Dupp'len schoot.
 Mendosse. Besadight kloecke Heldt/hebt niet my medelijden/
 Cracht niet haest na mijn endt/'k verwormen ben in 't stryden,
 Men schonck u 't leven wel soo ick verseeckert waer
 Van beteringh en boet/dan neen/een snood' verracr/
 Die ach! d'ommoste Vrouw socht schielijck t'onderdrucken.
 Soo ghy bekemen wilt dees aengherrechte stucken
 In dees vergaderingh/soo sult ghy merklijck sien
 Gr.v.Panc. Off u gheaed of straf van 't Hoff nu sal gheschien.
 Derr garen kloecke Heldt/wilt 't leven my verschoonen.

De Grave valt op sijn knien voor de Hertogin.

Febrouwa na 't recht bereyft/soo wzediggh niet wilt loonen/
 't Gheen dat int Hartoghdom booz-henen is gheschiet/
 Wilt waerdighe Princes/hier aen ghedencken niet.
 'k Bekenne mijne schuldt booz al d'omstaende Heeren/
 Nu is de wil van my met vriendelijck begheeren/
 Het leven weynigh is dat ick verliesen sal/
 Mij doech mewaderde Vrouw dit bitter onghewel/
 Ghedougghet dat ick mach mijn sonden gaen beschrepen/
 Ghevanghen waert ghy Vrouw/ich bid wilt my daer lepen.
 Tengaende bande Woordt die 'k heb mijn Deeff ghedaen/
 Het waer om datmen 't stuck meer achttingh soude slaen.
 Een snoo herbloecte Min dreeff my in 's Duppels stricken/
 'k Doop niet u straf heydt my laet inde sond' versticken.
 Mijn ziele die verflantwt door al de wonden zwaer/
 Tept my doch op het Hoff om het ghesindt aldaer
 Ich 't listighe belept ten ballen mach bekennen.
 Onnoogh lijck is het my tot soo veel spraecks te wemmen.
 De wonden doodtlijck zijn voel ick aen dit bedrijff/
 2. Raef h. Mijn crachten crachtloos zijn/verzwacht ist gantsche lijff.
 Bzenght den Verrader wegh/het recht wy hier na wijzen.
 De Grave wort nae de Ghevanghenis gheleyt.

De

De Hertoginne vallende op haer knien.

Hertogin. Ghelooft zy Godt dat hy mijn dus in noodt conat spijzen/
Onghelyck is u Licht/O Vader goedertier/
Die my soo heeft bewaert booz' t'lastelijck bestier. Alle binnen.

Vertoningh, als een dancksegh van 't Hoff over 't ver-
lossen des Hertogins.

Eerste Vertoningh,

HEt Hoff verheught, verblydt, wetend' den Heere danck,
't Gherucht blaest over luyt en doet dees maer verbreyden
Door d'loffelijcke Stadt, en sy die soo in dwanck
Ghehouden is voor wyl, wil d' Hemel nu gheleyden.

Twecde Vertoningh,

Waer dat de Grave werdt onthalt.

Hier wert verdiende straff na rechtigh wel gheloot;
De Graef als schelleen snoodt moet laten 't lieve leven,
Hier siet ghy dat het recht nu niemant niet verschoont,
Enyder een, hoe trots zyn loon nae werrick gheven.

Al dit naevolghende speelt in Engelandt.

Fama of Gherucht.

DE Ridder Don Mendos is schielijck weer ghelucken
Da Spangiens cloeck gewest/mer weet so veel te sprecken
Van d'overwinnigh cloeck/ dat met een wonder groot/
Ghelijck het blijckt/de Graef tot straf nu is gheboodt/
Te recht verdiende straf/ beloonigh na zyn werken/
Ghelijck u is verdoont/met erenstigh opmercken/
Den Hemel heeft verhoort des Hartoginens clacht/
Heeft den Derrader trots nu tot zyn endt ghebracht/
Den Coninck/ Broeder broom des Hertogins vercooren/
De tpdingh dacht hem vreennt/wanneer hy quam te hoorzen
Dat een te brave Heldt verlost haer had upt noodt/
Dat hy dooz' bloode vrees nopt vrees de teghenstoot/
E sedert den Hertogh oudt na Danckrijck waer gheteghen
Tot hulp en onderstandt/soo heeft de doodt verslegghen
Int zwaerste van't belegh den Hartogh broom en stout/

Soo dat sy Weduwe sat ghebanckelijck en benoudt.
 Dus na veel droef heydt quam de bzeughde haer vermeerren/
 d' Engghelche Coningh heeft met minnelijck begheeren
 Ghehaelt zijn Suster t' hups/ vernidts in eenighedyt
 Sp leefde sonder Heer/ en gingh met veel bescheyt
 Doozsichtig al de traecht te voozen dit doen houwen/
 Dat sy een Spiegghel is van vroom en kupsche Vrouwen/
 En gaf 't Gouvernemenent haer van zijn Dochter schoon/
 Soo dat van 't huwelijck ghesproocken werdt/ ten loon
 krijght soo een kroose eel van 't roemrijck hups verheven
 Van Spangien/ onderwijl Mendosse daer beueben
 Int derwaerts trecken verfont dat veel Heeren vzaef
 Ghevanghen zijn gheueest/ doch eer dat sy als slaef
 Verlost heeft de Princes/ verkreegh sy veel victooy/
 De winst die speelde hem noch dickwils in memooy/
 Des Coninghs Dochter schoon/ verciert seer deughdelijck/
 Ghedient/ gheacht/ ghe-eert/ in het beroemde Rijck
 Van Engh landt/ soo dat den Coninck van Hispangien
 Mendos als Ambassaet sendt in het Groot Brittangien/
 Om te besuypen wis dit waerde huw'lijck vroom
 Tusschen der Princen bepd' haer kinderen/ een vroom
 Scheen het te zyn vooz 't Hof/ soo Ed'len als Juffrouwen/
 Du sulst ghy sien wat liefd' noch in het endt can vrouwen. Binnen.

Vertoningh.

MEndos als Ambassaet in't roemrijck Enghelandt,
 Gewelcomt wert van 't Hof, van Princen en van Heeren,
 Wt laet der Spaenschen Vorst comt hy als trouw Ghesant,
 Om 't Huwelijcks vereen verfoeckend' te vermeerren.

Vijfde Deel, Achtste Bedrijff.

Emilia, Hertoginne.

Emilia,

Mezou wats d' oozsaek nu dat ghy soo haestigh wijckt?
 D selber ghy bercleput. Hert. Mijn lichaem schier be-
 zwijckt/
 Meent ghy Emilia dan dat 't hart is soo gheneghen
 Te laten kussen my/ van hem/ die eer de weghen
 En slaghen schuldwen? wis een recht bloodhartigh Heldt/
 Die nu ter tyden leeft/ saeght ghy niet doe 't ghewelt
 Van Ribberlijcke sleep den Coninck Hoflijck groeten/
 Dat sy quam vallen neer als slade vooz mijn boeten/

1663

It

Soud'

Soud' ick hem lieuen/hoe! die gheen werck heeft ghemaecht
Mij te verlaten. Emil. Medwouw/hoe dus haest gheraecht?
Denckt soo hy' teenighsins had comen doen/van herten
Weet ick zijn graghe ziel u had verlicht van smarten.

Hertogin.

Veruederde ick niet mijn selver als onwaerd'/
Gingh hem besoecken als Pelgrimm/hy d' Aerd'
Niet waerdigh is te treen noch d' Ridder's naem te voeren/
Ach! ick en can mijn moet niet matighen noch snoeren/
Eer sal het Water Dier al blammend' staen in brandt/
Eer ick Mendosse bied' mijn hulp of onderstandt.

Emilia.

Doorwaer me blonde Drouw/ ick meende heel ghelwisse
't Gheen ghy gheleden hebt de zwaer ghebanghenisse
En de benaudighepdt/dat ghy verlozen hadt
Begheer van wreckens lust/naer dat ick nu wel schat
Ick verre zy van hups/doordien u jachtigh drave/
Doen ghy de Prince saeght heel nedzigh neer als slave/
D' Man den Hartogh oudt ghebleven is ten strijdt/
Hoe can 't u van u hart te toonen trots en spijt
Aen d' Ridder Don Mendos/die jongh is op zijn Jaren/
Den Hemel jon met wil 't gheluckighe vergaren.

Pagie des Hof's uyt.

Pagie.

Prince/den Coninck groot belasten my seer trouw
Dat ghy niet u ghesindt seer haestigh comen souw
Pecrieren zijne Disch/de Princen zijn vergadert/
Verwachten u alleen. Herr. Hoe 't harte hem benadert/
Hoe dat mijn toornighepdt nu rijst hoe langhs en meer.
Wy d'atelijck u volgen. Pag. 'k Dersendigh dit mijn Heer. Pag. bin.

Hertogin.

Emilia/ ick moet om niemant voort's te gheuen
Eenighe quaet vermoen. Emil. Laet zijn u gheest ghebreden/
En gaet u lusten nu versaden/ 't gheen belast
D' is door d' Ebelingh. Herr. Doorwaer Dziendin ten past
Een Meduw-Drouw niet wel in sulcke groote wreughde/
Om 'troyt verlies mijns Mars. Em. Prince's neemt u gheuechde/
Comt laet ons gaen ten Hoof/vernedert u alsins.

Hertogin.

Ick deed' het graeghlijck wel/ten deed' Mendos de Prinz.
Beude binnen.

Cupido met Pylen-Boogh.

Dier hebt ghy 't spul van niemans weer an/
Daer is vergaert soo menigh Man/
Van Juffren en van Adel/
Nu werckt mijn Pijl met loos veract/
Nu schijnt de Hertogin als quaet/
En werpt haer wpt den Sadel.

Dan

Van mi t'aenschouwen Don Mendos/
 Haer oogghes zwieren met een blos
 Versteurt al heel ontsinnigh/
 Sp sit en wzinght/en is bescbaemt/
 Verschpicht als dees Dins werdt ghenaemt/
 Als krachtigh eben binnigh.
 Ick moet/ick sie/en heb dit spel
 Nu voort's gheroekent/en ick sel
 Hier haest een end' af maken/
 Dat dees vermaerde grootse lien
 Recht moecten jalousspe blien
 En voort's te seggher raecken.
 De Maeltijdt is soo obergroot/
 Men spreect daer van gheen teghenfoot/
 Men laet Diolen sorgghen/
 Dees schichten zijn hoe datse zijn
 s' Aendoen menigh last en pijn
 Int licht als int verborghen.

De Hertoginne al verbaest uyt, comende vande Maeltijdt.

Hertogin.

Gelijck een Oorloghsman zijn Wyant comt te hoet
 Soo trilt en schpicht zijn ziel/soo oock mijn heus' ghemoet/
 Dat sidderend' vast beest/en wete niet wat dencken/
 Doch wat belastingh' zwaer de sinnen nu comt krencken/
 Ick ben als heel bederft mijn gheest als sonderlingh
 Is onghetoghen/siet/dooz' t'aenschouwen vande Kingh/
 Ken Don Mendossens handt/'t is die/als ick verdreven
 Lach in beel kluysters' zwaer/'t is die ick heb gheghenen
 De Monnick/die de Biecht van my ghenomen heeft.
 Ach! als 't hart daer om denckt het aughstigh trilt en beest/

Apian uyl.

Hier comt mijn Apian die 'k sal vernemen laten
 d'Ancomste deses Kinghs/dooz' een melwarigh praten.
 Hoe nu sin-wyfe Vrouw/begheeft ghy dese saet?

Apian.

Hertogin.

Ick wilde wel 't my gingh/als 't my wel anders gaet/
 't Stuck u verborghen is. Apian. D redmen heel bondigh
 Ick nu in 't minst verstaet. Hert. 'k Sal 't u wel maken kondigh/
 Vinder haest eens spoc met suelle vlytighen
 By Don Mendosse/by comende/sult ghy alleen
 Hem roepen aen d'een zijd'/en hem eens hoeltjens vraghen
 Hoe hy comt aen dien Kingh die ghy hem sult sien draghen/
 Die ufgierighis my 't hart om dit te weten wis.

Apian.

Apian.

Hertogin.

Wevrouw/sou 'k sulcx bestaen? Hert. Och jae/'t ghetuyghenis
 By u wel lichtlyck gheest/comt haestigh by my weder.
 'k Denck niet dat soo een Dins int segghen hem verueder,
 Wyjs bepaetde reen in als 't belegghen can.

Apian.

Maer vind' ick de Princes? Heer. Maer hier ter zijden van
Het Conintekliche Hoff. ap. Ik sal 't alles wel beschicken/
Op dat u dzoove ziel noch mach pet's meer verquicken. Binnen.

Vijfde Deel, Neghende Bedrijff.

Don Mendosse, Apian.

Mendosse.

T Al wesen des Princes dunckt mijn wel dapper bzeemt/
Men haer op 't Hoff en Sael nu nergkens niet verneemt.
Hae sechen haer bozst verstoppt met quaersinnig vermoede/
Doch can niet dencken nu waer haer gedachten woeden/
De liefd' die sy eer dzoegh tot my/ soo schijnt de haet
Daer sy me is belien wel dypsentmael soo quaet/
Wepuigh weet sy dat ick haer heb verlost wpt handen
Vanden Derrader/en wpt pijnelijcke Banden.

Apian.

Mijn heer/wind' ick u hier? Mend. Ick moet my wat vertreen/
Beschrighen het hoff in eenighepdt alleen.
Dit treffelijck gheboww is wel waerderens waerdigh.

Apian.

D' Enghelesche Coningh/Prins/bemindt dees const seer aerdigh.

Mendosse.

En 't Spaensche Rijck dat heeft vernoghen in 't ghebien/
Van groot' hepdt/macht/en staet/zijn onse Edelen/
De Justen went's en schoon/seer poesel soet wan leden/
De weier hare tijd seer gheestigh te besteden.

Apian.

Ons in lief kasery/m 't Jaghen/en Ghespeel/
In sangh ster minnelijck. Mend. En vol schoonheden vce!/
't Is 't gheen Natura opt ter Werelde heeft ghefonden/
De soete jedighepdt die werdt daer in bevonden/
Een aenghenacem ghelaet en merkelijck ghewoel/
Een lief en lichte tret/een wesen stout en koel/
Soo datmen nopt en siet beverusthepdt inde harten.

Apian.

Nochtaen's ghebeverusthepdt werckt veel diep ghehepene smacten.

Mendosse.

Wegh niet beverust derp/ben Heemel 't alles schendt
Die tot die vuple prop eensinnigh is ghewerdnt/
Want sy baert achterclap/ja vuple sehelmerijen/
Die dickwils d'arme ziel soo heftigh comt bestrijen/
De waerhepdt werdt bedeckt/de loghen werdt ghestijft/
De Mensch noch even hart by zijn vooznamen blijft/
Al tot zijn ziele bederff. Ap. Wat mach men beters wenschen/
Gherust in zijn verroep/en vree niet alle Menschen.
Mendosse/niet verloff/'k moet u doch vraghen pet.

Mendosse.

Mijn vriendt wats u begheer? Ap. Dees Kingh die men nu siet
't Gheen ghy hebt aen u handt/wilt bid ick eens wpt legghen
Becommigh van dees saeck. Mend. Wel hoe wats dit te segghen?

Apian.

Wel eer soo weet ick wel dat ick hem schoon besach/
Doch ken niet dencken waer/of niet op comen mach/
Soo dat ick niet en weet wat ick sal immer dencken.

75

Mendosse. *Mijn vriendt of ghy weet het u doch int mist een krencken/
Doch Apian mijn Heer/het schyft is d'uyter zwart/
Gaet by de Hartogin/seght haer/dat niemant 't hart
Ten vollen sal verstaen/als sy/wilt dit verconden/
De aencomst dese Kinghs wil ick haer doen vermorden.*

Apian.
Mendosse. *Verfchoont o Prince my om dese stoute reen,
Gaet in des Heeren naem/en weest gherust te wezen. Apian binn,
Ick hier verroeven wil wtlegghen 't haer te degghen
Hoe dat ick dese Kingh tot danck-eer heb verkregghen.*

Mendosse wandelt in eenigheydt over Toneel, dewyl comt de Hertoginne uyt.

Mendosse. *Dorstinne van mijn ziel. Herr. De vyfheydt wilt verfchoonen
Het gheen d' Heer Apian aen u quam naecht vertoonem/
Ick ben ick weet niet hoe veruondert in 't verstandt/
Dooz dien ick sagh een Kingh aen u Manhafte handt/
Der gheest mijn stout besaen met redelijck ghenoeghen/
Seer jachtigh waer mijn gheest om my na u te voegghen.
Int u ghevalt mijn Heer/versoeck ick dat nu my
Verwittighet mach sijn 't gheheym van dees waer by.*

Mendosse. *Ick sal van dese knecht u trouwigheydt doen toonen/
Daer aen soo kunt ghy sien wat in dees ziel mach woonen.
Meyrouw/de comst ghy weet/in dit beruechte ruyck/
Is eenigh nu gheweest om 't vruwe huwelijck
Te vorderen uws Richts/Dorstin/schuld' ghy int wesen
D Dienaer/slaef en vrient/ghy zijt dooz my ghenssen/
't Verout Princeesse my dat ick u Medetijn
Gheueyghert heb mijn hulp/voozwaer ten con niet sijn/
Eneeruwel Goddin/gingh in dees ziele wzoegghen
Doyghetijghde schand't/ik heb my der waerts gaen voegghen/
En ben ghecomen haest binnen Thren met vlyt/
Waer dat ick u besocht in schijn van Minicks habyt/
En heb u Biecht ghehoort/dees Diamant vermeerde
D' droevighe ghesucht/die ghy my doe bereerde
Tot een ghedachtenis/wensten u vreed'/ghelijck
Ghy my toespelden mee/beval u 't Hemelrijck/
En liet de Graeff de weet/hoe dat een die zijn leben/
In Zie!/Lichaem en Bloedt/wou wagghen/daer beneben
Ghelijck het is gheschiet/en heb u soo bezijdt/
't Gheen ick u nu ont sluyt dooz d' overvlygghe tijdt.*

Hertogin. *De Hertoginne valt in swym, wat bedarende.
Och! mijn betreurt ghemoet 't gheen dus langh in veel yden
Gheleest heeft/ach eplaes! wat heeft mijn ziel al stryden
Int cozte weder staen/ontfanght nu dese gonst
Die u nu wert betoont/recht iyt een oude jonst.
Nu sie 'k hoe seer de Min 't vergiftigh hart comt stoocken,
Dat Godt laet nimmermeer het quade onghewroocken.*

Ghy hebt u bloedt en lijf gheswaeght doo; wapens kloeck/
Ghy weckt my vander doot. Mend. *Weyrouwe het ver soeck*
Is dat ghy varen laet u doo; ghelede ppnen/
Godt die rechtvaerdigh is / Godt die nu niet de ppnen
Laet in verdrietingh zwaer / gheiooft wyse Dozsin/
Had ick u niet beschermt / den Hemel u hier in
Soud' hebben byghestaen. Herr Wel Prince wilt vergheben
't Gheen heden is gheschiet / mijn gheest die waer ghed; den/
Doch onbekent / vermits 'k en wiste niet / O Prince/
Dat my uws lichaems kracht verlost had / neen / gheen / sng.

Mendosse.

Het onghelijck 't gheen ghy aen my giinght opt betoonen
Wil ick ghewillighlijck u 't eenemael verschoonen/
Dooghdes u is bewust hoe Godt u Man nu heest
Ghesaect in 't eeuwigh rijck / Princes gherustigh leest/
Leest segg ick / O Goddin / Doester se van mijn leven/
O Ziele van Ziel / tomt (bid ick) wilt my gheen
Enigh heylsane troost / en neemt my weder an
Doo; u bestierder vroom / ja Echte Heer en Man/
't Welck ick soud' achten meer als al de Monarchen
Des Werelts / mocht u ziel my met dees maer verblpen.

Hertogin.

Vermaerde Ridder / de voldoeningh is seer kleyn/
Doo; de vergheldingh slecht die ghy nu eyscht seer reyn/
Ick u verseeck' ren wil een saeck seer rijck beperelt/
Al waer ick d' alder grootste Vrouwe vande Werelt/
Soud' ick slavinne dan my maken van u hart/
Wat heet t sedert dien tijdt mijn ziel gheleden smart.

Pagie uyt.

Pagie.

De Raedt vergadert is / verwachten niet beschept
De reden van Mendos / 't gheen hem is opghelept.

Hertogin.

Vercond' ghen sal ick dit mijn Broeder doo; veel reden/
En soo het doen' lijck is volbrenghen uwe beden.
De Princen houden raedt. Mend. *Princesse met verloff /*
Ick trede na de Sael op 's Conincs waerde Hoff. Alle binnen.

't Gherucht ofte Fama.

HEt huld' lijck van dees Dochter schoon
Verceenicht met de Princens Soou
Van Spangiens eel gheweeste/
Den Raedt en Coningh hooggh ghe-cert
Hebben 't verseeck gheconsenteert
Met al de Eren: fesse
Dan 't Hoff des Enghelands vermaert/
De jonghe lieden die ghepaert
Worden in d' Echt te samen/
De Hertogin verclaert t secreet/
En doet de Coningh oock de weet
Wat hier is in te ramen.

De Co:

De Coningh met verwondzingh sedt
 Op Don Mendossens teghenset/
 Die 't seyt soo gingh aenrechten/
 Coont aen den Spangiaert soo veel deught/
 En is als selfs nu heel verheught
 Dooz het stoutmoedigh vechten. Binnen.

Vijfde Deel, Ieste Bedrijff.

Coningh van Enghelandt, Hertoginne.

Coningh.

Ick heb o Suster trouw des Coninghs reden goet
 Vanden Ambassadeur verstaen/die met een groet
 Wt 's Majesteys ghebiet versocht/zijn Soon te paren
 Met wyne Dochter/die noch jeughdigh is van Jaren/
 Dan doch ghelijck ghy weet 'k heb 't huw'lijck toeghestaen/
 Mendos met dit beschept sal weer na Spangien gaen/
 Derwittighen het gheen dat hem is wederbaren/
 Op dat dees jonghe liens gheluckigh ebenaren/
 En ick verwonder my dat u dees Heldt vermaerd'
 Verlost heeft vander doodt. Hert. Beloost 't gheen is verclaerd'.
 Vergunt dese bede doch. Coning. Maer zyt ghy wel o Vrouwe
 Versecht zyne wil/hy u beghert te trouwe?

Hertogin.
 Coningh.
 Hertogin.
 Coningh.

Veel seckerlijck mijn Prinz hy 't selver heeft versocht.
 Soo wil ick dat u heeft o Suster wert volbrocht.
 Volbrengt o Broeder dit/ 't staet weder te verdienen.
 Den Hemel wil in d' Echt u heel voozspoets verlienen. Binnen.

Vertoningh,

Het Huwelijck van Mendosse en d'Hertoginne.

Hier wert door 's Priesters Mondt geknocht dit lieve paer,
 Hier wert de soete trouw ghehecht met Hemels banden,
 Hier wert u voorghebeelt heel seckelijck en waer,
 Hoe dat de oude Min ten lest noch comt in 't branden.

Tweede Vertoningh,

Hier bied' het Hof gheluck dees twee vereende lien,
 Hier met verwonderingh den Coninck nu sijn handen
 Ten Hemel heft, tot danck, als men kan mercklijck sien,
 Vrouw Fama dit verbreyt rontsom in alle Landen.

E Y N D E.